

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Γ'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 7 του Γεννητή 1905 | ΓΡΑΦΕΙ: 'Οδός Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 138

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΦΥΛΛΟ:

- Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ. *Μακεδονία.*
- ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ. *Βιβλίο πρώτο (συνέχεια).*
- ΕΙΡΗΝΗ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. *Ασυνείδητος τύπος.*
- ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ. *Σκιάς Γροθιάς (συνέχεια).*
- Δ. Θ. ΣΠΙΓΓΟΣ. *Μιά απάντηση.*
- ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. *Μαμιά.*
- Γ. Δ. ΝΑΛΕΤΗΣ. *Τό παλληκάρι της φακής.*
- Δ. ΔΕΒΑΡΗΣ. *Η ξένη.*
- Κ. Τ. Σολοικισμός.
- Γ. Κ. 'Ο Σύμμαχος.
- Δ. Θ. ΣΠΙΓΓΟΣ. *Κορφαίτικα ξόρκια. Για τὸ φεγγάρισμα.*
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Ψυχάρι — Sully Prudhomme (μετάφ. Λέαντρον Παλαμά).* Μ. Δ. Φραγκοῦδης. *Κώστας Γαζίας. Ένας Νάξιος.*
- ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Βασίλισσα ήμουν μιά φορά, κι'είχα πορφύρα άτίμητη πορφύρα 'Ελληνική, και οι στρατοί μου διάβαιναν πέρα και πέρα άνίκητοι 'Ασία και 'Αφρική.

Κι'άπ'τού Διγαίου τὰ νερά και τής Αιδύας τήν έρημο κι' ως τών 'Ινδών τή γή θάρβαροι κ' ήμεροι λαοί σκυφτοί τὸ προσκυνούσανε τὸ μέγα μου Παιδί.

Κι' ήταν ἀλήθεια άσύγκριτο σὲ κάλλη και σὲν [πόλεμο και στήν παλληκαριά· κι' ή Νίκη ή φτερωτή θεά μαζί του 'ταν ἀφτέρωτη πιστή σὲ Βασιλιά.

Φεύγαν μπροστά του δάδτρεμοι άθρόποι πολεμόχαροι κι' άμέτρητες φυλές, οί Βήσσοι κι' οί Κοδομανοί κοπαδιαστά σάν πρόβατα σὲ χώρες μακρινές.

Κ' Έκείνος δθε διάβαινε, πιστός σὲ μέγα του δνειρο, τὸ φῶς κάποιας αὐγῆς, σὲ σκότη τ' 'Ασιατικά σκορπούσε ἀπὸ τὸν ήλιο τής πατρικῆς του γῆς.

Μά τήν πολλή μου ζούλεψε τή δόξα κάποια μάγισσα και ρίχτοντας, ώιμέ, χαμαί νεκρὸ τὸ Γίγαντα σὲ ξένα κεί τὰ χώματα, ἐνέκρωσε κι' έμέ.

Σά σὲ ψοφίμι χήμιξαν κοράκια τότε λαίμαργα και τ' ὠμορφο κορμί, ποῦ φίλοι γύρευαν κ'έχθροί νά τ'άγκαλιάσουν, σχίζανε χτυπώντας το μ' ὄρμη.

Πέταξε άλλοιμονοί ή ζωή κ' ή Λευτεριά, ή πάναγνη κ' υπέρκαλη θεά, παραίτησέ με στίς σκλαβιάς τή σκοτεινεία τήν ά- [μοιρη, και πήγε μακριά.

Χίλιους άφέντες άλλαξα κ' ή νύχτ' ήταν άτέλειωτη και πουθενά αὐγή, και μέσ' σὲ σκότη ὠργιάζαν, ρουφώντας αίμα [δαίμονες ἀπ' τή φτωχή μου γή.

Ζούσα ως τόσο μ' ὄνειρα και πρόσμενα θυμούμενη τή δόξα τήν παλιά, και μέσ' τὰ στήθια φύλαγα σά φυλαχτὸ μ' εὐλάβεια 'Ελληνική καρδιά.

Μά τὰ δεινά μου είναι πολλά κ' είν' οί έχθροί μου [βάρβαροι και σφάζουν, κ' οί φτωχοί δέν έχω μιά παρηγοριά, για τίς πληγές μου βάλ- [σαμο, και δύνει μου ή ψυχή.

Μά όχι δὲ θε νά δυστή! Είν' ή φυλή μου άθάνατη και πάλι μιάν αὐγή, ἀπ' τ' άγιασμένα κόκκαλα τής Ρωμιοσύνης πάνοπλη ή Λευτεριά θά βγή!

Λεμεσός—Κύπρος

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

ΣΚΙΑΣ ΓΡΟΘΙΕΣ

(Η άρχή του σὲ περασμένο φύλλο).

«'Επιστολαί πρώην μαθητοῦ» ἀημώδη ἔσματα Χριστουγέννων» ὑποκειμενικές νοσταλγίες, ἠμολογίες τοῦ ἐπικριτή, ρητά τής Γραφῆς—τρανές ἀπόδειξες ὅλα πὼς είναι οίκεια σὲ λαὸ ή καθαρεύουσα και σὲν κ. Σκια ή παραζηρητική τέχνη—κάπως κ' ή ρητορική. Η φράση τουλάχιστο ἐκείνη «άνθρωπος γράφων προχείρως ἐν ἐπιστολαῖς γλώσσάν τινα ἔχει τὸσον «ὄγκο» «στόμφο» ἀέρα ρητορικό (ἐν ἐπιστο- λαῖς—πέντε ἀράδες προχείρως;) είναι και με τί- τοια τέχνη πλεγμένη με τίς φράσεις τίς άλλες, τόσο ἀνένοιωστα, δίχως νά πάρει μυρουδιά ὁ ἀγαθὸς ἀναγνώστης, ἀλλάζει σὲ μιά στιγμή «ὁ πρώην μα- θητής» πούγραψε τίς πέντε κακορίζικες ἀράδες και γίνεται «άνθρωπος γράφων προχείρως ἐν ἐπιστο- λαῖς» ὥστε κάθε ἀναγνώστης ἄμαθος ἀπὸ τὰ στρα- τηγήματα τής ρητορικής, ὁ ἀναγνώστης πὸ δέν ἔ- τυχε στή ζωή του νάκούσει πὼς ὑπάρχει μιά κάποια περιέργη τέχνη, ή σοφιστική, πὸ ἀσπρίζει τὸν ἀρχ- πη και κάνει τήν καθαρεύουσα «διάλεκτον και δὴ» σφίγγει κι αὐτὸς τή γροθιά του και βραστάει τὸ ἴσο

σὲν ὀργισμένη κραυγή τοῦ κ. Σκια: «Μεγάλα ἀληθῶς τὰ ἔργα τής ψευδογλωσσολογίας, ἀφοῦ κάμνει ἀνθρώ- πους νά ἐκφέρωσι τοιοῦτους παραλογισμούς». Τόσο ἀ- ῤηλά, τὸμολογῶ, ή «εὐγλωττία» ή δική μας δὲ φτάνει στίς ρητορικές τίς ὑπερβολές μαθημένη δέν είναι, δέν ξέρει νά φουσκώνει τὰ πράματα—πολλά πολλά δέν ἔχει με τή σοφιστική. Η «εὐγλωττία» αὐτή πὸ τόσο πειραζει τὸν κ. Σκια ἄλλου βαστάει. Εί- ναι ἴσως ή στρογγυλή κι ἀκέρια ἔκφραση τών ὄσων ἔχει κανείς νά εἰπεί—ή, λεύτερη περπατησιὰ τοῦ λόγου—χρῶμα, κίνηση, νεῦρο. Είναι ή χάρη τοῦ Ροῖδη, ή ζωή πὸ χαίρεσαι σὲ Φωτιάδη τὸ ὕφος, ή δροσιά—τί δροσιά! — πὸ σταζει ή πένα — τὸ φτερό τοῦ Ψυχάρη. Εἶν' «εὐγλωττία» πὸ δέν τρέ- χει ποτές ἀκαπίστρωτη — δέν παίρνει σῶαονα τήν ἀλήθεια, ἀκούει πάντα κάποιο χέρι—τῆς Λογικής, και χλιμιντρίζει σάν τή νοιώσει. Οὐχ οὔτω και ὁ κ. Σκιας. Ο κ. Σκιας ἔχει ἄλλα συνήθεια—εἶδαμε. Ο κ. Σκιας παίρνει ἀπὸ τήν ἄτυχη ἐκείνη γλωσ- σική ἔρευνα τών Παναθηναίων «μαρτυρίας ὀπαδῶν τοῦ Ψυχάρη οἵτινες ἠμολογοῦσιν ὅτι ἀπροσέκτως ὁ- μιλοῦντες μεταχειρίζονται τύπους τής καθαρεύουσης» (σελ. 11): παρατηρεῖ ἀκόμα ὁ κ. Σκιας ὅτι μερικοί ἀπ' αὐτοῦς «και γράφοντες» μεταχειρίζονται τύ- πους τής καθαρεύουσας και δέν κρατοῦν πάντα τοῦς «φθογγολογικούς νόμους τής δημώδους»—σὲ μεταξύ για νά μας δείξει τήν ἄγρυπνη παρουσία τῆς κ' ή «faculté maitresse» πετᾷ τή γνώμη του ὁ κ. Σκιας—τὴν ἐξήγηση, παραζήγηση πάντα, γιατί μεταχειρίζονται και δέν κρατοῦν, και βρίσκει πὼς τὸ κάνουν «κατὰ λάθος ή ἐξ ἀνάγκης» ἐκεῖ πὸ ὁ νοῦς ὁ κοινός, ὁ στερημένος ἀπὸ τέτοια χαρίσματα ἔχρησε ὅτι τὸ κάνουν πὸ πολύ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἀπὸ γνώμη και ἀρχές, σωστῆς ή ἔχι: ἀδιάφορο—και, με τὸν ἴδιο ἀπκράλλαχτα τρόπο πὸ σχημάτισε ὁ κ. Σκιας τήν «κρίση ἀνθρώπου γράφων προχείρως ἐν ἐπιστολαῖς» ἀπὸ τίς πέντε κείνες ἀράδες, φτειάνει κ' ἐδῶ ἀμί- σως ἀπὸ τίς μαρτυρίες, τὰ μεταχειρίσματα, τίς φθογγολογικές παρανομίες και τίς ἀνάποδες ἐξήγη- σεις, τήν κρίση αὐτή—τὸ ἀριστουργηματάκι—πὸ θά τὸ ζήλευε κι ὁ Δαρβίνος κρίση (αὐτὸ είναι τὸ σπου- δαιότερο—με ἀξίωση πὼς ἔχει κύρος ἀφοῦ ἀκουμπᾷ στήν ἐμπειρία—κρίση πὸ θυμίζει τοῦς ἀμείσους ὄρους» τών παλιῶν σοφισμάτων— «Η καθαρεύουσα γράφεται και ὀμιλεῖται και ὑπ' αὐτῶν τών διακόντων αὐτήν» (σελ. 12). Είναι νάπορεῖ πὼς ἐβρήκε τή θεωρία πὸ βρήκε; Και βγαίνουν αὐτὰ με τήν ἀξίωση πὼς είναι λογική ἐπιστημονική, νόηση αὐστηρή, σοβαρὴ σκέψη. Πὸ ἄραγε ἔχφταν' ἕνας Δαρβίνος γυρεύον- τας με τέτοιας λογῆς κρίτες, συνθεμένες με τέτοιοιον τρόπο ἀπὸ τήν ἐμπειρία νά βρεῖ μιά ἐπιστημονική ἐξήγηση τής «ἀρχῆς τών εἰδῶν»; Πόσο θά τοῦ πῆ- γαιναν τότε, τί νόημα πὸ θά εἶχαν ἀλήθεια οί βαθιές

ἐκείνες αὐλακίες, οἱ ζῆρες ἐκείνες οἱ πλατιές, πού πιάνουν ἀπὸ τὴ μὴ ὡς τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ μεγάλου μετώπου του!

Ἦστερ' ἀπὸ τέτοια κρίση—μὲ κύρος—πολύ φυσικὸ εἶναι νὰ γράφει ὁ κ. Σκιας: «ἀτοπωτάτη ἢ πρόκλησις τοῦ ἐπικριτοῦ νὰ δρῶσιν «σὲ ποῖα πόλη σὲ ποῖο χωριὸ ἢ τουλάχιστο ἀπὸ ποῖα τάξη ἀνθρώπων» ἠμιλείται ἢ καθαρεύουσα ἀφοῦ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ εὐκολώτατα ὅτι ἠμιλοῦσιν αὐτὴν πλεῖστοι καὶ αὐτοὶ οἱ ψυχαρικοί». Πολὺ σωστὰ — ἀφοῦ ἢ καθαρεύουσα γράφεται καὶ ἠμιλείται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν διωκόντων αὐτήν». Καὶ νὰ εἴτανε μόνο ἀτοπωτάτη» «ἢ πρόκλησις» τοῦ ἐπικριτοῦ, μὰ ἔχει καὶ τοῦ κόσμου τὴν ἀντίφασιν: ἀφοῦ ὁ ἐπικριτὴς «ὁμολογεῖ ὅτι ἠμιλείται» ἢ καθαρεύουσα. — «Ἀληθῶς καίπερ γνωρίζων ὁ ἐπικριτὴς ὅτι ἢ καθαρεύουσα ἠμιλείται...» (σελ. 12). Εἶναι ἢ «ὁμολογία» ἐκείνη τοῦ ἐπικριτοῦ πού τὴν ἐσερβίρισε ὁ κ. Σκιας μεταφρασμένη καὶ βεβελτιωμένη ἀπὸ τὴν κ. Faculté maîtresse στὸν «ἀληθῆ γλωσσολόγῳ» γιὰ νὰ τὸν «ἐκπλήξῃ» ὁ κακὸς—ἐνα μικρὸ χωρατό. Καὶ κοίταξε πόσο δίκιος εἶναι ὁ κ. Σκιας καὶ τῆς συμμετρίας φίλος. «Ὁμολογοῦσιν οἱ διώκοντες τὴν καθαρεύουσαν ὅτι μεταχειρίζονται τύπους αὐτῆς ὁμιλοῦντες» καθὼς καὶ «γράφοντες» — «ἄ, ὥστε ἢ καθαρεύουσα ἠμιλείται καὶ γράφεται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν διωκόντων αὐτήν» ψιθυρίζει ὁ κ. Σκιας στοχαστικὰ μὲ τὸ δάχτυλο στὸν κρόταφό του. Κάτι παρόμοιο δὲν ἠμολόγησε καὶ ὁ ἐπικριτὴς; Λοιπὸν ἢ δικαιοσύνη, ἢ συμμετρία, ἢ ἁρμονία, ἢ ἀναλογία, ὅλες, ἐξὸν ἀπὸ τὴ λογικὴ, τὸ θέλουν καὶ παρόμοιο νὰ πεῖ καὶ δῶ ὁ κ. Σκιας, καὶ τὸ εἶπε: «καίπερ γνωρίζων ὁ ἐπικριτὴς ὅτι ἠμιλείται ἢ καθαρεύουσα...» Τί νὰ γίνῃ; ἀφοῦ τὸ θέλουν τόσες κυρίες ἢ μιὰ σεβαστὴ καὶ οἱ ἄλλες ὠραίες, ἀναγκάζεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἐπικριτὴς νὰ φωνάζει ὅτι «γνωρίζει αὐτὸ πού δὲ γνωρίζει», καὶ νὰ θυμηθεῖ τὸν Ἐγὼλο ποῦλεγε ὅτι τὸ ὄντως ὄν εἶναι τὸ σφιχταγκάλισμα τῶν ἐναντίων. Δὲν προφτάνει νὰ τὸν ξεχάσῃ καὶ ἀναγκάζεται νὰ τόνε θυμηθεῖ ξανά καὶ νὰ παραδεχθεῖ ὅτι «μαζὶ ἐγνώριζε καὶ δὲν ἐγνώριζε, καὶ ἀνακριβῶς ἠγνόει, ὅσα ἔγραψαν κατὰ τῆς καθαρεύουσης οἱ ἐπισημότατοι τῶν πολεμίων αὐτῆς, οἷον ὁ Ροῖδης καὶ αὐτὸς ὁ Ψυχάρης—«διότι δὲν παραδέχεται τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐκείνων, οὐδαμῶς δὲ ἀναφέρει τοῦτο» (σελ. 10, 12). Ἦ ἀπόδειξη, τὸμολογῶ πὼς πατάει στὴ γῆς καὶ μὲ τὰ τέσσερα πόδια ὥστε νὰ μὴν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν κουνήσει, καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς θὰ γέλασε μαζί της

—ἀπὸ χαρὰ—καὶ «αὐστηρὰ» ἢ ἀγέλαστη Λογικὴ καὶ θέλει δὲ θέλει ὁ ἐπικριτὴς θὰ ξεφωνίσει τώρα «ὅτι δὲ γνωρίζει τὰ πράγματα πού γνωρίζει». Μπροστὰ σὲ τέτοια τεσεράποδη ἀπόδειξη, τί ἀπόδειξη τοῦ μᾶται νὰ στήσῃ ἀπὸ μέρος τοῦ ὁ ἐπικριτὴς; Ἄπληρη πολὺ, ὅτι ἂν δὲν εἶχε διαβάσει ὅτι γιὰ τὸ ζήτημα ἔχει γράψῃ ὁ Ροῖδης «καὶ αὐτὸς ὁ Ψυχάρης» δὲ θὰ εἶχε διαβάσει οὔτε τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκιας γιὰ τὴν ὥρα πού θάποφάσῃε κάτι νὰ διαβάσει ἀπ' ὅσα ἔχουνε γραφεῖ γιὰ τὸ ζήτημα καὶ εἴπαρνε νὰ διαλέξῃ, καὶ μὲ κλειστὰ τὰ μάτια νὰ διαλέγε δὲ θάπιανε τὸ τελευταῖον βιβλίον. Ἦ ἀπόδειξη αὐτῆ, καὶ ἐγὼ τὸ βλέπω, εἶναι λίγουποκειμενικὴ, καὶ τρέμει μπρὸς σ' ἐκείνη τοῦ κ. Σκιας σὺν τῷ πλεονεσμῷ καὶ τῷ κάτῳ ἀπ' τοῦ κλητικῶν σκυλιοῦ τὸ πόδι. Γιὰ νὰ μὴ μείνῃ ἀνευχάριστος μπορῶ νὰ τοῦ πῶ καὶ κάτι ἀκόμα. Ὅτι ὁ ἐπικριτὴς στὴν κρίση του ἐκείνη δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ μιλήσῃ γενικὰ γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, καὶ γι' αὐτὸ δὲ βρῆκε ἀπαραίτητο νὰ ἐξετάσῃ «ἰσχυρισμοὺς» νὰ πεῖ ποιούς δέχεται καὶ ποιούς ὄχι, νὰ αἰτιολογήσῃε γιὰ τὸ δέχεται αὐτοὺς καὶ γιὰ τὸ διστάζει ἴσως νὰ δεχθεῖ ἐκείνους. Μὲ τὴν κρίση του ἐνὰ γύρου, νὰ κρίνῃ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκιας ἢ πῶς σωστὰ τὴν καινούρια ἐκείνη θεωρία τοῦ κ. Σκιας γιὰ τὴν καθαρεύουσα. Κι ἀνίσως πουθενά, δὲ θυμημαί, ἀναγκάστηκε νὰ μιλήσῃ κάπως πῶς γενικὰ, ἢ θὰ τραβήχτηκε χωρὶς νὰ θέλῃ, ἢ θὰ τόκανε γιὰ νὰ λάμψῃ περισσὰ ἢ ἀλήθεια τῆς καινούριας θεωρίας. Ἄν ὁ κ. Σκιας στὸ βιβλίον του ἐκεῖνο δὲν ὑποστήριξε μιὰ «thèse» νὰ πῶμε, αὐτὴ γιὰ τὴν καθαρεύουσα, πὼς εἶναι «διαικτός καὶ δῆ», ἂν οἱ τρακόσες σελίδες δὲν εἴτανε ἄλλο τίποτα παρὰ σκέτη ἀνάλυση τῶν δογματικῶν τῆς ἀφροσύνης, σωρὸς ἀπὸ ἐπικρίσεις τῶν θεωριῶν τῶν ἀντιθέτων, ἀράδιασμα τῶν γραμματικῶν καὶ τῶν ἄλλων γλωσσικῶν λαθῶν τοῦ κ. Ψυχάρη, καὶ ἂν αὐτὴ τὴν «thèse» ὁ ἐπικριτὴς δὲν τὴν ξεχώριζε γιὰ νὰ τὴν πᾶρει νὰ τὴν κρίνῃ, δὲ θὰ μπορούσε ἴσως τίποτα νὰ γράψῃ γιὰ τὸ βιβλίον—γιατί δὲ θὰ ἔξερε ἀπὸ πού νὰ κρῖνῃ καὶ πού νὰ σταματήσει. Τί νὰ πρωτοδείξῃ, πόσο μακριὰ εἴταν ὁ κ. Σκιας ἀπὸ τὸ νόημα τῶν θεωριῶν τῶν ἀντιθέτων—πρὸ πάντων τοῦ Ψυχάρη, ἢ τὰ λάθια καὶ τὴς ἀνακολουθίας πού βρῖσκει ὁ κ. Σκιας στὴ γλώσσα τοῦ κ. Ψυχάρη, πὼς δὲν εἶναι λάθια;—νὰ παρατηρήσῃε ὅτι ἂν ἢ δημοτικὴ ξέρει τὴ «συλλογῆ» μὲ τὸ νόημα «σκέψη» δὲ σημαίνει πὼς δὲ μπορεῖ νὰ τὴν ἔχει καὶ μὲ τὸ νόημα πού τὴ γράφει κά-

που ὁ κ. Ψυχάρης, καὶ πὼς κανεὶ λάθος ὀνομαζόμενος τὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» συλλογῆ, reunion; Σ' ὅλες τὴς γλώσσες δὲ γίνονται αὐτὰ; Δὲ λένε στὰ γαλλικὰ reflexion καὶ τὴν ἀντισημειωτικὴν καὶ τὴ σκέψη, causer τὸ κουβεντιάζω καὶ τὸ προξενῶ; Ὁ γέρο Ὁμηρὸς δὲ λέει «ἀκτὴ» καὶ τὴν ἀκροθαλασσικὴν καὶ τὸν καρπὸ ἢ τὰ στάχια, «Δήμητρος ἀκτὴν», «μῆδεα» καὶ τὴς «βουλιές» καὶ κάτι ἄλλα σεβαστά, «αἰδοῖα» ὅπως λένε τὰ λεξικά, πράγματα; Ἦ κυρία καθαρεύουσα δὲ λέει «ἄπειρος» καὶ τὸν ἀπέραντο, καὶ ἐκείνον πού δὲν ἔχει πείρα, «ἀγωγῆ» τὴν ἀνατροφή καὶ τὴ δικαστικὴν ἀγωγή; Ἦ δημοτικὴ μας δὲ λέει «σκοπὸς τοῦ τραγουδιοῦ» «ἔχω καποιο σκοπὸ στὸ νοῦ μου», «φυλάει σκοπὸς»; — Ἦ νὰ παρατηρήσῃε ὁ ἐπικριτὴς πὼς μοναχὰ νόστιμη εἶναι ἢ γνώμη τοῦ κ. Σκιας ὅτι τὸ «χρῶμα» ἢ δημοτικὴ δὲν τὸ ξέρει; — Κίνησαν τὰ τριανταφυλλὰ νὰρθοῦν ὅλα κοντὰ σου νὰ πάρουν χροῶμα καὶ βαρῆ ἀπὸ τὰ μαγουλά σου (Ἀραβαντινοῦ δημοτικὰ τραγουδιὰ, σελ. 332), ματιὰ μὲ χροῶμα τούρανοῦ (Ἀραβαντινοῦ, σελ. 333),—ὅτι τὸ λέει «μπογιὰ»—νὰλεγε τουλάχιστο βαρῆ, ἢ καὶ θωρία «μπογιὰ» εἶναι ἢ οὐσία πού δίνει χροῶμα—καὶ ὅτι χροῶμα στὴν καθαρεύουσα ἔφτιασε ὁ Ψυχάρης τὴς λέξεις χρωματικά, πασίχρωμο κ.τ.λ.; — Ἦ νὰ πεῖ τοῦ κ. Σκιας ὁ ἐπικριτὴς ὅτι νομίζει μόνο πὼς ξέρει τὴ δημοτικὴ, ὅταν γράφῃ ὅτι δὲν ἔχει τὸν τύπο «ἰα» τοῦ θηλυκοῦ, ἀλλὰ μοναχὰ τὸν «ἰα» ἐνῶ δὲν εἶναι βέβαια τῆς καθαρεύουσης οἱ λέξεις τραπέζαρια, καθλακάρια, καὶ ἐνῶ ἢ δημοτικὴ ἀγαλόντας τὴν ἀπερίπολον τῆς καθαρεύουσης δὲν τὴν κάνει ἀπερίπολιὰ μόνον ἀπεριπο(υ)λλία (λέει ὅμως καὶ «ἢ ἀπερίπολο»); Ἦ ὅτι ἄδικο ἔχει ὁ κ. Σκιας, νὰ σημαδεύῃε γιὰ λάθος τοῦ Ψυχάρη, τὴ λέξη ἀποτέμ παρμένη μὲ τὸ νόημα «καμιά φορὰ» ἐνῶ εἶναι καθαρὴς δημοτικὴς, ἐνῶ δὲ μυρίζουν καθόλου καθαρεύουσα φράσεις τέτοιες: «εἶδες ποτὲ σου τέτοιο πράγματι» «ποῦ νὰ τὸ φανταστῶ ποτὲς»; Ἀλήθεια μπορούσε κανεὶς νὰ φανταστῆ ποτὲς τέτοια πράγματα; Δὲν μπορούσε μιὰ χαρὰ ὁ ἐπικριτὴς νὰ πινεῖ μέσα σ' ἐνα τέτοιο θαλάσσωμα; Σανδὶ σωτηρίας ἐστάθηκε σ' αὐτὸν ἢ «thèse» ἐκείνη, ἢ καινούρια θεωρία τοῦ κ. Σκιας. Καὶ δὲν πρέπει νὰ μνησθῆται ὁ κ. Σκιας ὅτι θῆναι μεγάλος ὁ μιστὸς του στὸν ἄλλο κόσμον, ἀφοῦ σὲ τούτον ἐδῶ, τὸν κόσμον τῆς δοκιμῆς, ἔσωσε τὴ ζωὴ ἐνὸς πλησιοῦ του. Μπροστὰ στὴν καλὴ του αὐτῆ πράξη, θὰ τοῦ συχωρεθοῦν ὅλα ὅσα στὸν ὠραῖο τὸν

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

56. Ἐφτὺς κατόπι ἔτυχαν ἀκόμα τῶν Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησιωτῶν οἱ ἀκόλουθες διαφορῆς καὶ τοὺς σπρώξανε σὲ πόλεμον. Ἐνῶ ἐνεργοῦσαν οἱ Κορθινοὶ πὼς νὰν τοὺς ξεφλήσουν, ὑποψιάστηκαν οἱ Ἀθηναῖοι κάπια τοὺς ἐπιβουλή (79), καὶ τοὺς Ποτειδαίτες ἀπάνου ἐκεῖ στὸ ἔξαμιλι τῆς Παλλήνης, ἀποικίους τῶν Κορθινῶν καὶ δικούς τοὺς συμμάχους φορολογητοὺς, τοὺς προστάξανε νὰ ρήξουν τὸ πρὸς τὴν Παλλήνην τειχί καὶ νὰ δώσουν ἡμέρους, καθὼς

(79) Τὰ ΧΡ τὴν ἔχθραν. Θεοφάνερο λάθος. Γράφει τινα ἐνέδραν—δῶλον. Πρβ. Πλάτ. Νόμ. 908 δόλου καὶ ἐνέδρας πλήρης.

καὶ νὰ δώσουν τοὺς πρωτεπιτρόπους (80) πού τοὺς ἔστειλαν κάθε χρόνο οἱ Κορθινοί, μῆτε πιά νὰ δεχτοῦν ἄλλους γιὰ τὴν φρονηθῆκανε μῆπως τοὺς πείσει ὁ Περδικκας καὶ οἱ Κορθινοὶ ν' ἀποστατήσουν παρασαίροντας μαζί τοὺς καὶ τοὺς λοιποὺς συμμάχους τοῦ στα μέρη τῆς Θράκης.

57. Κι' ἀφτὰ τῶν Ποτειδαίων τοὺς τὰ ἐτοίμαζαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ πρῖν, ἐφτὺς ὕστερα ἀπὸ τὸν Κερκυραϊκὸν θαλασσοπόλεμον. Γιὰ τὸ οἱ Κορθινοὶ ἀνοίχτὰ πιά τότες τοὺς ἀντιφέρουνταν, καὶ ὁ Περδικκας τοῦ Ἀλεξάντρου, σύμμαχός τοὺς πρῶτα καὶ φίλος, εἶχε γυρίσει ὄχτρος (81). Καὶ γύρισε ὄχτρος, γιὰ τὸ Φίλιππο τὸν ἀδερφό του καὶ τὸ Δέρδα.

(80) ἐπιδημιουργός. Ἀρχαϊκὰ ἢ λέξη μὲ τὴν ἐπι—πρωτο—, ὅπως στὰ δημοτικὰ ἐπιβουκόλος, ἐπαίτιος, ἐπιμάρτυρος, ἐπίουρος, ἐπιποιμήν, ἐπιγέομαι. Ἔτσι ἀρχαϊκὰ ὁ Αἰσχύλος ἐπαρχός—πρωτάρχος. Δημιουργός στὰ παλιὰ—ὁ τὰ δῆμιζ ἀργαζόμενος, ὁ καλλιεργητὴς τῶν κοινῶν μετοχιῶν—ἐπειτα—ἴφορος.

(81) ἐπεπολέμωτο—ἐπολεμώθη. Ἦ ἀντίθεσις πρὸς τὸ φίλος δείχνει πὼς πρέπει νὰ γράψουμε ἐπεπολεμώτο—ἐπολεμώθη (ἔπὸ τὸ πολέμιος). Τὸ ἴδιο 1, 36 γράφει πολεμιούται ἀντιθετικὰ πρὸς τὸ οἰκειούται, καὶ 5, 98 γράφει πολεμιώσεθε.

πού ἔχανε συνασπισθεῖ ἐναντίον του, οἱ Ἀθηναῖοι κλείσανε συμμαχίαν καὶ ἀπὸ φόβο ἔστειλε στὴ Λακεδαίμονα καὶ ἐνεργοῦσε νὰν τοὺς ἀνοίξῃ πόλεμον μὲ τοὺς Πελοποννησιώτες, καθὼς καὶ ἐγκλωπώνουνταν τοὺς Κορθινοὺς γὰρ τὸ σκωμοῦ τῆς Ποτειδαίας. Τὸ ἴδιο, πρότεινε καὶ στοὺς Χαλκιδιώτες τῆς Θράκης καὶ στοὺς Βοστανίους ν' ἀποστατήσουν ἀντάμα, πιστέγοντας πὼς, ἂν ἀφτὰ τὰ γειτονικὰ του μέρη τὰχε σύμμαχα, ἐφκολώτερα θὰ κατόρθωνε τὸν πόλεμον συντροφιασμένους μαζί τοὺς. Ἀφτὰ λοιπὸν τ' ἔκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ θέλοντας νὰ προλάβουν τοὺς σκωμοὺς τῶν πολιτειῶν—ἐπειδὴ τότες ἔτυχε νὰ στέλνουν 30 κάραβια καὶ 1000 ἑπλίτες στὰ μέρη τοῦ Περδικκα μ' ἀρχηγούς τὸν Ἀρχίστρατο τοῦ Λυκομήδη καὶ ἄλλους δύο—προστέχουν (82) τοὺς ἀρχηγούς τοῦ στόλου νὰ πάρουν ἡμέρους τῶν Ποτειδαϊκῶν καὶ νὰν τοὺς γκαρμίσουν τὸ τειχί, καὶ τὴς πολιτεῖς ἐκεῖ κοντὰ νὰν τὴς προσέχουνε μὴν ἀποστατήσουν.

58. Κι' οἱ Ποτειδαῖτες τότες στείλανε γερόντους στὴν Ἀθήνα, μὲ μιὰ ἐπιβουλή πὼς ἴσως τοὺς πείσουνε νὰ μὴν τοὺς πειράξουν, ἐνῶ οὐγκαίρα πῆγαν

(82) ἐπιστέλλουσι. Ὁ στόλος ὅμως ἀκόμα δὲν εἶχε ξεκινήσει. Νομίζω ἐπεντέλλουσι.

ἀλλόκοτο, τὸν ἀκατανόητο αὐτὸν κόσμον ἔγραψε ποτὲ γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Ἄπὸ τὸ ἴδιον κι ἀκριβὸ μέταλλο ποῦ σφυροκόπησε ὁ κ. Σκιας τὴ φράση «ὁ ἐπικριτὴς ἀναμφιβόλως ἀγνοεῖ ὅσα ἔγραψαν οἱ ἐπισημότατοι κτλ.» εἶναι χυμμένη καὶ κάποια ἄλλη παρατήρηση ὅτι «ὁ ἐπικριτὴς παρέρχεται ἐν σιγῇ (τὰ περὶ τοῦ μεταπλασμοῦ τῶν τύπων) ὡς ἂν οἱ ἀρχαῖοι τύποι νὰ ἦσαν παντελῶς ἄχρηστοι καὶ νὰ μὴ ὑπῆρχε μηδεμία δυσκολία νὰ ἀποβληθῶσιν ὁλοσχερῶς πάντες» (σελ. 9). Ἀλήθεια ποῦ ὁ ἐπικριτὴς ἴσως δὲ θὰ ἔδβαζε ἐπὶ τὸ ζήτημα—ἂν εἶναι ἄχρηστοι ἢ χρήσιμοι ἀρχαῖοι τύποι, παρὰ κάπως ἀλλιῶς, ἂν μποροῦν ἢ ὄχι νὰ σταθοῦνε στὴ γλώσσα, νάρθουνε σὲ ὀργανικὸ δέσιμον μὲ τοὺς τύπους τοὺς ἄλλους—ἂν ἢ δημοτικῆ, ὁ λαός, μπορεῖ νὰ τοὺς κἀνει δικούς του. Καὶ εἶπαν πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι πῶς γιὰ νὰ μὴν πέσεις ὄξω ψάχνοντας ἕνα ζήτημα, γιὰ νὰ μὴ βρεῖς—νὰ πούμε—μελετώντας τὰ γλωσσικὰ τὰ δικὰ μας πῶς ἢ καθαρεύουσα εἶναι «διάλεκτος καὶ δὴ» ἀνάγκη πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ τὸ βάλεις ὅπως πρέπει τὸ ζήτημα, νὰ τὸ πιᾶσεις ἀπὸ τὴ μεριά ποῦ πρέπει. — Une question ben posée est à moitié résolue. Ὅσο γιὰ τὴν παρατήρηση ποῦ τοῦ κάνει ὁ κ. Σκιας, ὁ ἐπικριτὴς δὲν ἔχει νανοῖξει τῶ δοντιῶν του τὸ «ἔρκος» παρὰ γιὰ νὰ μετανοίῃσει ποῦ ἠμολόγησε πρὶν τοῦ κ. Σκιας τὴ δικαιοσύνη. Γιατὶ στὴν κρίση του «δὲν παρέρχεται ἐν σιγῇ» δὲν προσπερνᾷ δίχως νὰ πῆ λέξη τὸ ζήτημα τῶν ἀρχαίων τύπων μέσα στὴ νέα γλώσσα, μάπεναντίας στὸ τέλος-τέλος, ὕστερα ἀπὸ κείνα ποῦ κἀναν τὸν κ. Σκιας «νὰ μὴν καταλαβαίνει πῶς καταλαβαίνει ὁ ἐπικριτὴς τὸ γλωσσικὸ ζήτημα» στέκεται ὁ τελευταῖος αὐτὸς καὶ πιᾶνει στὰ χέρια του τὸ ζήτημα, ποῦ λέμε, μὲ ὅλη τὴν καλὴ διάθεση νὰ τὸ ψάξει. Μὰ στὴ στιγμή τὸ πετάει, σταυροκοπιέται καὶ λέει «τὸ ζήτημ' αὐτὸ εἶναι ἄσχετο μὲ τὴ θεωρία τοῦ κ. Σκιας, κ' ἐπομένως ἡ ἐξέτασή του δὲν ἔχει τὸν τόπο τῆς ἐδῶ»—καὶ μ' αὐτὰ του τὰ λόγια σβύνει τὸ φῶς καὶ βάζει τὴν τελευταία τελεία στὴν κρίση ποῦ ἔγραψε, καὶ στὸ «ἀπερίσκεπτο» κεφάλι του τὸ νυχτερινὸ του σκούφο. Τί καλὰ, τὸ ἴδιον νὰ μποροῦσε νὰ κἀνει καὶ τώρα!

(Ἔχει συνέχεια)

ΣΠΥΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

(Μεταφρασμένο ἀπὸ μιὰ σειρά γαλλικῶν ποιημάτων τοῦ Ψυχάρη «La vie renaissante» ποῦ φάνηκαν στὴ «Nouvelle Revue» τοῦ 1889)

Τὰ κύματα, στὰ αἰθέρια τῆς αὔρας τὰ πετάματα,
Στὸ μαγικὸ τὸ πέλαγο τὸ γλυκοκοιμισμένο,
Μαζὶ μὲ κόσμον ἀλλοιωτικὸν στὴν ὄψη του γραμμένο
Σοῦ φέρνουνε, τὸν πολυαγαπημένο σου.

Ἔρχεται μὲ τὴ θάλασσα μὲς' τὰ γαλαζία του ὄνειρα
Μὲ τὴ μεγάλη θάλασσα ποῦ ἀνεβοκατεβαίνει,
Καὶ στὴν ἐρημικὴ ἀμμουδιὰ τὴν ἠλιοφωτισμένη,
Σκορπάει τὸ πολυβουδίστο καὶ τὸ τρανὸ τῆς φίληλά.

Ἔτσι στὴν ξέρα τοῦ γιαιλοῦ, ποῦ στέκεις καὶ σπα-
[ράζοντας
Ποθεῖς, κάθε φευγάτη σου εὐτυχία νὰ γυρίση,
Φτάνει μὲ τὸ μεθύσι του γιὰ νὰ σὲ πλημυρίση,
Φτάνει ὡς ἐμένα, ὁ ἔρωτας ὁ ἀπέραντος.

Η ΑΦΡΟΛΙΤΗ ΤΗΣ ΜΗΛΟΣ

(Sully Prudhomme)

Τὰ πλάθει ἀγάλια κ' ἤσυχὰ τὰ ἔργα τῆς ἡ Φύση,
Ἄργα τίς θαμποχάραζε τοῦ στήθους τίς γραμμές,
Καθὼς τὴ θάλασσα ἔκανε νὰ γλυκοκουματίση,
Καὶ τίς ραχοῦλες νὰ ὑψωθοῦν καὶ νὰ σκαφοῦν
[λακκίς.

Στὴν κάθε ἐτοιμάζε καρδιὰ γλυκὴ γιὰ ν' ἀκουμπήση
Προσκέφαλο, κυρτώνοντας τῶν λόφων τίς πλαγιές·
Στῶν πρώτων κρίνων τὸν καιρὸ, τὸν κόρφο ἔχει
[σκαλίση

Τάχα ἀπὸ πόσες ὕστερα γυναικείες ζωγραφιές!

Δὲν εἶναι ἡ Εὐὰ δοκιμὴ στερνὴ τῆς, μήτε ἡ μόνη·
Τὸ θάμα ποῦ προσμένουμε μὲ τὸν καιρὸ τελειώνει,
Κι' ἀπὸ γυναικὰ σὲ γυναικὰ ἀνθίζ' ἡ ὁμορφάδα

Πάντα, ὡς τὸ εἶδος τῶ φταστο ποῦ ἡ Τέχνη θριαμ-
[βεύτρα

Ἐνὸς ἀνθρώπινου κορμιοῦ τὴν ὄψη τὴ ζητεῦτρα
Πλάθει ὑπεράνθρωπη. — Κι' αὐτὴ, τάνθος τῆς γῆς
[σου, Ἑλλάδα!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤὸΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΑΣΥΝΕΙΘΙΣΤΟΣ ΤΥΠΟΣ

Φίλε μου,

Μὲ κατηγορεῖς, γιατί ἔφησα νὰ περάσουν εἰκοσιδύο μέρες, χωρὶς νὰ λάβῃς γράμμα μου καὶ λές, πῶς σ' αὐτὸ τὸ δίστημα σβύστηκες τέλει ἀπὸ τὸ θυμητικὸ μου, ἢ ποῦ πολὺ χωμένος νὰ γράψω μὲ τὲς ἡμέρες τῆς ζωῆς μου ὄχι μὲ πένα—κάποια σελίδα ρομαντισμοῦ στὸ βίβ μου δὲν ἔλαβα καιρὸ νὰ δώσω καὶ στὴ φιλία κατὶ ἀπὸ τὸν ἐαυτὸ μου.

Νᾶξερεις πόσο μαντεύω τὴ σκέψη σου! μὲ φανταζέσαι σὲ τοῦτο τὸ χαριτωμένο νησάκι τοὺς Κορφοῦς, ποῦ ἦρθα νὰ περάσω τὸ χειμῶνα μου, σὰ χαμένον χωρὶς δῶ ὁμορφα μάτια ποῦ μὲ γλύκα νὰ μὲ κυττάζουν, χωρὶς κουβεντούλες ἀπὸ κείνες, ποῦ χωρὶς νὰ λένε τίποτα, λένε πολλὰ, καὶ ποῦ προσπαθῶ νὰ τᾶβρω καὶ τὰ δύς, ἢ ποῦ τᾶβρηκα σὲ καμμιὰ γωνίτσα σαλονιοῦ ἢ σὲ κανένα θεωρεῖο θεάτρου, σὲ κανένα τένις ἢ σὲ καμμιὰ ποδηλατοδρομία, ἐτοιμος νὰ πουλήσω σήμερον αἰσθήματα κι αὔριο νὰ τὰ λησμονήσω ὅλα, ἐγὼ «τ' ἄπιστο μεγάλο παιδί», ὅπως συνείθισες νὰ μὲ κράζης, ἄδικα ἢ δίκια δὲν ξέρω. Κι ὅμως αὐτὴ τὴ φορὰ γελάστηκες. Ἔχω κατὶ νὰ σοῦ διηγηθῶ, μὰ κατὶ ἀλλοιωτικὸ, ποῦ δὲ μοιάζει μὲ τὰ συνειθισμένα μας, ἀφοῦ μονάχα δυὸ μέρες ἔφτασαν, γιὰ νὰ γραφτῇ μὲ γράμματ' ἄσδυστα στὸ νοῦ μου μιὰ σπαρταριστὴ ἐντύπωση. Μὰ μήπως πολλές φορές δὲ φτάνει καὶ γιὰ μιὰ στιγμή μονάχα, ἕνα βλέμμα, ἕνας λόγος, ἕνα χαμόγελο, κάποτε καὶ μιὰ κακία, γιὰ νὰ μᾶς κάμουν νὰ σκεφτοῦμε διαφορετικὰ καὶ νὰ νοιώσουμε τὴ ζωὴ ἀλλοιωτικὰ;

Μοῦ φαίνεται ποῦ σὲ βλέπω νὰ διαβάζης τὸ γράμμα μου καὶ ποῦ χαμογελάς μὲ τίς θεωρίες μου. βρίσκεις ποῦ γράφω πολλὰ κ' ἴσως γι' αὐτὸ μὲ φανταζέσαι ἐρωτευμένον τρελλὰ ἀπὸ κάποια Κορφιατοπούλα, ἴσως νὰ νομίζης αὐτὴ τὴ στιγμή, ποῦ γλήγορα θὰ σοῦ γράψω, πῶς παντρεύομαι. Ἀλλὰ καὶ πάλι γελιέσαι· πᾶψε νὸ χαμογελάς, ἂν θέλῃς, κι ἔκου.

Ἐνα βράδυ σ' ἕνα μεγάλο χορὸ ἕνας νέος Κερκυραῖος ἐπιστήμονας, πούτυχε νὰ τὸν γνωρίσω σκεδὸν μόλις ἔφτασα δῶ, μοῦ λέει: «πᾶμε νὰ σὲ πα-

φτάνουνε στὴ Θράκη ἀφοῦ σηκώθηκε ἡ Ποτεΐδαια 40 μέρες ὕστερα.

61. Κι' ἡ εἰδηση πῶς σηκώθηκαν οἱ πολιτεῖες ἔφτασε καὶ στους Ἀθηναίους ἀμέσως, καὶ τότες, σὰν ἄκουσαν πῶς ζύγωνε κ' ὁ στρατὸς μὲ τὸν Ἀριστέα, στέλνουν πρὸς τ' ἀποστατημένα μέρη 2000 δικούς τους ὀπλίτες καὶ 70 καράβια μὲ στρατηγούς τὸν Καλλία τοῦ Καλλικῆ καὶ ἄλλους τέσσερους. Ἄφτοι ὅτα φτάσανε στὴ Μακεδονία βρίσκουν (86) τοὺς πρὶν τοὺς 1000 ποῦ ὅτι εἶχαν πάρει τὴ Θέρμη καὶ πολιορκοῦσαν τὴν Πύδου, καὶ τότες κάθησαν κ' ἄφτοι πρῶτα καὶ τὴν πολιορκήσαν· ἔπειτα ὅμως καθὼς ἐβίαζε ἡ Ποτεΐδαια καὶ τὸ φτάσιμον τοῦ Ἀριστέα, περιάστηκαν καὶ κλείσανε μὲ τὸν Περδίκκα συμμαχία τῆς ἀνάγκης, καὶ βγήκαν ἀπὸ τὴ Μακεδονία. Ἀπὸ καὶ κατεβαίνουσε στὴ Βέροια καὶ κατόπι στὴ Στρέψα (86a), κ' ἀφοῦ πρῶτα δοκιμάσανε νὰν τὴ πάρουν καὶ δὲν τὸ κατόρθωσαν, προχωροῦσαν πεζοὶ πρὸς τὴν Ποτεΐδαια μὲ 3000 δικούς

(86) πρῶτον καταλαμβάνουσι. Τὸ πρῶτον κηραφτὸ πηγαίνει στὸ ἐπολιόρκησαν.

(86a) Τὰ ΧΡ ἐπιστρέψαντες Ὁ Πλυγgers ἐπὶ Στρέψαν.

καὶ στὴ Λακεδαίμονα μὲ Κορθινούς γερόντους (83) ν' ἀσφαλίσουνε βοήθεια, ἢ γίνεαι τυχὸν ἀνάγκη. Ἐπειδὴς ὅμως προσπαθῶντας καιρὸ δὲν ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα τίποτα καλὸ παρὰ ἡ ἀρμάδα, τὸ ἴδιον ἀρμένιζε γιὰ τὴ Μακεδονία καὶ γιὰ τὸν τόπο τους, κ' ἔπειτα οἱ Λακωνικὲς ἀρχές τοὺς ἔταζαν, ἂν οἱ Ἀθηναῖοι κινήσουν πρὸς τὴν Ποτεΐδαια, νὰ πατήσουν ἀφοτοὶ τὴν Ἀττικὴ, τότες πιά μ' ἀφτὴ τὴν ἐφαίριζα σηκώνουσαν συνορισμένοι μὲ τοὺς Χαλκιδιῶτες καὶ τοὺς Βορτιαίους. Κι' ὁ Περδίκκας πείθει τοὺς Χαλκιδιῶτες νὰ παραιτήσουν τίς πολιτεῖες τους τίς κολλητὰ στὴ θάλασσα καὶ νὰν τίς γκρεμίσουν, κ' ἔπειτα νὰ κουβαληθοῦν ἀπάνου στὴν Ὀλυθο κ' ἐκεῖ μιὰ πολιτεία νὰ γίνουιν ὅλοι τους, δυνατὴ κ' ὅσοι τίς παραιτήσαν ἔτσι (84), τοὺς παραχώρησε δικὸ του τόπο τῆς Μυγδονίας γύρω στὴ λίμνη Βόλθη νὰν τὸν καρπώνουται ὅσο βαστὰ ὁ πόλεμος μὲ τοὺς Ἀθηναίους. Ἄφτοι λοιπὸν ῥήχοντες τίς πολιτεῖες τοὺς κουβαλοῦνταν ἀπάνου κ' ἐτοιμαζόντουσαν γιὰ πόλεμον.

(83) Ἐπρασδον. Ἐένο κατὰ τὸν Ρορρο.

(84) τοῖς δ' ἐκλιποῦσι τούτοις. Νομίζω τοῖς δ' ἐκλιποῦσιν ἐπὶ τούτοις. Πρ6. 3, 114 καὶ 8, 18 ἐπὶ τοῖσδε. Ἡρόδ. 1, 60 ἠμολογήσαντα ἐπὶ τούτοις.

59. Καὶ τῶν Ἀθηναίων τὰ 30 καράβια φτάνουνε στὰ μέρη τῆς Θράκης καὶ βρίσκουν τὴν Ποτεΐδαια καὶ τίς ἄλλες πολιτεῖες σηκωμένες. Κ' οἱ στρατηγοὶ, φρονῶντας πῶς ἀδύνατο μ' ὅση εἶχαν δύναμη νὰ πολεμοῦν καὶ Περδίκκα κ' ἀποστατημένα μέρη ἀντάμα του, τραβοῦν πρὸς τὴ Μακεδονία, ὅπου καὶ τοὺς στέλνανε στὴν ἀρχή, καὶ κάθησαν ἐκεῖ καὶ πολεμοῦσαν, συνασπισμένοι μὲ τὸ Φίλιππο καὶ μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Δέρδα, πούχανε μπεῖ ἀπὸ πάνου μεριά μὲ στρατὸ.

60. Ὡς τόσο οἱ Κορθινοί, ὅτα σηκώθηκε ἡ Ποτεΐδαια καὶ τ' Ἀττικὰ καράβια βρίσκονταν ἐκεῖ στὴ Μακεδονία, φοβηθήκανε μήπως πάθει τὸ μέρος, καὶ θεωρῶντας δικὸ τους τὸν κίντυνον στέλνουνε δικούς τους ἰθελοντάδες, καθὼς κ' ἄλλους ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο μισοδοτημένους, ὅλους ὅλους 1600 ὀπλίτες μὲ 400 ἀλαφροὺς. Στρατηγὸς τους εἶταν ὁ Ἀριστέας τοῦ Ἀδειμάντου ποῦ ἀπὸ φιλία του καθαφτὸ οἱ πῖο πολλοὶ στρατιῶτες ἀπὸ τὴν Κόρθο κατατάχτηκαν ἰθελοντάδες· τί στάθηκε παντοῦ καὶ πάντα δημοτικὸς μὲ τοὺς συμπολίτες του (85). Καὶ

(85) Τὰ ΧΡ Ποτεΐδαιάταις. Γράφε πολίταις. Δὲς Λεξικά.

ρουσιάζω σὲ μιὰ ξαδέλφη μου, θὰ εὐχαριστηθῆς νὰ τὴ γνωρίσης, εἶναι πολὺ ἐξυπνη».

Ἐρείς τί ἰδέα ἔχω γιὰ τὰ κορίτσια ποὺ συχνάζουν στὰ σαλόνια· κουκλίτσες μὲ μιὰ ψεύτικη μόρφωση, ποὺ ὅταν δὲ μιλοῦν γιὰ τίς φορεσιές τους καὶ δὲ σοῦ ξεσκίζουν τ' αὐτιά με τὸ πιάνο τους, σὲ πεθαίνουν μιλώντας γιὰ τὰ Φραντζίζικα ρομάντζα. Γι' αὐτὸ καὶ στὴ λέξη ἐξυπνη φαντάστηκα μιὰ νέα λιγάκι περὶ ζωηρὴ ἀπὸ τίς ἄλλες, ποὺ θῆξερε νὰ μιλήσῃ καὶ γιὰ κάτι ἄλλο, ὄχι γιὰ μεγάλα πράγματα, μὰ κάπου-κάπου μὲ μιάν ἐξυπνη φρασσοῦλα. Δὲν εἶχα ὅμως καὶ μεγαλειότερη ἀπαιτήση.

Ἄνοιξαμε δρόμο στὴ μέση ἀπὸ τὸν κόσμο, ποὺ πλημμύριζε κείνη τὴ στιγμή τὴ σάλα, κύτταζε τριγύρω καὶ κοντοζύγωσε μιὰ νέα, ποὺ τὴ στιγμή κείνη εἶχε γύρω της πέντ' ἔξη νταντῆδες καὶ μούπε νὰ πλησιασῶ. Ἐρριζα μιὰ ματιά στὸ ντύσιμό της. Πόσα πράγματα μπορεῖ νὰ νοιώσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ ντύνεται μιὰ νέα! τὸ γούστο, τίς ἰδέες, τὴν ἀντίληψη, δάκαίρο πολλές φορές τὸ χαραχτήρα της. Ἦταν ντυμένη στ' ἄσπρα πολὺ πολὺ ἀπλά, χωρὶς λουλούδια, χωρὶς τζοβαίρικα, τὸ φόρεμά της ὅμως καλοκαμωμένο ἔδειχνε τίς ἀξιοθάμαστες γραμμὲς τοῦ κορμιοῦ της. Ὁμορφή πραγματικὰ δὲν εἶταν, τὰ μάτια της μόνο εἶχαν μιάν ἰδιαίτερη ἐκφραση καὶ τὸ χαμόγελό της σοῦλεγε πολλὰ πολλὰ. Αὐτ' εἶταν ἡ πρώτη μου ἐντύπωση.

Ἄρου μὲ παρουσίασαν, εἶπει' ἀπὸ τὴ συνειθισμένη σαχλὴν ὑπόκληση καὶ τὸ ψεύτικο «χαίρω πολὺ», τὴν ἐρώτησα ἂν δεχόντανε νὰ χορέψῃ μαζί μου τὸ βάλς, ποὺ θῆπαιζαν σκεδὸν ἀμέσως. Γύρισε μὲ πολλὴ χάρις τότε σ' ἕνα ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἦταν κοντὰ της καί :

«Σὰς ὑποσκέθηκα σὰς αὐτὸ τὸ χορὸ, τοῦ λέει, ἀλλὰ ὁ κύριος εἶναι ξένος καὶ πρέπει νὰ τὸν προτιμήσω. Ἄν τὸ ἐπιτρέπεται...»

Καὶ χωρὶς νὰ καλοακούσῃ τὸ «ἀφοῦ τὸ θέλετε, μὲ λύπη μου», ποὺ ψιθύρισε μὲ τὰ μάτια λυγωμένα κείνος, σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέσι της, πῆρε τὸ μπράτσο ποὺ τῆς πρόσφερα καὶ μούπε : «Πρὶν χορεύωμε, θέλω ἕνα φλυτζάνι τσαὶ κρὶο· πηγαίνομε μέσα».

Πήγαμε στὴν τραπεζαρία, ὅπου βλθθηκα νὰ τῆς ἐτοιμάσω τὸ τσαὶ καὶ περιμένοντας νὰ κρυώσῃ, ἀρχίσαμε τίς κουβέντες.

— «Σὰς ἀρέσει ὁ χορὸς, δεσποσύνη ;» Τὴν ρώτησα.

— «Ὁ χορὸς ; ναί, γιατί μ' ἀρέσει κάθε εἶδος γυμναστικῆς καὶ ὁ χορὸς εἶν' ἕνα».

— «Καὶ γυμναζόσαστε πολὺ ;»

— «Ὅσο περισσότερο μπορῶ πηγαίνω ποδήλατο τραβάω κουπί, κυνηγῶ, παίζω τένις καὶ τὸ καλοκαίρι κολυμπῶ. Ὅ,τι εἶναι γυμναστικὴ μὲ τρελαίνοι».

— «Καὶ στὸν κόσμο σὰς ἀρέσει νὰ συχνάζετε ;»

— «Πηγαίνω πατιού, δὲν ἀφήνω καμμιά, μὰ καμμιά διασκέδαση, ξέρετε ὅμως πῶς ; προσπαθῶ νὰ βρῶσκωμαι στὴ μέση, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν πλησιάζω· ὅπως πηγαίνει κανεὶς σὲ μελισσοκομεῖο, βρίσκεται στὴ μέση ἀπὸ τὰ μελίσσια, ἀλλὰ καὶ τ' ἀποφεύγει, φοβάται νὰ τὸν πλησιάσουν».

— «Καὶ πῶς τὸ κατορθώνετε ;»

— «Ὡ! εἶναι πολὺ εὐκόλο· δὲν ἀνακατόνομαι οὔτε στίς κουβέντες, οὔτε στίς κακογλωσσίες, οὔτε ἔχω φίλες· ἐνῶ ζῶ στὸν κόσμο, ζῶ περισσότερο μὲ τὸν ἑαυτό μου. Εἶμαι ἐρασιτέχνης τοῦ κόσμου, γιατί ἔχει περισσότερα ψεγάδια παρὰ ὁμορφιές, ποὺ δλοφάνερα γίνονται, ὅταν κανεὶς τὸν παραπλησιάζει.»

— «Ἀλλὰ ἴσα ἴσα σὰς εἶδα ἀρκετὰ τριγυρισμένη ἀπὸ κόσμο.»

— «Καὶ τί σημαίνει ; Κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν προσπαθεῖ νὰ μὲ γνωρίσῃ ἀληθινὰ, καταβάθα, μιλώντας μου. Ὅλα ἐπιπόλαια· καὶ γιὸ πάλι δὲν ἀφήνω κανένα νὰ μὲ παρουσιάσῃ ὀλόγυμνο τὸ χαραχτήρα του, τὸν τρόπο ποὺ σκέπτεται, ποὺ αἰσθάνεται. Ὅ,τι καλύτερο ἔχουμε μέσα μας—ἂν ἔχουμε—τὸ φυλάμε μ' ἐγωϊσμό γιὰ μᾶς, φοβοῦμαστε μήπως βεβηλωθῇ ἂν τὸ ρίξουμε στὴν ἀδιανομία τοῦ κόσμου. Τὰ ἐλαττώματά μας πάλι, ὅταν εἴμαστε μὲ κόσμο, μένουνε κρυμμένα καὶ στὴ θέση τους προσπαθοῦμε νὰ βάνουμε ψεύτικα προτερήματα. Κ' ἔτσι ζῆ κανεὶς στὸν κόσμο μὲ τὸ νὰ ζῆ καὶ πολὺ μακριά.»

— «Μὰ λοιπὸν γιατί νὰ ζῆτε στὸν κόσμο, ἀφοῦ ἔχετε τόσο κακὴν ἰδέα γι' αὐτόν ;»

— «Καὶ ποῦ νὰ ζήσω ; Ἄν δὲν πᾶω γιὸ στὸν κόσμο, θῆρθῃ ὁ κόσμος σὲ μέ. Κ' εἶπειτα πιδὸς σὰς λέει ποῦ δὲ βρῶσκω κ' εὐχαρίστηση ; μονάχα ποῦ τὸν παίρνω ὅπως εἶναι, δὲν κάνω γλυκαπάτες, δὲ μ' ἐνθουσιάζει καὶ ὅταν βρῶσκω κανένα ποῦ νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τοὺς συνειθισμένους τύπους, εἶμ' εὐχαριστημένη γιὰ τὴν ἀνακάλυψή.»

— «Ἰσως καὶ τὸ νὰ βλέπετε ὅλους τόσο πρόθυμους κοντὰ σας, νὰ νοιώθετε ποῦ σὰς θαμαζοῦν, ν' ἀκούτε νὰ σὰς λένε ὁμορφή...»

— «Αὐτὸ 'ναι ποῦ δὲ μ' ἀρέσει. Ἡ φράση «εἶ-

στε ὁμορφή» εἶναι περὶ ἀρχαία ἀπὸ μοῦμια Αἴγυπτιακή. Μιὰ γυναίκα, ὁμορφή ἢ ἄσκημη, τὴν ἀκούει ἀπ' ὅταν γίνῃ δεκατεσσάρων χρόνων καὶ τὴν ἀκούει πάντα μὲ τὸν ἴδιον ἦχο, μὲ τὴν ἴδια μονοτονία, μὲ τὴν ἴδια προσποίηση. Ἐνας κύριος πιστεύει πῶς εἶναι ὑποχρεωμένος, ὅταν βρίσκεται κοντὰ σὲ μιὰ γυναίκα νὰ τῆς λέῃ πῶς εἶναι ὁμορφή, νομίζοντας πῶς εἶναι ὁ μοναχὸς τρόπος νὰ γίνετ' εὐχάριστος, καὶ ἀπορῶ πῶς ἐξυπνοὶ ἄνθρωποι κάνουν τὸ ἴδιο. Αὐτὸ ἴσα ἴσα μὲ πειράζει, ποὺ μᾶς βρίσκουν τόσο ἀνόητες. Ἐχω δίκιο, τί λέτε ;»

Σοῦ ὁμολογῶ, φίλε μου, πῶς αὐτ' ἡ ἐρώτηση ὄχι λίγο μὲ στενοχώρησε. Μήπως καὶ γὼ δὲν τὴ λέω πάντα τὴν καταραμένη κείνη φράση καὶ δὲν τῆς τῆ μισῶπα, ὅταν τὴ ρώτησα, ἂν τῆς ἀρέσῃ νὰ τὴ λένε ὁμορφή ; Ἡ καλή μου ἔμως τύχη θέλησε αὐτὴ τὴ στιγμή ν' ἀρχίσῃ ἡ μουσικὴ τοῦ βάλς. Δὲν ἐπερίμενε τὴν ἀπάντησή μου καὶ μὲ τὴν πρώτη νότα σηκώθηκε λέγοντας :— «τώρα χορεύουμε ;» κ' ἔτσι μπήκαμε στὴ σάλα τοῦ χοροῦ.

Ἄχ, τί βάλς ἐκείνο, ποτὲ μου δὲν ἐχόρεψα ἕνα τέτοιο· ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἂν ποῦπουλο πετοῦσε στὸ χορὸ καὶ πετοῦσα κ' ἐγὼ σ' ἄλλους κόσμους. Μόλις ἄγγιζαν τὰ πόδια μας στὸ πάτωμα καὶ μολονότι αἰστανόμουνα τὸ χέρι της στὴν πλάτη μου καὶ τὸ λυγρὸ κορμί της τόσο κοντὰ μου, ἀφοῦ τὴν κρατοῦσα σφιχτὰ σφιχτ' ἀπὸ τὴ μέση, μού φαίνονταν ἕνα πλάσμα κίθις, ὅπως ὅταν κοντὰ σὲ ὀρχήστρα ἀκούς δυνατὸ τὸ θόρυβο τῶν ὀργάνων, καὶ ὁ ἦχος τῆς μουσικῆς σοῦ χαιδεύει ἀπαλὰ ἀπαλὰ τὴν ψυχὴ. Ἐννοιωθα νὰ ξανοίγεται μπροστὰ μου καινούριος κόσμος, μὰ ποῦ θάταν κρὶος καὶ ἀδιάφορος χωρὶς τὸ παράξενο κείνο πλασματάκι.

Ὅταν τέλειωσε—μήπως ὅλα δὲν ἔχουν ἕνα τέλος ;— «Κουρασθήκατε ;» τῆς εἶπα καὶ ἀπόρησα καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὴ γλυκάδα τῆς φωνῆς μου.

— «Ὡ, τόσο λίγο! πηγαίνομε ὅμως μακρι' ἀπ' τὸν κόσμο, θέλω λίγη ἥσυχια.»

Ἀκούμπησε στὸ μπράτσο μου κιάφορ περάσαμε δυὸ-τρία δωμάτια, φτάσαμε σ' ἕνα μικρὸ σαλονάκι καὶ τότες κάθισε σ' ἕνα μικρὸ σοφά.

— «Τί ώραῖα δῶ. ψιθύρισε, μακριὰ ἀπ' τὸ θόρυβο !»

— «Δὲ θέλετε οὔτε νὰ σὰς μιλῶ ;»

Μὲ κύτταξε καὶ τὸ βλέμμα της μού φάνηκε περὶ γλυκὸ παρὰ πρὶν.

— «Ἄν μ' ἀφήνατε μόνη λίγα λεφτά...»

τους ὀπλίτες—χώρια πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμμάχους τους—καὶ μὲ 600 τοῦ ἰππικοῦ Μακεδόνες τοὺς μὲ τὸ Φίλιππο καὶ τὸν Παφάνια. Ἀντάμα ἀρμεινίζαν καὶ τὰ (87) καράβια, 70 ὄλα. Ἐτσι προχωρώντας λίγο λίγο φτάνουν τὴν τρίτη μέρα στὸ Γίγωνα, ὅπου στρατοπέδεψαν.

62. Κ' οἱ Ποτειδαιῆτες καὶ οἱ Πελοποννησιῶτες μὲ τὸν Ἀριστέα καρτεροῦσαν τοὺς Ἀθηναίους στρατοπεδεμένοι (88) τῆς Ὀλυθος μερὶα ἀπᾶς στὸ ἐξαμίλι, καὶ εἶχανε στήσει τὴν ἀγορὰ τους ὄξω ἀπὸ τὴ χώρα. Στρατηγὸς εἶχαν ἐκλέξει οἱ συμμάχοι ὄλου τοῦ πεζικοῦ τὸν Ἀριστέα, τοῦ ἰππικοῦ τὸν Περδικα· γιατί τραβήχθηκε ἐφτὺς πάλι ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ πολεμοῦσε μὲ τὸ μέρος τῶν Ποτειδαιατῶν διορίζοντας ἀντιστρατηγὸν τὸν Ἰόλα. Κι' εἶταν ἡ ἰδέα τοῦ Ἀριστέα, ἀφτὸς μὲ τὸ δικό του στρατὸ μέσα στὸ ἐξαμίλι νὰ προσέχει τοὺς Ἀθηναίους, ἂν πλακώσουν οἱ Χαλκιδιῶτες πάλι καὶ οἱ συμμάχοι οἱ ὄξω ἀπὸ τὸ ἐξαμίλι καὶ οἱ 200 τοῦ

Μακεδονικοῦ ἰππικοῦ νὰ μένουνε στὴν Ὀλυθο, καὶ ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι τότε βαρέσουν, ἐκείνοι βοηθώντας ἀπὸ τὰ νῶτα τους νὰν τοὺς βάλουνε στὴ μέση. Ὁ Καλλίας ὅμως ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ οἱ συστράτηγοί του τὸ Μακεδονικὸ ἰππικὸ καὶ λίγους συμμάχους τοὺς στέλνουν τῆς Ὀλυθος μερὶα γιὰ νὰ σταματήσουν ἀπὸ καὶ κάθε βοήθεια (89), καὶ οἱ ἴδιοι σήκωσαν τὸ στρατὸ καὶ προχωροῦσαν πρὸς τὴν Ποτειδαία. Καὶ σὰ σιμώσανε στὸ ἐξαμίλι καὶ εἶδαν τοὺς ἀντικρὺ πῶς ἐπαιρναν τ' ἄρματα γιὰ μάχη, ἀντιπαρατάχτηκαν καὶ ἀφτοί, καὶ σὲ λίγο ἤρθανε στὰ χέρια. Καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀριστέα τὸ πλεβρό καὶ οἱ διαλεχτοὶ μαζί του, Κορθίνο ἢ ἄλλοι, τσάκισαν τοὺς ἀντικρὺ τους καὶ τοὺς πῆγαν κυνηγώντας δρόμο πολὺ· ὁ ἄλλος ὅμως στρατὸς τῶν Ποτειδαιατῶν καὶ τῶν Πελοποννησιωτῶν νικῆθηκε καὶ τρύπωσε στὸ τελεῖ.

63. Κι' ὁ Ἀριστέας, καθὼς γύριζε ἀπὸ τὸ κυνήγι, βλέπει τὸν ἄλλο στρατὸ νικημένο καὶ δὲν ἤξερε πόθες νὰ τραβήξῃ, νὰ ριφοκιντυνέψῃ πρὸς τὴν Ὀλυθο ἢ ἴσα στὴν Ποτειδαία. Τέλος ἀποφάσισε νὰ

πυκνώσει τοὺς δικούς του ὅσο μπορούσε στενωτέρα καὶ τρεχάτος ν' ἀνοίξῃ δρόμο ὡς στὴν Ποτειδαία, καὶ πέρασε ἔτσι μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα παρὰπλεθρα τοῦ ὄλου μὲ κόπους καὶ χτυπούμενος, μὰ μὲ λίγη ζημιά, γιατί τοὺς πιδὸ πολλοὺς (90) τοὺς γλύτωσε. Τῶν Ποτειδαιατῶν πάλι οἱ βοηθοὶ ἀπὸ τὴν Ὀλυθο—ἀπέχει ἀπὸ καὶ ἡ Ποτειδαία ὡς πῆς 60 στάδια καὶ φαίνεται καθαρὰ—ἔλα ἔρχισε ἡ μάχη καὶ σηκώθηκαν τὰ σημάδια, καὶ λίγο προχώρησαν μὲ σκοπὸ νὰ βοηθήσουν, ὅπως καὶ τὸ Μακεδονικὸ ἰππικὸ ἀντιπαρατάχτηκε νὰν τοὺς ἀμποδίσει· ἐπειδὴ ὅμως γλήγορα φάνηκε ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων καὶ κατεβάστηκαν τὰ σημάδια, ξαναγύρισαν πίσω, ἀφτοὶ στὸ τελεῖ καὶ οἱ Μακεδόνες κοντὰ στοὺς Ἀθηναίους. Ἐτσι καὶ τῶν διενῶν τους δὲν τοὺς πῆγε ἰππικὸ στὴ μάχη.

Ἐστερα ἀπὸ τὴ μάχη ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι τρόπαιο καὶ παραχώρησαν ὀκιστοὶ τοὺς νεκροὺς στοὺς Ποτειδαιῆτες. Ποτειδαιῆτες καὶ συμμάχοι τους σκοτώθηκαν καὶ λιγώτεροι ἀπὸ 300· καθαφτὸ Ἀθηναῖοι 150 καὶ ὁ Καλλίας ὁ στρατηγός.

64. Ἐπειτα ἐφτὺς οἱ Ἀθηναῖοι τευχόκλεισαν

(87) ἄμα δὲ νῆες. Νομίζω ἄμα δὲ αἱ νῆες μὲ κέμμυ ὕστερα ἀπὸ τὸ παρῆπλεον.

(88) Τὰ ΧΡ ἐστρατοπεδεύοντο. Γράφει ἐστρατοπέδευοντο, ὅπως δείχνει καὶ τὸ ἐπεποίνοντο.

(89) εἰργωσι—ἐπιδοθεῖν. Νομίζω εἰργωσι—μὴ ἐπιδοθεῖν.

(90) πλείους. Ἰσως πλείστους.

Ἐπρεπε νὰ ὑπακούσω ἕκαστα μίαν ὑπόκληση καὶ ξαναγύρισα στὴ σάλα τοῦ χοροῦ, ὅπου — αὐτὸ τὸ μαντεύεις βέβαια — ἐζήτησα νὰ μάθω κάτι περισσότερο γιὰ κείνην. Μοῦ εἶπαν πῶς εἶταν μονακριβό, χαϊδεμένο, παιδί ἐνός ἀπὸ τοὺς πλουσιώτερους τοῦ τόπου. Δὲν τὸ δειχνε καθόλου ἡ σεμνὴ φορεσιὰ τῆς, μονάχ' ἀπὸ τοὺς νέους ποὺ τὴν τριγύριζαν μπορούσες νὰ μαντέψης, ποὺ ἐξὸν ἀπὸ τίς χάρες τῆς κι ὁ ἀρμονικὸς ἦχος τοῦ παραθῆπιζε κάποιον ρόλο.

Ὅταν γύρισα νὰ τὴν εὗρω — αὐτὸ εἶταν τὸ καθήκον μου — δὲν εἶταν πειὰ μόνη· τὴν εἶχαν φτάσει καὶ κεῖ οἱ φρακοφορεμένοι καθ' ἑαυτοὺς. Ὅταν μὲ εἶδε χαμογέλασε :

— « Ἐδῶ οἱ κύριοι μὲ λένε μοναξιώτισσα· σεῖς τί λέτε ; »

— « Ποῦ στὸν κόσμον γιὰ νῆσαι κανεὶς μοναξιώτης, πρέπει νὰ θέλουν κ' οἱ ἄλλοι. »

— « Πολὺ σωστά, καὶ σεῖς δὲ θέλετε, ἀπόδειξήν ποῦ ἤρθατε νὰ μὲ τραβήξετε ἀπὸ τὴ μοναξιά μου καὶ νὰ μὲ ξαναπάρτε στὸν κόσμον. »

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια σηκώθηκε κ' ἔλαβα τὴν χαρὰ νὰ τὴ νοιώσω καὶ πάλι στὸ μπράτσο μου, γιὰ λίγο ὅμως καὶ γιὰ ὑστερη φορὰ, γιὰτὶ μοῦ τὴν πῆραν καὶ δὲν κατόρθωσα νὰ τὴν ξαναζυγίσω. Τὴν ἐβλεπα μονάχα, ἐνῶ φλυαροῦσα ἢ χόρευα μὲ ἄλλες, νὰ μιλή — πάντα πολυτριγυρισμένη — καὶ νὰ χορεύῃ μὲ τὴν ἴδια χάρη, μὲ τὴν ἴδια ἐλαφρότητα, σεμνὴ, ἀρελῆς, χαριτωμένη, καὶ τώρα τὴν εὗρισκα, πῆς μου σὺ τὸ γιατί, καὶ πολὺ πολὺ ὁμορρη.

II

Νά ! ποῦ ἀρχίζει κ' ἡ ρομαντικὴ ἱστορία. θὰ σκέφτεσαι. Τί θέλες; ὅμως, ἂν σὺ λέγα, ποῦ δυὸ μέρες κατόπι — οἱ ἐπόμενες τοῦ χοροῦ εἶπουν βροχερές — μιὰ μέρα χειμωνιάτικη, ποῦ στοὺς Κορφοὺς σὲ κάνει θέλεις καὶ δὲ θέλεις ν' ἀγαπήσης τὴ ζωὴ, πῆρα τὸ ποδήλατό μου καὶ τραβήξα στὸ Κανόνι, μιὰ μαγευτικὴ τοποθεσία τρία τέταρτα τῆς ὥρας μακριὰ ἀπ' τὴν πόλιν, μέρος ποῦ συχναζοῦν οἱ ποδηλάτες καὶ περισσότερο οἱ νέες, γιὰτ' εἶναι τὸ μοναχὸ ἐξοχικὸ μέρος τόσο κοντὰ στὴν Κέρκυρα.

Θαρχόντανε βέβαια καὶ κείνη, ἀφοῦ τῆς ἄρεσε τόσο νὰ πηγαίη ποδήλατο καὶ περίμενα κεῖ, καθισμένος σ' ἕνα μικρὸ, τὸ μόνον καφενεδάκι τοῦ Κανονίου μὲ τὴν ἀπόφαση νῆμαι πειὸ ὑμιλητικὸς κὶ νὰ τῆς πῶ ὅλα ὅσα σκεφτόμουν γιὰ κείνην. Τὸ μοναχὸ δύσκολο ποῦ ἔπρεπε νὰ τὰ πῶ λιγάκι διαφορετικὰ,

τὸ τεῖχι τὸ ἀπὸ τὸ ἀπὸ τὸ ἐξαμίλι καὶ φρουροῦσαν τὸ κατὰ τὴν Παλλήνη ὅμως ἔμενε ἄκλειστο. Γιὰτὶ φρουροῦσαν πῶς δὲν εἶναι ἀρκετοὶ καὶ νὰ φρουροῦνε μέσα στὸ ἐξαμίλι καὶ διαβαίνοντας στὴν Παλλήνη νὰ τειχίζου, ἀπὸ φόβο μήπως, ἂ χωριστοῦν, τοὺς βαρῖσουν οἱ Ποτειδαῖτες κὶ οἱ συμμάχοι τους. Μόλις ἔμαθον ὅμως οἱ Ἀθηναῖοι κάτου στὴν Ἀθήνα πῶς ἡ Παλλήνη μένει ἀτειχόκλειστη, λίγο ὕστερα (91) στέλνουν 1600 ὀπλίτες δικούς τους μὲ στρατηγὸ τὸ Φορμίωνα τοῦ Ἀσώπιου. Ἀφτὸς ἄμα ἔφτασε στὴν Παλλήνη, ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Ἄφυτη κ' ἔφερε τὸ στρατὸ ὡς μπροστὰ στὴν Ποτεΐδαια, προχωρῶντας λίγο λίγο ἐνῶ σύγκαιρα δειντρόκοβε τον τόπο· καὶ καθὼς δὲν ἐθγαίνε κανεὶς νῆν τον πολεμῆσει, τειχόκλεισε τὸ τεῖχι τὸ ἀπὸ τὴν Παλλήνη. Ἔτσι τότες πιά τὴν Ποτεΐδαια τὴν πολιορκούσανε σφιχτὰ μπροστὰ καὶ πίσω, κὶ εἶταν ἀντάμα ντεληγιανισμένη (92) μὲ τὰ καράβια ἀπὸ τὴ θάλασσα.

(91) Τὰ ΧΡ χρόνῳ. Γράφει οὐ χρόνῳ.

(92) ντεληγιανισμένη = ἀποκλεισμένη Νομίζω, ἔπρεπε νὰ καθιερώσουμε τὴ λέξη, ὥστε ν' ἀποθανατιστεῖ καὶ μὲ τὴ γλώσσα ὁ περιβόητος ἀόιδιμος καὶ (κατὰ τὸν τηλικούτα Μιστριώτη) τηλικούτος ἢ καλύτερα τηλικούτρας πολιτεφτής.

ἀπ' ὅπως θὰ τῆλεγα σὲ ἄλλην. Σκεφτόντανε μὲ δικὸ τῆς τρόπο κ' εἶχε δικὴ τῆς ἀντίληψη, πρῆμμα δύσκολο στὴν ἐποχὴ μας γιὰ νῆα ποὺ συχναζει στὰ σαλόνια. Ἀλλὰ μοῦ ἄρεσε τόσο, ποῦ ἤμουν ἔτοιμος νὰ κάμω κάθε τρέλλα, γιὰ νὰ μπορούσω νὰ διαβάσω βαθεῖα στὴν ψυχὴ τῆς, ν' ἀνακαλύψω αὐτὸ τὸ καλύτερο ποῦ εἶχε μέσα τῆς, γιὰτ' εἶχε βέβαια κάτι ποῦ δὲν τὸ ἔβριχνε, καθὼς ἔλεγε, στὴν ἀδιαφορία τοῦ κόσμου καὶ σιγὰ σιγὰ ἕνα ὁμορφ' ἔνειρο μοῦ μιλοῦσε μὲ γλυκάδα στὴν ψυχὴ καὶ μ' ἔφηνε νὰ ἐλπίζω, πῶς μπορούσε νῆμαι καὶ γὼ ἐκεῖνος ποῦ κατὶ θὰ τῆς ζυπνοῦσε στὴν καρδιά καὶ θὰ τῆς ἔδειχνε κεῖ, ποῦ αὐτὴ ἔβλεπε μονάχα φέμα καὶ προσποίηση, τὴν ἀλήθεια. Ποτέ μου δὲν εἶχα σκεφτῆ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο· αἰστανόμουν αἰσθητικὴν ἐπανάσταση. Δὲν ἐγελάστηκα· μιστ' ὥρα δὲν εἶχε περάσει, ποῦ ἀρκετὰ ποδήλατα πηγαινοερχόντανε, ὅταν τὴν ξαναεἶδα μ' ἕν' ἄσπρο ἀπὸ φανέλλα κοντὸ φουστάνι, σὰ νεράϊδα στὸ ποδήλατό τῆς. Μόλις ἔφτασε λίγα βήματα μακριὰ μου, ποῦ σηκώθηκα νὰ τὴν χαιρετήσω, πῆδησε ἀπὸ τὸ ποδήλατο, ἦλθε κοντὰ μου καὶ σὰ νὰ γνωρίζομαστε ἀπὸ πολὺν καιρὸ, μοῦ ὤωσε τὸ χέρι χαμογελῶντας.

— « Νά, ποῦ καὶ σεῖς ποδηλατεῖτε » μοῦ λέει.

— « Ὅχι τὸς' ὁμορρα ὅπως σεῖς. »

— « Καὶ δῶ καθισμένος ρεμβάζετε ; ἔχετε κατὶ στὴν στάση σας ἀπὸ ποιητῆ· μήπως γράφετε στίχους ; »

— « Στίχους κάποτε, μὰ κακοῦς. Ἄν θέλετε νὰ μοῦ δώσετε τὸ λεύκωμά σας μὲ μεγάλη μου χαρὰ θὰ γράψω κεῖ μέσα τοὺς καλύτερους στίχους ποῦ ἔχω γράψῃ ὡς τώρα. »

— « Τὸ λεύκωμά μου ; ἀλλὰ δὲν ἔχω· ξέρετε τί κακὴ ἰδέα ἔχω γιὰ τὰ λευκώματα ! ὅταν δὲν ἔχουν φιλολογικὴ ἀξία, ποῦ τοὺς τὴ δίνουν οἱ ὑπογραφές τῶν μεγάλων στὴν ποίηση, στὰ γράμματα, στὴν τέχνη, καὶ τὸ γράψιμό τους, τότες τελειώνει, ποῦ εἶναι μιὰ μικρὴ συλλογὴ ἀπὸ φέματα. Κάθε νῆα δίνοντας τὸ λεύκωμά τῆς νὰ τῆς γράψουν λέει : « πέστε μου κάτι γιὰ τὴν ὁμορφιά μου, τὴν χάρη μου, τὴν ἐξυπνάδα μου », καὶ κάθε κύριος, γιὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ λέει πολλὰ καὶ γιὰ τὰ τρία, κὶ ἂς εἶναι κείνη ἄσχημη, ἄχαρη, κοντὴ. Ἄδιάφορο ! »

— « Ὡστε σεῖς μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχετ' ἕνα λεύκωμα, μὰς ἐμποδίζετε νὰ λέμε φέματα· μὰς οἰκονομεῖτε μιὰν ἁμαρτία. Εἰστε καλῆ. »

— « Σὰς ἐμποδίζω νὰ γελάτε μὲ μένα. Καὶ δὲ μοῦ λέτε σὰς ἄρεσει αὐτ' ἡ τοποθεσία ; »

— « Μὰ τὸ νησί σας ἔχει πολλές χάρες, πολλές

65. Κὶ ὁ Ἀριστέας, ἀφοῦ μὲ τὸ τευχόκλεισιμο τῆς Ποτεΐδαιας δὲν ἔβλεπε καμιά ἐλπίδα σωτηρίας ἐξὸν ἂ φανεῖ τίποτα ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο ἢ τίποτα ἄλλο ἀλογάριστο, συμβούλεβε ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐξὸν 500 νὰ καιροφυλαχτήσουν ἔνεμο καὶ νὰ ξεκόψουν, κὶ εἶταν πρόθυμος νὰ μείνει ὁ ἴδιος μὲ τοὺς 500· ἐπειδὴς ὅμως δὲν τοὺς ἐπειθε, τότες θέλοντας κὶ ἐκεῖ στὴ Θράκη νὰ ὀργανίσει τὰ πράγματα καὶ πῶς ἀπ' ὅζω νὰ γίνῃ τὸ καλύτερο, ξεκόβει μὲ καράβι χωρὶς νὰ νιώσει ἡ φρουρὰ τῶν Ἀθηναίων. Καὶ μένοντας ἐκεῖ στὴ Χαλκιδικὴ βοηθοῦσε σ' ὅλα καὶ σκότωσε καὶ πολλοὺς Σερμυλιούς μὲ καρτερί κοντὰ στὴ χώρα τους, καθὼς κὶ ἔστειλε στὴν Πελοπόννησο κὶ ἐνεργούσε μὲ κάθε τρόπο νὰ φτάσει κάπια βοήθεια.

Ὁ Φορμίωνας πάλι ὕστερα ἀπὸ τὸ τευχόκλεισιμο τῆς Ποτεΐδαιας πῆρε τοὺς χίλιους του ἑξακόσιους καὶ ῥήμαζε τὴ Χαλκιδικὴ καὶ τὴ Βοιωτικὴ· μάλιστα κυριεῖε καὶ κατὶ μικρὸς πολιτεῖες.

ὁμορφίες, θέλει καὶ δὲ θέλει στὴν Κέρκυρα γίνεσαι κανεὶς καλλιτέχνης, γιὰτὶ ζυπναεῖ στὴν καρδιά πολλὰ πράγματα, ποῦ κανεὶς τὰ νομίζε κοιμισμένα. »

— « Καὶ ξέρετε ποῦ ξανοίγει κανεὶς περισσότερες χάρες : σ' ἕνα ψήλωμα τοῦ κάτου δρόμου· ἀπὸ κεῖ φαίνονται καλύτερες γραμμές· εἶναι δῶ κοντὰ, ἂν θέλετε σὰς κάνω τὸν ἐδηγὸ, εἶμαι πρόθυμη. »

Λίγα βήματα μακριὰ εἶταν τὸ ψήλωμα ποῦ μοῦ λέγε. Ὅταν φτάσαμε, δὲν ἐμπόρεσα νὰ μὴν ἐκφράσω ὀλάκαιρο τὸ θαυμασιὸν μου, γιὰ τὴν ὁμορφὴ τοποθεσία.

— « Εἶχα δικίον : » μοῦπε, ἐνῶ τὸ βλέμμα τῆς πλανεμένο φαίνονταν σὰ σκλαβωμένο στὴς ὁμορφίες ποῦ ἔχουμε μπρὸς μας. « Αὐτ' ἡ θάλασσα στὰ πόδια μας — μὲς οἱ νησιώτες τὴν ἀγαπάμε τόσο — αὐτὸς ὁ ὁμορφος οὐρανὸς ἀπὸ πάνω μας, τὸ Ποντικονῆσι, σὰ ψεύτικο στὴ μέση τῆς θάλασσας, κὶ ἀπέναντι ὁ καταπράσινος αὐτὸς λόφος, ποῦ στὴν κορφή του ἔχει λάβη ζωὴ τ' ἔνειρο μιὰς ποιητικῆς ψυχῆς, τῆς δυστυχημένης Ἀυτοκρατορίας ! »

— « Ποτέ, καλύτερα στὸ χορὸ ἢ δῶ ; »

— « Καὶ μὲ ρωτᾶτε ; Μὰ γιὰ νὰ νοιώσῃ κανεὶς καλύτερα τίς χάρες τῆς δημιουργίας καὶ τῆς μοναξιάς, δὲ νομίζετε πῶς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀντίθεση ; »

Φίλε μου, σὺ μὲ ξέρετε, μὰ δύσκολα θὰ μὲ γνωρίζεις κείνη τὴ στιγμή, ποῦ μπροστὰ στ' ὁμορρο θέαμα ποῦ τραβοῦσε τὸ βλέμμα μου, αἰστανόμουν κείνην κοντὰ μου, ποῦ ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ τὴ γνωρίσα σκλαβώσε μὲ μιὰς ὀλάκαιρο τὸ λογισμὸν μου, κείνην, ποῦ κατὶ εἶχε ὅμοιο μὲ μένα στὴς σκέψεις, στοὺς πόθους ἴσως, στὸν ἐνθουσιασμὸν βέβαια ποῦ κείνη τὴν ὥρα μὰς ἔνωσε τὸ θέαμα στὴ συνάντησιν τῆς σκέψης καὶ τοῦ θαυμασμοῦ μας.

Εὐτυχισμένος ὅποιος αἰστανόθηκε ὅσα γὼ κείνη τὴ στιγμή, εὐλογημένος ὅποιος μπόρεσε νὰ τὰ ἐμπνεύσῃ ! Καὶ σὰ νὰ φοβόμουν μὴ ἀπότομα τὴν τραβήξω ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ σκέψης τῆς, ἔρχισα σιγὰ σιγὰ :

— « Πόσα πράγματα μπορεῖ νὰ ζυπνήσῃ μέσα σας ἕνα ὁμορρο θέαμα σὲ κατάλληλη στιγμή ! Πιστέψατέ με, σὰς παρακαλῶ, καὶ μὴ νομίζετε, ὅπως εἶν' ἡ ἰδέα σας γιὰ τοὺς νέους ποῦ συχναζοῦν στὰ σαλόνια, ποῦ κρούω μὲ ψεύτικες χάρες τὰ μεγάλα μου ἐλαττώματα. Ἐχω κατὶ καλὸ μέσα μου, τὸ νοιώθω, κατὶ ποῦ χτυπάει γιὰ ὅ,τι ὁμορρο, εὐγενικό, γενναῖο, κατὶ ποῦ διψᾷ γιὰ τὴν ἀλήθεια, κατὶ ποῦ μοιάζει μὲ τὴν πολὺτιμη πέτρα, ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἐπιδέξιου τεχνίτη, γιὰ νὰ φανῇ ἡ λάμψη τῆς, γιὰ νὰ γίνῃ διαμάντι, κατὶ ποῦ χαμένο θὰ μείνῃ, ἂν δὲ βοθηθῇ ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος ποῦ θὰ ξέρει νὰ τὴ δουλέψῃ. Κὶ ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος πρέπει νῆχη τρυφερὰ τὰ χεῖρα καὶ τρυφερὴ καρδιά, πρέπει νῆναι γυναῖκα, γυναῖκα, ὄχι κοῦκλα μὰ ἄνθρωπος. »

Τώρα γέλασε ὅσο θέλετε. Ἡ φωνὴ μου ἔτρεμε κὶ αἰστανόμουν ποῦ τὸ βλέμμα μου ἔπρεπε νῆχη διαφορετικὴν ἐκφραση. Δὲν ἐτόλμησα νὰ τῆς πῶ ποῦ ἡ ὀνειρεμένη γυναῖκα εἶταν ἐκείνη. Δὲν ἐτόλμησα νὰ φτάσω ὡς ἐκεῖ, γιὰτ' εἶχε κατὶ τὸ ὅλον τῆς ποῦ μ' ἔκανε δειλὸ μπροστὰ τῆς.

Δὲν ἀποκρίθηκε ἀμέσως, δὲν πέρασε ὅμως πολὺ, ποῦ στηρίχτηκε στὸ ποδήλατό τῆς, καὶ παίρνοντας ξάφνου μιὰν ἀπόφαση προτήλωσε τὰ μάτια τῆς στὰ δικά μου καὶ :

— « Μαζὶ σας θέλω νῆμαι ξάστερη, μοῦπε, δὲν εἶναι ἀλήθεια ποῦ σὰς ἀρέσω πολὺ ; »

— « Μ' ἀρέσετε μοναχὰ ; »

— « Γιὰ νὰ μ' ἀγαπήσετε, εἶναι πολὺ γλήγορα, πιθανὸν αὐτὴ τὴ στιγμή νὰ τὸ πιστεύετε, μὰ δὲν εἶν' ἔτσι. Ἄν θέλω ὅμως μπορεῖτε νὰ μ' ἀγαπήσετε

και πολύ, τὸ νοιώθω αὐτὴ τὴ στιγμή και δὲν πρέπει. Σαῖς δὲ μοῦπατε τίποτ' ἀπὸ κείνα ποῦ κάθε μέρα μοῦ λείει ὁ ἕνας κι ἄλλος στὰ σαλόνια ἐδῶ καὶ κεί, γιὰ νάχω τὸ δικαίωμα νὰ σὰς κάμω τὴν ἐρώτηση ποῦ σὰς ἔκαμα· γιὰ σὰς ὅμως μιλοῦν τὰ μάτια κ' ἡ φωνή σας, γι' αὐτὸ και γι' ὅτι δὲν ἔχω πῆ σὲ κανένα, τὸ λέω σὲ σὰς. Δὲ μπορῶ νὰ σὰς ἀγαπήσω και σὰς τὸ λέω ἐνόσω βρίσκω πῶς εἶναι καιρός. Θὰ μπορούσα νὰ σὰς ἀφήσω γιὰ νάχω τὴν ἱκανοποίηση — ἔτσι τὸ νομίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ γυναῖκες — τῆς ἀγάπης σας, γιὰ νάχω ἕναν περισσότερο θαυμαστή, γιὰ νάχω ἕνα θῦμα, ἀλλὰ νῆμαι αἰτία μιᾶς λύπης σας, ὅσο λίγο κι ἂν σὰς βαστούσε, τὸ βρίσκω ὅχι μονάχα ἄσκημο, μ' ἀνήθικο. Ἄν τὰ ἴδια λόγια δὲν ἔχω πῆ σ' ὄλους ἐκείνους ποῦ εἶδατε νὰ με τριγυρίζουν, δὲν τῶκανα γιὰτὶ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς δὲν τρέχει τὸν κίντυνο νὰ μ' ἀγαπήσει πραγματικά. Μὲ σὰς ὅμως διαφέρει».

— «Ἄλλ' ἀφοῦ πιστεύετε στὴν εἰλικρινείά μου, ἀφοῦ ἐχτιμᾶτε τὸ χαρακτήρα μου, γιὰτὶ μ' ἀπελπίζετε ;»

— «Θέλετε νὰ μάθετε τὸ γιὰτὶ ; Γιὰτὶ δὲν εἶμ' ἐλεύθερη, ἔχω δώση τὸ λόγο μου και τὴν καρδιά μου σὲ ἄλλον. Γιὰ νὰ πιστεύω στὴν εἰλικρινείά σας και νὰ ἐχτιμῶ τὸ χαρακτήρα σας, ἐτόλμησα νὰ σὰς μιλήσω πρώτη ἐγώ, ὅπως σὰς μίλησα. Βλέπετε, ποῦ ὅπου βρίσκω κάτι καλὸ τὸ νοιώθω και γι' αὐτὸ σὰς χωρίζω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γι' αὐτὸ και σὰς εἶπα ἕνα μυστικὸ μου. Τὸ καλῦτερο εἶναι νὰ με ἀποφεύγετε».

— «Καὶ νὰ πρέπει νὰ σὰς πῶ κ' εὐχαριστῶ ...» ἐπιθύρησα.

— «Καὶ τώρα χωρὶς κακία εἶ ; χαίρετε».

Μοῦδωσε τὸ χέρι ποῦ δὲν ἐτόλμησα νὰ κρατήσω γιὰ πολὺ στὸ δικό μου και πήδησε στὸ ποδήλατο. Γιὰ μιὰ στιγμή φάνηκε στὰ μάτια μου ἀκόμα ἡ λευκὴ σιλουέττα τῆς κ' ἐπειτα στὸ γύρισμα τοῦ δρόμου χάθηκε.

Ἐδῶ τελειώνει ὅτι εἶχα νὰ σοῦ διηγηθῶ. Εἶχε δίκιο, ἂν ἀκολουθοῦσα νὰ τὴ βλέπω, θὰ τὴν ἀγαποῦσα. Τώρα μονάχα μοῦμεινε μιὰ ὁμορφὴ ἐντύπωση, μιὰ χρυσὴ ἀνάμνηση, σὰν ἔχος ὀλόγλυκος μακρυσμένης μελωδίας, ἕνα ὁμορφο ναούρισμα τῆς ψυχῆς ποῦ τὸ χρωστᾶω στὴ χαριτωμένη κείνη νέα, ἀσυνείθιστο τύπο σαλονιοῦ.

Καβαδάτες 2)105

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΒΕΝΗΤΕΙΑ

Ἀφιερώνεται στὸν ἀγαπημένο μου
Γιάννη Βλαχογιάννη

ΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ ΤΗΣ ΦΑΚΗΣ

Α'.

Καὶ ποῖος δὲν τόνε ξέρει ; Ὅποιος ἔζησε μιὰ βδομάδα κάτω στὸ χωριό, τὸ Πατιρντοχώρι, ἀνάμεσα στοὺς τόσους κακούς κι ἄκακους παλληκαράδες του (τῶχει φαίνεται τὸ νερὸ κι ὁ ἀγέρας νὰ θέλουν ὅλοι νὰ εἶνε ἢ νὰ φαίνωνται πῶς εἶνε παλληκαράδες, ἀρρωστία κι αὐτὴ σὰν πᾶσα ἄλλη ρωμεικὴ ἀρρωστία) ἀνάμεσα στὸ τόσο κοπάδι τῶν παλληκαράδων, θὰ γνώρισε και τὸ Γιῶργη τὸν Καχπεντουνιαῖ, τὸν πεῖο ἀβλαφτὸν ἄθροπο στὴ γῆ στὴν οἰκουμένη και τὸν πεῖο φουμιάρη τὸν πεῖο σαλιάρη μὲ τὰ λόγια.

«... AD UNA MORTE»

Σ' ἄλλοτινὰ νυχτώθηκα χαλάσματα
καρμυθιῶ μὲ πλάνεσαν μαγεῖες,
μὲς στῆς ζωῆς τὰ ψιλοφάδιστα φασίματα
λυπητερὲς ξεδιάλυσαν ἱστορίες.

— Φαρμακερὸς ἀστρίτης φώλιαζε
μὲς στὰ λουλούδια ποῦ τῆς εἶχε στείλει,
κι ἀπ' τὴν πληγὴ τῆς φαρμακώθησαν
ἐρωτισμένα χεῖλη...

— Τὰ λόγια τῆς δὲν τ' ἄκουσε,
δὲν ἄκουσε ποῦ τοῦλεγε καρτέρα,
και στὸ φεγγάρι, ποῦ ἀπ' τὰ δέντρα πρόβαλεν,
ἕνα φονιά ξανοίξανε πατέρα...

— Τὸ στοιχειωμένο πέτρογέφυρο
χέρι μὲ χέρι τὸ περνοῦσανε μιὰ νύχτα·
πέρα στὸν ὄχτο Ἀνεραΐδες χόρευαν
κ' ἕνα σκυλὶ ξοπίσω τους ἀλύχτα...

Παρηγοριὲς ποῦ λαχταρίζεις φέρνω σου
πονετικά στὰ πονεμένα στήθια·
— τὰ νεραϊδένια μάτια σου εἶναι νούφαρα
και τὸ νανούρισμα τους παραμῦθια.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΣΟΛΟΙΚΙΣΜΟΣ

Σὲ μιὰ μας ἐφημερίδα σήμερα διαβάσαμε τ'
ἀκόλουθα λόγια :

«Ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινῶ ἐγγράφον ἐπερώτησιν
»τοῦ κ. Σκουλούδη περὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἀνεμι-
»στηρῶν, λέγει δὲ ὅτι ἐνόμισε καλὸν νὰ μὴ τοποθε-
»τήσῃ τοιοῦτοῦ».

Ἡ κομψὴ κι' ἀστεία γενική, βλέπετε, τελεφα-
ταῖα εἰγὰ εἰγὰ ἀντικατασταίνει τὴν πρόστυχη και
καθημερινὴ αἰτιατική. Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς ποῦ
λάβαμε ἕνα γράμμα γραμμένο κάπως ἔτσι·

«Λαμβάνομεν τῆς τιμῆς νὰ παρακαλίσωμεν ὑ-
»μῶν ὅπως εὐαρεστοῦμενοι μᾶς παρᾶσχετε μιᾶς συν-
»νευτέζεως κ.τ.λοιπῶν κ.τ.λοιπῶν.»

Γιὰτὶ ἀπὸ τὴν ἐφημεριδογραφία ξεκινῶντας ὁ
σολοικισμὸς τώρα κερδίζει ἔδαφος και ξαπλώνεται
παντοῦ. Καὶ τὸ χειρότερο πῆρε στὸ λαιμὸ του και
τὸ Χαντζήδακι ! Φεῦ !

Μποροῦσε κανεὶς νὰ καταστρώσει ἕνα νοστιμώ-
τατο κατὰλογο ἃ συναῖζε καμιά μέρα τοὺς βερβαρι-
σμούς, σολοικισμούς, σκυθισμούς, θεοτοκισμούς, κολ-
παδορισμούς, ὑπουργογνησπαιδειασμούς τῆς Ἑλλ.

Κοντόχοντρος, πλατάτος, μὲ ὀλοστρόγγυλο πρόσωπο,
σὰ φοῦντι βαρελιοῦ, ξαθός, μὲ μπράτσα μαλλιαρά,
ποῦ πάντα εἶτανε ξεμπρατσωμένα γιὰ νὰ φαίνωνται
οἱ ζωγραφιὲς τους, γοργόνες και καπλάνια κι ἀστοί,
μὲ μουστάκες ὡς ἐκεῖ πέρα στριμμένες λεθέντικα.
Ἡ βράκα του ἡ κοντὴ ἴσα ἴσα ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ γό-
νατο μὲ σέλλα φουσκωτὴ, σὰν οὐρὰ κριαριοῦ τῆς Κα-
ραμανιάς, ἡ τσάχινῆ του σταυρωτὴ σκισμένη ἀπὸ
πίσω και πλεμμένη μὲ κόκκινα σειρήνια, τὸ πάντα
ξεσκουφωτὸ κεφάλι του μὲ τὰ καλοχτενισμένα κα-
τσαρά του, τὸν ἐκάνανε νὰ ξεχωρίζῃ ἀνάμεσα σὲ ὄλους
τοὺς ἄλλους φαφλατάδες τοῦ χωριοῦ του. Ἄρχιταρ-
ταρῖνος αὐτὸς μέσα στὸ Πατιρντοχώρι, ποῦ ἡ Ταρρα-
σκῶνη μπροστά του χάνει ταύγα και τὰ καλάθια
στὸ γλέντι τῆς καυκησιᾶς.

Ὡς ποῦ οἱ ἄλλοι παλληκαράδες κ' οἱ ἀποδέλοι-
ποι γνωστικοὶ χωριανοὶ νὰ μάθουνε τὸ τί λογῆς παλ-
ληκαρᾶς εἶτανε ὁ ἄκακος ὁ Καχπεντουνιαῖς, μὲ γερὸ
στευλιάρη τοῦ σιδερώσανε τὲς πλάτες και τὸ κεφάλι
του ἐγίνηκε πολλὰς φορὲς συντριβάνι. Μιὰ ὅμως και
νοιώσανε, πῶς ἀποκατῶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀλαφράδα εἶ-
τανε κρυμμένη καρδιά ἄκακη και φοβητσιάρη, δὲν
τόνε βάζανε πλεῖα στὸ λογαριασμό, γελούσανε μαζί
του και τὸν ἀφήνανε νὰ φοβερῖζῃ ἔτσι ἀζήμιωτα
Ἄνατολὴ και Δύση. Οἱ γονιοὶ του και τὰ δέριμα του,

Βουλῆς. Θὰ ξεκαρδίζονταν και τὰ κλασικὰ βουναῖ
μας

Πάντες κεν αἰόνιο πόδες πολυπίδακος Ἰδης
και κορυφαί, Τρώων τε πόλις και νῆες Ἀχαιῶν.

Κ. Τ.

ΣΟΝΕΤΤΟ

Ξαναβρίσκει—ὠμίμενα, ὄχι πιά τὴ χαρὰ
Τὴ φευγάτη μαζί σου, τὴν αἰώνια χαμένη·—
Μὲ τραγοῦδι καινούριο π' ἀντηχεῖ θλιθερὰ
Ξαναβρίσκει τὰ λόγια και σὲ μέτρο τὰ δένει

Στὸν ἀμίλητο πόνο, στὴ βουβὴ συφορὰ
Ἐνα χρόνο γιὰ σένα ἢ καρδιά μου θαμμένη
Ἄπ' τὴν ὥρα ποῦ πῆρε ἡ ψυχὴ σου ἕτερὰ,
Ἄπ' τὴ μέρα ποῦ ἡ γῆ τὸ κορμὶ σου βαραίνει...

Ἐνα δέντρο και λίγο ἀπ' τὸ δέντρο παρέκει
Μυρωμένο λουλουδιῶ τὸνα ζοῦσε γιὰ τᾶλλο...
Ἄγριο πέφτει μιὰ μέρα, τὰ χτυπᾶ ἀστροπελέκι.

Τὸ μικρὰκι πεθαίνει, μισοξῆ τὸ μεγάλο
Και καμμένο θυμᾶται μιὰ ζωὴ του χρυσῆ...
Ἄχ. ἐγὼ εἶμαι τὸ δέντρο και τὸ λουλούδο ἐσύ!

ΕΝΑΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, κ' ἕνα φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλιοῦντα
στὰ γραφεῖα μας τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχάρη «Ταξίδι» και «Ὀνειρο τοῦ
Γιαννίρη».

Τοῦ Πάλλη «Ἡλιος και φεγγάρι».

Τοῦ Φωτιάδη Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα και ἡ
ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννηση».

Τοῦ Ἐφταλιώτη «Ἱστορίη τῆς Ρωμιοσύνης
και «Μαζώχτες, Βρουκόλακας κλπ.»

Τοῦ Φιλίντα Γραμματικὴ τῆς Ρωμεικῆς
γλώσσας (μὲρ. Α').

Τοῦ Λόγγου «Δίφνης και Χλόη» (χαρτοδε-
μένο) μεταφρ. Ἡλ. Ρουτιερίδη.

Τοῦ Σοφοκλῆ Αἴας. Μεταφρ. Ζήσιμου Σί-
δερη.

Τοῦ Χ. Ἀντοῦδου «Ὁ Μὲγ' Ἀλέξανδρος».
Τοῦ Κ. Παδαγιάννη «Μοσκιᾶς» (Δηγήματα
50 λεπτὰ).

Ἡ ΙΛΙΑΔΑ, μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν κ. Ἀλέξ
Πάλλη δρ. 2 και φρ. χρ. 2 στὸ ἐξωτερικὸ.

γνωστικοὶ ἄθροποι, πολλὰς φορὲς θελήσανε νὰ τόνε
φέρουνε στὰ λογικά του· μὰ τοῦ κάκου· μιὰ ὅμως
και δὲν τοὺς ἔβλαψε, κι ὅταν εἶχανε δουλειὰ δού-
λευε σὰν τὸ σκυλὶ και τὰ ἐξοδά του τᾶβγαζε εὐκο-
λα και καλά, δὲν ἐνοιαζόντανε και παρὰπάνω. Γε-
λούσανε κι αὐτοὶ ὡς καθῶς κι ὁ ἄλλος κόσμος μαζί
του. Ὁ πεῖο μεγάλος ἀδερφός του Ἀλέξης βλέπον-
τάς τονε μιὰν ἡμέρα νὰ τροχᾶ δυὸ τρεῖς κάμες και
νὰ φοβερῖζῃ πᾶς θὰ ξεκοιλιάσῃ καμμιὰ χιλιάδα
ὄχτροὺς τῆς δόξας του και τῆς παλληκκρίας του
και νὰ σκυλοβρίζῃ τὴν πίστη τους και τὸ σταυρὸ
τους :

Τί μουμουρίζει πάλι τὸ παλληκάρη τῆς φακῆς ;
εἶπε· ὁ λόγος ἐβγήκε και πῆρε δρόμο· σὲ μιὰ βδομά-
δα κ' οἱ ὄρνιθες τοῦ χωριοῦ ξέρανε πῶς ὁ Καχπεντου-
νιαῖς ἐλογιῶντανε πλεῖα παλληκάρη τῆς φακῆς.

Αὐτὸ τὸ παρὰγκῶμι τόνε πείραζε· μὰ τί νὰ κά-
μῃ ; Μὲ ποῖονε νὰ τὰ βάλῃ ; Ἀκούε ἐκεῖ ! παλλη-
κάρη τῆς φακῆς!

— Ἄιντε, μωρέ, τί νὰ σοῦ κάμω, ἔλεγε μιὰ μέ-
ρα κεί ποῦ πελοκοῦσε μὲ τὴ σμίλα του ἕνα μαρμα-
ρένιο σκαλοπάτι, γιὰτὶ εἶτανε πετράς, ἀδερφός μου
εἶσαι, ἀλλοιῶς τώρα ἡ μάννα σου θὰ φοροῦσε μαῦρα.
Ζούλεψε τὸ σκυλὶ... Ἄπὸ δικὸ κι ἀβουήθειο... Ἄς
εἶνε δά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξωτε-
ρικὸ φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κισκία τῆς Πλατείας Συν-
τάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν,
Σταθμοῦ Τριχοδρομίου (Ὁφθαλματρεῖα) Σταθμοῦ
ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπω-
λεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια),
στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιᾶ: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ, ὁδ. Βου-
δουλίνης ἀρ. 1, σιμα στὴν Τροχίμπα.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός
χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Κ Α Ι

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΓΕΙΑ ΣΟΥ

Φραγκοῦδη! Χίλιες φορές γειά σου! Κι ἂ σα-
πίζεις σήμερα στὶς φυλακὲς κι ἂν ἀναγκάζεσαι
νὰ πάψεις πάλι τὴ «Μεταρροῦθμισή» σου, δὲ
σημαίνει τίποτε αὐτό. Ὅλ' οἱ ἀπόστολοι τῆς
Ἀλήθειας τὰ ἴδια πάθανε καὶ παθαίνουν, καὶ
χειρότερα. Τὸ φωνάζει ἡ ἱστορία, τὸ εἶπε κι ὁ
μεγάλος Γκαῖτε αὐτό.

Οἱ λόγοι ποὺ γνωρίζαν καὶ τι ἀπ' αὐτὰ
ποὺ εἶταν μωροὶ καὶ τὴν καρδιά τους δὲ φι-
[μῶσαν
μὰ σκέψη κ' αἴσθημα στὸν κόσμον φανερώσαν,
πέθαναν πάντα στὸ σταυρὸ ἢ στὴ φωτιά.

Οἱ ἀπόστολοι τῆς Ἀλήθειας οὔτε ψήνον-
ται, οὔτε σταυρώνονται σήμερα. Παθαίνουν
κάτι χειρότερο· ποτίζονται τὴ χολή τῆς ἀγνω-

μοσύνης, φαρμακώνονται μὲ τὴν ἀδιαφορία,
κονταριάζονται μὲ τὸ κοντάρι τῆς περιφρο-
νησης. Ἀγριώτερο κι ἀπὸ σταυρὸ κι ἀπὸ φω-
τιά τὸ σταύρωμα καὶ τὸ ψήσιμο αὐτὸ τῆς ψυ-
χῆς. Καὶ τὸ δοκίμασες, μεγαλομάρτυρα.

Τὸ τελευταῖο φύλλο τῆς «Μεταρροῦθμισης»,
τὸ φύλλο τοῦ περασμένου Σαββάτου, 23 τοῦ
Ἀλωνᾶρη, ποὺ δὲν ξέρονμε ἂν τὸ διάβασαν
περισσότεροι ἀπὸ εἴκοσι τριάντα Ρωμιοί, πρέ-
πει νὰ διαβαστεῖ μέσα στὶς ἐκκλησιὰς σὺν ἱερὸ
Ἐὐαγγέλιῳ· πρέπει τὸ φύλλο αὐτὸ δὲ οἱ Ρω-
μιοὶ νὰν τὸ κοροιζᾶρον καὶ νὰ τὸ βάλουνε
στὸ εἰκονοστάσι τους. Τὸ «Φῶς! Φῶς!» ποὺ
φωνάζει ὁ Φραγκοῦδης, δὲν εἶναι συνειδησι-
μη ρητορικὴ κορώνη ἀπὸ κείνες ποὺ μεταχει-
ρίζονται σὲ κάθε περίσταση οἱ κοινοβουλευ-
τικοὶ ῥήτορες κ' οἱ φημεριδογράφοι τῆς Ἀ-
θήνας. Εἶναι ἀληθινὸ φῶς, ἠλεκτρικὸς προ-
βολέας, ποὺ χύνεται μέσα στὸ πολιτικὸ σκο-
τάδι μας καὶ τὸ φωτίζει καὶ δείχνει ὅλα τὰ
χάλια μας κι ὅλη τὴν κακομοιριά μας. Εἶναι
μεγαλόφωνο κήρυγμα τῆς Ἀλήθειας. Εἶναι
φωνὴ ἀπελπισιᾶς ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ πλατιά
σιτήρια ἀληθινοῦ πατριώτη. Εἶναι ἠλεκτρικὸ
μασίγωμα ποὺ γίνεται στὴ ρουσαφετοναρκω-
μένη ψυχὴ μας.

Μὲ τὸ φύλλο αὐτό, τὸ πνιγμένο στὴν ἀλή-
θεια, παύει κ' ἡ «Μεταρροῦθμιση» ἐλπίζοντας
πάντα—μάταιη ἐλπίδα!—πὺς θάμπορέσει γλή-
γορα νὰ ξαναβγεῖ. Ἡ «Μεταρροῦθμιση» πέ-
θανε πιά, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἀφοῦ ἀκόμα δὲ
φτιαστήκανε Ρωμιοὶ ἱκανοὶ νὰν τὴ νιώσουν καὶ
νὰ τὴν ὑποστηρίξουν. Τέτιοι Ρωμιοὶ μπορεῖ
νὰ φτιαστοῦνε μιὰ μέρα, μὰ σήμερα οὔτε μὲ
τὸ κερί δὲ βρίσκονται. Οἱ σημερινοὶ Ρωμιοὶ
ξέροννε μοναχὰ νὰ φωνάζουνε γιὰ τὴς Ἀθη-
ναϊκὲς ψευτοφυλλάδες καὶ νὰ ζητᾶνε μιὰ φη-
μερίδα ποὺ νὰ λείει ξέσκεπα καὶ θαρρετὰ τὴν
Ἀλήθεια. Ἐννοια σας κ' οἱ τέτιοι Ρωμιοὶ δὲ
θὰ μᾶς ἐνοχλήσουν πιά, γιατί τὴν πρώτη φο-
ρὰ ποὺ θὰ τολμήσουνε νὰ διαμαρτυρηθοῦνε,
θὰν τοὺς βουλῶσουμε τὸ στόμα τους μὲ τὸ
τελευταῖο φύλλο τῆς «Μεταρροῦθμισης».

— Νά, παλιοκαφενέδες! Εἶχατ' ἓνα φύλλο
τέτιο καὶ τὰφήσατε νὰ πεθάνει! Φάτε λοιπὸν
τὰ καθημερνὰ σας λαχανόφυλλα καὶ σκασμός!..

ΑΛΗΘΕΙΕΣ

ἀπὸ τὸ τελευταῖο φύλλο τῆς «Μεταρροῦθμισης».

... Ὁ πόλεμος ποὺ γίνεται σήμερα στὸν
Πρίγκηπα Γεώργιο εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀτιμία ποὺ
ἔγινε ἀπὸ Ρωμιοὺς, ἡ μεγαλύτερη προδοσία· ὕστερ'
ἀπὸ τὴ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια κι ἀπὸ τὸ διώ-
ξιμο τοῦ Ὁθωνα, ἡ «ἀνακτροπή» τοῦ πρίγκ. Γεωρ-
γίου βάζει τὴ σφραγίδα στὴν τρομερὴ κραυγὴ τῆς
σύγχρονης ἱστορίας πὺς εἴμαστε λαὸς ἀνίκανος νὰ
κυβερνηθεῖ μοναχὸς του κι ἀνάξιος νὰ εἶναι λεύ-
τερος.

«Οἱ πολιτικοὶ μας ποὺ δὲν ἔχουν οὔτε ἱερὸ οὔτε
ἴσιο, κατηγοροῦνε ὁλοένα τὸ Παλάτι κι ὅσο περισ-
σότερο χτυπᾶνε τὴν Αὐτὴ τόσο περισσότερο πετυ-
χαίνουνε.

«Μὰ τὸ Παλάτι δὲν ἔβγαλε ποτὲ κακοῦργους
ἀπὸ τὴς φυλακὲς, δὲ διόρισε ἐπιστάτη στὶς φυλα-
κὲς τοῦ Παλαιῦ Στρατώνα ἓναν ἐγκληματία, δὲν
ἔσπιαζε καὶ δὲν ὑποστήριζε λησσοσυμμορίες σὰ με-
ρικοὶ Θεσσαλοὶ βουλευταδες, δὲν ἔκλυε τὰ δημόσια
δάση, δὲν ξεπαρθίνεψε κορίτσια, δὲν ἐξεχαρβάλωσε
τὴ διοίκηση... Ὅλ' αὐτὰ τὰ κάνετε σεις, οἱ πολι-
τευόμενοι. Κι ὅσα ρουσφέτια κάνει τὸ Παλάτι, πάλι
σεῖς φταίτε, γιατί ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀρχὴ εἴσαστε
τρομεροὶ καὶ φοβεροί, καὶ μέσα οἱ κισχρότεροι τζου-
τζέδες κι αὐλοκόλακες».

«Ὁ Βασιλεὺς μας πήρε τὴν ἀπόφασή του:
«— Ἄν οἱ Ρωμιοὶ θέλουνε νὰ σωθοῦνε, θὰν
τοὺς βοηθήσω· ἂ θέλουνε νὰ χαθοῦνε, δυστυχῶς δὲν
μπορῶ νὰν τοὺς σώσω.

«Αὐτὴ εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ Βασιλεῦς μας.
Δίκαιη ὅσο καὶ τρομερὴ. Τί νὰ σοῦ κάνει; Ὁ μα-
καρίτης ὁ Ντεληγιώργης ὁ ῥήτορας τὸν ἐροῦν:

«— Νὰ διώξεις τὸ Σπόνεκ, ἀλλιώτικα...
«Καὶ τὸν ἐδιώξε.
«Ὁ Τρικούπης τοῦ φωνάζει:
«— Νὰ σκύβεις μπροστὰ στὴ «δεδηλωμένη»,
ἀλλιώτικα...
«Κι ὁ Βασιλεὺς ἔσκυψε.
«Ὁ Ντεληγιάννης τὸν ἐροῦν:

Ὁ ἀδερφός του ποὺ δούλευε κι αὐτὸς ἀντίκρυ του
τὸν ἤξερε τί μουρμούριζε ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ μουστά-
κια του. Πότε γέλαε καὶ πότε καμώνονταν πὺς ἀ-
γρίεθε καί...

— Μὲ ποῖονε τάχεις πάλι βρέ; τοῦ φώναζε ἔτσι
ἀξαφνικά.

Ἀνατινάζονταν σ' αὐτὴ τὴ φωνὴ ὁ παλληκαρὸς
σὺν τὸν περίχυνος μὲ κρὺ νερό.

— Τάχω μὲ κείνονε τὸ Λαζαρή ποὺ λείει πὺς
ἀπὸ τὸ γένος μας παλληκαρία δὲ βγαίνουνε· τί νὰ
τοῦ κάμω ποὺ εἶνε φαμελίτης· εἰ δὲ ἤξερα γὼ νὰ τοῦ
δειξῶ ἂ βγαίνουνε ἢ δὲ βγαίνουνε.

Κι ἔστριβε τὸ μουστάκι του κι ἀρχινοῦσε νὰ
τραγουδᾷ κλέφτικα:

Τρία πουλάκια κἀθονται στοῦ Διάκου τὸ ταμποῦρι.

Ἔτσι περνοῦσανε τὰ χρόνια. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ
παλληκαριὸ τῆς φακῆς δὲν εὕρισκε εὐχαρίστηση νὰ
κάνη συντροφιά μὲ τοὺς συνομιλήκους του, γιατί σ'
αὐτονοῦς δὲν ἐπερνοῦσανε πάντα τὰ ξυλόλογά του,
προτιμοῦσε τὰ νιοῦλάττα πετειναράκια τοῦ χωριοῦ,
τὰ νιοῦγάττα παλληκαράπουλα ποὺ νεϊρούσανε παλ-
ληκαριὲς καὶ λεβεντιές.

Κάτω στὸν καφενὲ τοῦ Γλυφιά ποὺ συνάζονταν
ὅλη ἡ μικρολογία τοῦ χωριοῦ ἀπὸ δεκαπέντε χρονῶ
ἴσα μὲ εἴκοσι, στὸν καφενὲ ποὺ οἱ σπουδασιμένοι τοῦ

χωριοῦ γιὰ περίπαιγμα τὴν ἐλέγανε Ἐρηθετο, ἐκεῖ
ποὺ μαθιάνανε νὰ φουμάρουνε καὶ νὰ βγάζουν τὸν
καπνὸ ἀπ' τὴ μύτη, νὰ πίνουνε ρακὶ χωρὶς νὰ βάζου-
νε κόμπο νερὸ στὸ στόμα τους, νὰ παίζουνε σκαμπίλι,
νὰ τραγουδοῦνε ἀμάνε, νὰ χορεύουνε τὸ συρτὸ καὶ
τὸν πηδηχτό, νὰ βλαστήμοῦνε Χριστοὺς καὶ Πανα-
γίες, νὰ σαλιαρίζουνε γι' ἀγάπες καὶ γιὰ παλληκα-
ριές, ἐκεῖ εἶχε στημένο τὸ λημέρι του ὁ Καχπεντου-
νιας, τὸ παλληκαριὸ τῆς φακῆς, ὅταν δὲν εἶχε δου-
λειά. Ἐκεῖ πλειά βρῆκε τὴ δόξα του. Αἱ τί χαρὰ
ποὺ τὴν ἐπερνοῦσε τὸ μικρολόγι τοῦ Ἐρηθετοῦ ἄμα
τὸν ἔβλεπε νὰ μπαίνῃ μέσα. Φωνὲς ἀπὸ παντοῦ:
Καλὸ στὸν καπετάνιο· καλὸ στὸν ἥρωα...

Καλὸ νάχετε, μωρὲ παιδιὰ, ἔλεγε κείνος μ' ἀρχο-
ντικὰ εὐγένεια ποὺ θὰ τὴν ἐζούλευε ὁ πειδὸς μέγας
τοῦ χωριοῦ μεγαλοσάνος.

Ἐλαθόντανε στὴ μέση τους, ἀναθε τὸ ναργιλέ
του, ἔπινε τὸν καφέ του κι ἀρχινοῦσε νὰ δηγιέται
στοὺς μικροὺς τὰ ἥρωικά του κατορθώματα, τὴν ἐκ-
τίμηση καὶ τὴν προστυχία τοῦ τωρινοῦ καιροῦ. Κι
ἔλεγε κι ἔλεγε ψευτιές ποὺ κι ὁ ἴδιος πίσω πίσω τὲς
ἐπίστευε. Οἱ μικροὶ ἀκούανε χάσκοντας κι ὁ Καχπεν-
τουνιας ἀνέβαινε στὰ μεσοῦρανα τῆς δόξας...

— Μιὰ φορὰ, βρὲ παιδιὰ, στὰ νιάτα μου· αἱ
καημένα νιάτα καὶ ποὺ εἶστε· μιὰ φορὰ θέλησα κι

ἐγὼ νὰ ξενιτευτῶ νὰ πάω νὰ γυρίσω καὶ νὰ ἰδῶ
κόσμο· καὶ ἡ παλληκαρικὴ εἶνε ἀληθινή κι ἔχτιμείται
ὡς τῆς πρέπει. Πήγα κουπᾶς μ' ἓνα σφουγγαράδικο
Συμιακό. Θελήσανε οἱ Συμιακοὶ ἀπάνω στὸ ταξεῖδι
νὰ μοῦ πάρουνε τὸν ἀγέρε, μὰ τοὺς ἔκαμα... Ἄν
ξέπεσε κανένας κατὰ τὴ Σύμη, ἂς ἀρωτήσῃ τὸ Με-
γάλη τὸν Ἀλούπη καὶ θὰ μάθῃ. Ἄμα καταλάθανε
οἱ Συμιακοὶ τί λουλοῦδάκι ἤμουνα πιάσανε μὲ τὸ
ὄρισε καὶ τί νὰ μοῦ φέρωνται καὶ νὰ μὲ καλοπιάνουν
ὄλοι τους, ἀπὸ τὸν καπετάνιο ἴσαμὲ τὸ σκυλὶ τοῦ
καϊκιοῦ. Μὲ τὸ καλὸ φτάσαμε στὴ Μαντρούχα, κά-
τω στὴν Μπαρμπαραῖά. Ἐκεῖ κάτω τὸ πειδὸ δύσκολο
πράγμα εἶνε τὸ νερό. Οἱ Ἀραπάδες στέκονται καὶ φο-
λᾶνε τὰ πηγάδια κι ἂν δὲν πλερώσης νὰ σοῦ δώσουνε
νερό, μπορεῖς νὰ σκάσης τῆς δειψᾶς. Ἄμα πήγα κει
κάτω, αὐτὸ δὲ μοῦ καλοφάνηκε· δὲν ἐρχόντανε στὸ
Ρωμῆικο φιλότιμο. Τί; χαράτσι βρὲ θὰ πλερώνουμε
στοὺς στραβοχειλήδες; Δὲ ντρεπούμαστε; — Μιὰν
ἡμέρα, δὲ μποροῦσα πλειά νὰ τὸ χωνέψω, κάνω τὸ
σταυρὸ μου παίρνω καὶ τὰ σύνεργά μου...

Ἀπάνω σ' αὐτὸ ἔβγαλε ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ ζωνάρι
τοῦ ἓνα στιλλέτο Σπανιόλικο, γερὸ σίδερο· τὰ παλ-
ληκαρικά καρφώσανε ἀπάνω τὰ μάτια τους...

Βλέπετε αὐτὲς τὲς μαυρίλες ἀπάνω στὸ λεπίδι;..
ὅσο κι ἂν ἐπάσκισα δὲν ἐμπόρεσα νὰ τὲς βγάλω· εἶνε

— «Βλέπεις τις σανίδες;

Κι ο Βασιλιάς τις είδε και κατάλαβε.

«Ο Ράλλης, ο Λεβίδης κλπ. για να μην αναφέρουμε τους άνθυπολοχαγούς και τους λιμοκοντόρους της Βουλής, τον έβρισαν, τον φοβήσαν και τον βρίζουνε ακόμα. Κι όλοι για να πάρουν την Έξουσία, γιατί τότε όλα είναι καλά κι ο Βασιλιάς «σεπτός μας Κύριος».

«Αν είτανε Βασιλιάς στην Άγγλία κ' είχε γύρω του Έγγλέζους πολιτικούς θα είταν ο ένδοξότερος Βασιλιάς της Έγγλέζικης Ιστορίας».

«Μερικοί φωναζουμε:

«— Μά πώς ο Βασιλιάς Κρόλος έκαμε τη Ρουμανία και το Ρουμανικό στρατό;

«Μά, βλάκες, οι ύπηκοι του Καρόλου είναι άρνάκια, κι όχι άσέρι άναρχικό, που ύλοένα βρίσκονται σε στάση κι ύπλοφορεί. Έχει πολιτικούς έντρεπώτης γραμμής που του δίνουν τα μέσα να φτιαξει στρατό, ένω σεις τώρα καταγινόσαστε να φάτε κι αυτά τα πολεμικά ταμεία, που ύστερα από τόσες φωνές και με πανελλήνιο έβρανο καταφέραμε να ιδρύσουμε».

«Άλλά στη Ρουμανική Βουλή όταν κανένας βουλευτής άρχίζει να σαλαριζει, του φωναζουμε δεξιά ζεβά:

«— Έδώ δεν είναι Έλληνική Βουλή. Σώνουν οι παπαρδέλες!

«Άλλά στη Ρουμανία οι πολιτικοί δε συκοφαντούνε, δε βρίζουν, δε δολοφονούν τη Βασιλεία. Η Βασιλεία εκεί έχει όλο το γόητρο, όλη τη δύναμη, όλο το σεβασμό. Έδώ άγωνιστήκατε νάν την τραβήσετε στο βούρκο που κυλιόσαστε».

«Ο Χριστός να ξανακατεβεί στη γης, δε θάν το σταυρώσουν πιά οι Όθραιοι, μά έμεις οι Ρωμιοί γιατί καταντήσαμε έθνος από δολοφόνους και συκοφάντες».

«Στά 97 φωναζαμε:

«— Όχι! Όχι! Η Βασιλική οικογένεια προδόνει το Έθνος, θέλει να διαιρέσει τον Έλληνισμό σε δουκάτα!

— «Άκους εκεί; Έθνος που προχτές ακόμα νίκησε άλάκερη την Οίκουμένη στην τρεχάλα με το Λούη του, που ο Μπρούφας του έσπειρε τον τρόμο στους Βουργάρους, που η Έθνική του Έταιρία είταν ικανή να πάρει την Πόλη έτσι μαγικά, που ο Βάσος του σάρωσε τους λίγους Τούρκους στρατιώ-

τες στις Βουκολίες, μπορούσε να παραδεχτεί ένα τέτιο Έθνος να γίνει η Κρήτη ήγεμονία με τον Πρίγκηπα Γεώργιο;

«Του κάκου η Ευρώπη μάς παρακαλούσε να δεχτούμε την Κρήτη, έτσι προσωρινά, για χάρη μας και για χάρη της παγκόσμιας ειρήνης».

«— Όχι! Όχι! φωναζανε οι ζητωπόλεμοι κ' οι άκαταλόγιστοι της Άθήνας. Πόλεμο! Πόλεμο!

«Είταν δεινή η θέση της Βασιλείας. Ο Βασιλιάς τ'όξερε πώς είμαστε άνικανοι για πόλεμο. χειρότεροι ακόμα κι από το 1887, μά είχε μπροστά του ένα έθνος από συκοφάντες κι από τρελλούς που του φωναζε:

«— Δέ θέλεις πόλεμο, γιατί θέλεις την Κρήτη, δουκάτο του παιδιού σου!»

«Κι άναγκάστηκε νανεβεί και λόγου Του στη σκηνή της Έλλ. κωμωδίας και γελώντας σαρκαστικά να πει τα λόγια που τούβαλε στο στόμα Του η Έθνική έταιρία:

«— Άλλιώτικα θα τεθώ επί κεφαλής 300.000 Έλλήνων!»

«... Και όμως ύπάρχουνε Ρωμιοί που ακόμα δηλητηριάζουν την κοινή γνώμη, πώς η Βασιλεία έπιτηδες παρασκευάσε τη φευγάλα μας στο 97... για να πάρει επιτέλους την Κρήτη! Ύψιστε Θεέ! Η Βασιλεία κινύνεψε να καταστρέψει το έθνος και τον έαυτό της, για να κάνει την Κρήτη Δουκάτο! Μά είναι έθνος αυτό. Ξζιο να ζει λύτερο, η για το Φρενοκομείο; Και δεν πρέπει η Ελλάδα-όλη να όνομαστει «Δρομοκαίτειο Φρενοκομείο»;

«Ο Καρδίτης είταν το γνήσιο παιδί έκείνης της έποχής».

«Το έθνος άπάνου στην τρέλλα του ζητούσε έναν τάχα εκδικητή».

«— Να, έγώ! είπε ο Καρδίτης».

«Κι όμως το άναντρο αυτό έθνος άφου, χτιμα συκοφαντώντας τη Βασιλεία, δημιούργησε τον Καρδίτη, την άλλη μέρα σηκώθηκε νάν τον άφορίσει. Και δεν άκούστηκε μια σπλαχνική φωνή για το δημιουργημα και το θύμα ενός έθνους από τρελλούς κι από συκοφάντες».

«Και βρέθηκε μάλιστα και σμηριδα που έγραψε, δίχως ο διευθυντής της να κατατομηθεί (Σημ. του Νουμά. Το έναντίο μάλιστα ο Κανελλίδης τότε λίγο να περάσει και για έθνομάρτυρας!) πώς ο Καρδίτης είτανε βαλτός για να σηκώσει το γόητρο της

Βασιλείας! Ύπάρχουνε μάλιστα, ακόμα και σήμερα, μερικοί βλάκες που μπορούνε να σε ρωτήσουν:

— «Πού άραγε ζει ο Καρδίτης; Άραγε τον κόμανε άληθινά...»

«Οι καταστρεφτικοί πολέμοι και οι μεγάλες τυφορές χρησιμεύουνε στα έθνοι σταθμοί για την άναγέννηση. Μοναχά η Ελλάδα δε θα ώφεληθει γιατί έχει μέσα της τα σπέρματα της άπόλυτης καταστροφής».

«Άθωωθήκανε από τα δικαστήρια όλ' οι άναντροι, ο Ντεληγιάννης βγήκε με λουλούδια στα στήθια, ο λαός πλήρωσε με καινούριους φόρους τα σπασμένα κανάτια και οι πολιτικοί έπαναλαβαν τις ίδιες ψευτιές, την ίδια πολιτική, χωρίς καμιά άληθινή φροντίδα να καλύτερέψουν τη διοίκηση και τα οικονομικά...»

«Τό μόνα καλά σημάδια που γιάμισαν χριζά τους μυαλωμένους πατριώτες και τους σκληρούς άδερφούς είταν η άρξση του Διαδόχου που καταπιστηκε να δημιουργήσει στρατό και η θαμαστή στην Κρήτη διοίκηση του Πρίγκ. Γεωργίου, που από τη στήχη έφτιασε μια μοναδική Έλληνική Πολιτεία, δουλεύοντας νάν τη στεφανώσει μια κοντινή μέρα με το στεφάνι της Ένωσης».

«Μά οι δημοκόποι κ' οι προδότες της πολιτικής και της δημοσιογραφίας δουλέψανε στα γερά να καταστρέψουν τα σκέδια του Κωνσταντίνου και να ρήξουν τον Πρίγκηπα Γεώργιο, καταστρέφοντας έτσι καθε έθηνικη άπόπειρα της Βασιλείας για τον έθνικό ξαναγεννημό».

«Ώδέψαμε έβδομήντα χρόνια όλη τη ζωή μας όχι να φτιάξουμε πατρίδα, μά να δολοφονήσουμε, διώξουμε, σικοφαντήσουμε, ρήξουμε τους ήγεμόνες μας για να θριαβέψουμε μερικά καθάρματα του τύπου και οι χτιμοι της πολιτικής, κοροϊδεύοντας, δημοκοπωντας, τρώγοντας το έθνος».

«Όστόσο την ώρα αυτή που η Ελλάδα άναπνέει τις τελευταίες της στιγμές, είχε καθήκον η Βασιλεία για να σωθει και για να σώσει και το έθνος, να πάρει άπάνου της, με καθε θυσία, τον άγώνα για τη σωτηρία της πατρίδας».

«Η Δυναστεία του Γεωργίου έχει τη στιγμή αυτή τρομερά καθήκοντα, να σώσει το έθνος από τη σκλαβιά που το σπρώχνουν τα κόμματα, να σώσει

αίμα Άράπικο».

Ένα ζ μεγάλο μεγάλο άκούστηκε άπ' όλουνών τα στόματα γεμάτο θαυμασμό».

— Παίρνω που λές τα σύργα μου, τούτο το μαχαίρι κι ένα δίκαννο πιστόλι που τώχ ο παππούς μου στην Άπανάσταση, τώχω στο σπίτι ακόμα και το φυλάγω σαν τίμιο ξύλο· καμμιά μέρα μπορεί να σάς τό φέρω να τό ιδήτε...

— Ναι, ναι, καπετάνιο, να μάς τό φέρης· είπανε λαχναριστά μερικοί».

— Παίρνω κ' ένα νεροβάρελο στην πλάτη και μπαίνω στο δρόμο που πήγαινε κατά τα πηγάδια. Βρέ άμάν, μου φωναζανε από μέσα άπ' το καίκι, βρέ ζαμάν... βρέ τί εν' αυτό που θέλεις να κάμης; θα σε λιώσουνε οι Άραπάδες· θα μάς πάρης όλουνούς στο λαϊμό σου. Πόλεμο θα πής να στήσης; Γύρισ πίσω, καπετάν Γιώργη, να χαρής τα νιάτα σου... Τ' αυτό μου μένα δεν ιδρώνε σ' αυτά· τό σκοπό μου γώ και τό δρόμο μου... Τι να σάς λέω, βρέ παιδιά, πειδ πολλά; Έμένα οι καυκησιές δε μ' άρέσουνε· θα πής γιατί; Αί έτσι· η άληθινή παλληκαριά δεν έβρει πολλά λόγια... Τι τα θέλετε, τι τα γυρεύετε, ύστερα από μιάν ώρα γύρισα με τό νεροβάρελο γεμάτο. Βρέ πώς τα πέρασε, καπετάν Γιώργη; μου φωναζανε οι σφουγγαράδες. Σάν πάτε θα μάθετε, τους

άπολογήθηκα γώ... Τό βράδυ τα μάθανε τα μαντζα... τρεις Άραπάδες στον τόπο κι έξ λαθωμένοι, κι ά δεν έφεύγανε οι άποδελιοποι όλοδρομιστικοί ακόμα θα χτυπούσα...

— Μωρέ καρδιά κι! είπανε άναμεταξύ τους μερικά πετειναράκια· να καρδιά· βουνό καρδιά!

— Όχι, παίζομε, ξανάειπε ο Κρχπεντουνιας· όλοι οι δικοί μας από και κι ύστερα θαρρούσανε πώς είμ' άντρετωμένοι· πώς έχω ούρά από γεννησιμό μου· άλλοι θαρρούσανε πώς μέσα στο φυλαχτό μου έχω τίμιο ξύλο· κι αυτό είτανε άλήθεια· έχω ένα κομματάκι, μά πολύ μικρούτσικο, ίσα με το φύλλο το μάτι... Άπό τότε πλειά μ' είχανε άπάνου και ξκάνω. Οι Άραπάδες την άλλη μέρα στείλανε άποστελμένους να κάμωμε άγάπη και να μάς άφήνουνε να παίρνωμε νερό· θύλακι μοναχά να τους δίνουμε λίγο ψωμί πότε πότε. Γυρέψανε να με ιδούνε· άμα με είδανε, αί τους τριμενάδες που μου κάμανε! Έγώ μια και πέσανε με τό καλό και παρατήσανε τις ροβές, είπα και τους δώσανε καμπόσο ψωμί, τους λυπήθηκα· έμένα με τό καλό μου παίρνεις την ψυχή μου... με τό κακό, θερίο γένομαι... ά πολλά πολλά χωρατά δε σηκώνω· χιλίες χιλιάδες κομμάτια να με κάμουνε... καλλιο να μίν τον έγεννούσε η μάνα

του· όποιος θάρτη να σταγή μπροστά μου με τό καλό, κορώνα στο κεφάλι μου».

Β'.

Ύστερα από καμπόσες μέρες, μια Πέτη βράδυ, τα πειδ ήρωικά πετειναράκια, πεντέξη θελήσανε να κάμουνε τραπέζι στον καπετάν Καχπεντουνια, που σκότωσε τους Άράπηδες στη Μκντρούχα, που πίστευε κι ο ίδιος πώς πήγε, εν φ πειδ κάτω άπ' την Κάλυμνο δεν είτανε περασμένος. Ο άδερφός του ο Άλέξης, κάλτσα του διαβόλου να σακρώνη τάδεφου του χωρατά, μυρίστηκε τό σκέδιο κι άποφάσισε να του παίξη παιγνίδι που πάντα να τό θυμάται. Στο Πατιντοχωρι κείνες τις μέρες συνέπεια νάρτη για κάπια δουλειά του ένας άνωματάρης, πολύ φίλος τ' Άλέξη και χωρατατζής σαν εκείνους. Μια βραδεία περνώντας άπόζω άπ' το Έφρηβο άκούσανε τό πώς και που θα γινόντανε τό φαγοπότι. Ο άνωματάρης καμμιά γνώρα με τό παλληκαρι της ρακής δεν είχε γι' αυτό εύκολα συνωμολήστηκε με τον Άλέξη τί χωρατό να κάμουνε για κείνο τό γλέντι. Σάν άκούσανε πώς τό φαγοπότι άποφασίστηκε να γίνη το Σαββατέβραδο, άμα καταλαγαζανε τα ποδαρικά, πήγαν να πετάξουνε άπ' τη χραά τους· τους ήρε πολύ βολι-

καί τόν ἑαυτό της, γιατί σέ κινούρια ἔθνικη καταστροφή τί δημοκόποι θά φωνάζουνε στόν ὄχλο, δείχνοντάς του καί πάλι τὸ παλάτι:

«— Νά, ἐκεῖ μέσα εἶναι οἱ προδότες καί ὄσοι σὲ καταστρέφανε! Κάψε τους!»

« Ἡ Βασιλεία μπορεῖ νὰ σωθεῖ καί τότες μέ τους ξένους στόλους, μὰ ἡ Ἑλλάδα θάχει σήσει κι ὁ Βασιλιάς της θάκει πιά Χεδίβης τῆς Αἴγυπτος».

Αὐτὴ ἀπάνου κάτου εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ ἄρτου, δυνατοῦ καί προφητικοῦ ἄρθρου τῆς τελευταίας «Μεταρροῦθμισης». Οὔτε φιλοβασιλικό, οὔτε δημοκρατικό ἄρθρο. Μοναχὰ ἀληθινὸ καί πατριωτικό. Κι ὅμως ὁ Φραγκοῦδης βρίσκεται μῆνα τώρα στίς φυλακὲς γιατί ἔβρισε τὴ Βασιλεία, ἐνῶ ἀπὸ τὸ πρῶτο φύλλο τῆς «Μεταρροῦθμισης» ἴσαμε τὸ τελευταῖο τίποτ' ἄλλο δὲν ἔκανε παρὰ νὰ σηκώνει σὴ συνείδηση τοῦ κόσμου τῆ Βασιλεία πὸ τὰ κόμματα ζητᾶνε νὰν τὴν ζυλῶσουνε σὸ βουξκο τους.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Φίλιππε «Νουμά»,

Στὸ φύλλο 147 ἔδημοσίεψα ἕνα ἀπὸ τὰ Κορφιάτικα δημοτικὰ τραγοῦδια τῆς συλλογῆς μου καί στὸ φύλλο 153 ἕνας ἐπικριτὴς ἢ κριτικός, ὅπως θέλετε, ὁ κ. Λαζαρος Βελέλης ἀπὸ τὴ Λόντρα τὸ ἐπικρίνει, μὰς ἔδωκε μάλιστα καί κάμποσες συμβουλές.

Τὸ τραγοῦδι τὸ δικό μου εἶναι

• Ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά, κλημά 'ναι φυτεμένο (α)
Κάνει σταφύλι κόκκινο, κάνει κρασί μουσκάτο,
"Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν, καμιὰ παιδί δὲν κάνει
Νάχε τὸ πιη κι' ἡ μάνα μου νὰ μὴν εἶχε μὲ κάμη·
'Αφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα
"Ὅλο στὰ ξένα προβατῶ, στὰ ξένα παραδέρνω
Κ' ἐκεῖ στὰ ξένα ποῦμουνα μεγάλο θάμα ὅπου εἶδα
Νὰ πάρη ὁ λύκος τὸ παιδί... κλπ...»

Ὁ κ. Ἐπικριτὴς γνωρίζει ἐν ἄλλο κείμενο:

• Ἀπάνου στ' ἀηδονόπουλο κλημά 'ναι φυτεμένο
Κάνει σταφύλι κόκκινο, κρασάκι αἱματωμένο
"Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν ποτὲ παιδί δὲν κάνουνε

(α) Τὸν πρῶτο στίχο τὸν λέγουν καί ἄλλοιῶς:
Κάτου στόν] ἄη-Γιαννόπουλο κλημά 'ναι φυτεμένο.

κα' θά κάνουνε ὅ,τι κάνουνε καί τὴν Κυριακὴ συναυγα θά φεύγανε κι ὁ Ἀλέξης κι ὁ ἀνωματάρχης γιὰ τὸ χωριὸ τ' ἀνωματάρχη πὸ θά πάγαινε νὰ δουλέψη ὁ Ἀλέξης δυὸ τρεῖς μῆνες σὲ δουλειὰ τοῦ πατέρα τοῦ φίλου του.

Ἐφτασε τὸ Σαββατόβραδο· ἄρνη ἔξ ἔφτὰ ὀκαδιῶν, τετράπαχο, πὸ τὰ νερά του εἶτανε σὰν τὸ σαποῦνι, στὴ σούβλα περασμένο σιγοψήνουνταν διπλά σὲ θράκα πὸ ἔβγαζε πύρα μονάχα χωρὶς νὰ λαμπαδιαζῆ καί παρακεῖ τὰ σπληνάντερα τυλιμμένα κορορέτσι καί ψημένα ροδοκόκκινα εἶταν ἀκουμπισμένα ἴσα ἴσα πὸ νὰ κρατιῶνται ζεστά, ὡς πὸ νάρη τὴ ὥρα.

Ὁ ἀνωματάρχης, περῶντας σύθαμπα ἀπ' τοῦ Γλυφιά, τοῦ εἶπε, πὸς οἱ μικροκαφενέδες ἔπρεπε νὰ κλειοῦνε ἀπὸ νωρίς γιατί παραπονιέται ὁ κόσμος. Ὁ Γλυφιάς δὲν ἐμίλησε· ἤξερε πὸς αὐτὰ εἶτανε στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου διαταγῆς στὸ Ρωμῆικο νὰ μὴν παίζουνε χαρτιά, νὰ κλειοῦνε νωρίς οἱ καφενέδες, νὰ μὴν ξεφαντώνουν μέσα στοὺς δρόμους τὴ νύχτα, νὰ μὴν πέτουνε βρωμῶνερα μέσα στοὺς δρόμους καί σκουπίδια, βατοῦνε ὅσο καί τῆς Λαμπρῆς τὰ κόκκινα αὐγά, ἕνα δυὸ μέρες ἢ τὸ πολὺ μιά βδομάδα. Δυὸ ὥρες τῆς νύχτας εἰτοιμαστῆκανε τὰ χρειαζούμενα. Ὁ Καχπεντουναῖς ἀπ' τὸ καμάρι του πὸ

Νὰν τῶχε πιεῖ κ' ἡ μάνα μου, νὰ μὴ μ' εἶχε γεννήσει.
'Αφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα
"Ὅλο στὰ ξένα προβατῶ στὰ ξένα παραδέρνω».

Ἄς τὸ ἐξετάσουμε λίγο ἀπὸ τὴν ὄψη τοῦ τῆν ποιητικῆ· «ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουνά» δὲν εἶναι ποιητικώτερο «ἀπάνου στ' ἀηδονόπουλου» τοῦ κ. Βελέλης — «κάνει σταφύλι κόκκινο, κάνει κρασί μουσκάτο». Δὲν εἶναι ὠραιότερο παρὰ «κάνει σταφύλι κόκκινο κρασάκι αἱματωμένο» ἀπὸ τὸ κόκκινο σταφύλι πὸ ἄλλο μπορεῖ νὰ βγῆ παρὰ κρασί πὸ νάχη τὸ χρῶμα τοῦ αἱμάτου, ἐνῶ τὸ μουσκάτο δείχνει τὴ διαφορὰ τοῦ μιανοῦ κρασιοῦ ἀπὸ τ' ἄλλο. — Συγκρίνετε τίς δυὸ φράσεις: «Ὅσες μανάδες κι' ἂν τὸ πιούν ποτὲ παιδί δὲν κάνουνε» βρίσκετε τὴν ἴδια δύναμη στὸ καμιὰ καί στὸ ποτὲ; Τὸ «ποτὲ» εἶναι πολὺ μαλακό, ἐνῶ τ' ἄλλο εἶναι δυνατώτατο. — «Νάχε τὸ πιη κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴν εἶχε μὲ κάμη». «Νὰν τῶχε πιη κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴ μ' εἶχε γεννήσει» ἢ διαφορὰ στὴν ἔκφραση, εἶναι σὰν τὴ διαφορὰ πὸ βλέπομε σ' ἕναν παπὰ ὅταν διαβάζει τίς εὐκίς καί σ' ἕναν ἱεροκλήρυκα πὸ κηρύττει ἀπὸ τὸν ἔμβωνα. Ἐὼς εἶδῶ τελειῶναι ἡ ἀνασκευὴ ἀπὸ τὴν ὄψη τῆν ποιητικῆ.

Ὁ κ. Ἐπικριτὴς σ' ὄλο τὸ τραγοῦδι, βρίσκει δυὸ ξεχωριστὰ καί ξένα τὸ ἐν ἀπὸ τ' ἄλλο καί γιὰ τὸ ἐν λέει ὅτι τελειώνει «στὰ ξένα παραδέρνω» καί γιὰ τ' ἄλλο ὅτι ἀρχίζει ἀπὸ «κ' ἐκεῖ στὰ ξένα ποῦμουνα...» καί προσθέτει ἀδ' ὁ μόνος δεσμὸς πὸ τὰ βαστάει μαζί, εἶναι ἡ λέξη «στὰ ξένα», μὰ στὸ νόημα εἶναι τόσο μακριὰ ἀναμεταξύ τους, ὅσο ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τὴν Κίνα. Καί σ' αὐτὸ δὲν πιστεύω νὰ ἔχη δίκιο· ἐμὲ μοῦ φαίνεται πὸς ὅχι μόνον δὲν εἶναι μακριὰ τὸ ἐν ἀπὸ τ' ἄλλο, ὅσο ἡ Ἑλβετία ἀπὸ τὴν Κίνα, ἀλλὰ βρίσκω ὅτι ἔχουν τέτοια σύνδεση, πὸ μοναχὰ στὸ νύχι καί στὸ κρέας τὴ βρίσκουμε. Συμφωνοῦμε, πὸς στὴν ἀρχὴ εἶναι λίγο λυρικό, ἀλλὰ γιὰ μὰς, αὐτὸ εἶναι ὁ πρόλογος τοῦ ὄλου καί γι' αὐτὸ ὁ ποιητὴς ἐνόμισε ὅτι μπορεῖ ν' ἀνεβῆ, ὀλίγο ψηλότερα, γιὰ νὰ κινήσῃ εὐτὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ἐνδιαφέρο, γιὰ νὰ μπῆ κατόπι στὸ θέμα τοῦ πὸ κατέχει· σχεδὸν τὴ θέση μιανῆς πεζῆς ἱστορίας· γιατί «ἐπιθυμοῦσε νάχε τὸ πιη κ' ἡ μάνα του νὰ μὴν τὸν εἶχε κάμη, γιατί ἀφόντις ἐγεννήθηκα ποτὲ καλὸ δὲν εἶδα — καί ἀναφέρει ἐν' ἀπὸ τὰ κακὰ πὸ ἔπαθε — ὄλο στὰ ξένα προβατῶ, στὰ ξένα παραδέρνει. Ἄλλ' ἰδοῦ καί δεύτερο κακό. Ἐκεῖ στὰ ξένα πὸ παραδέρνει, εἶδε μεγάλο θάμα, πὸ τοῦκαμε

ἐντύπωση, ὅστε θά προτιμοῦσε νάχε πιη κ' ἡ μάνα του ἀπὸ τὸ κρασί τοῦ κλημάτου τοῦ φυτεμένου ἀνάμεσα στὰ δυὸ βουνά, γιὰ νὰ μὴ τὸν εἶχε κάμη» καί ἀμέσως ἕστερα δηγῆται τὸ μεγάλο θάμα πὸ εἶδε.

Καί παρὰ κάτω γράφει ὁ Ἐπικριτὴς.

«Καθε τραγοῦδι λοιπὸν τὴ στιγμὴ πὸ πρόβαλε στὸ φῶς εἶτον μεγάλο ἢ μικρὸ καλλιτέχνημα τῆς ἐποχῆς του κ' εἶναι χρέος τοῦ κριτικοῦ ἀπὸ τὰ σακίσματα ὅπου μὰς ἔμειναν ν' ἀνεβῆ, στὰ ὀλακτερα πλάσματα καί νὰ τὰ ξαναστηλώσει, ὡς πρῶτο-βγῆκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη».

Ἄς μὰς ἐπιτρέψῃ καί σ' αὐτὸ νὰ διαφωνήσομε. Ἐμεῖς κάνουμε τὸ συλλογία δημοτικῶν τραγοῦδιῶν βρίσκω λοιπὸν πέντε δέκα γρηκίς ἢ νηκίς ἀδιάφορα, ἀπὸ διάφορα χωριὰ καί μοῦ λένε τὸ ἴδιο τραγοῦδι, ἀλλὰ δὲν παρατηρῶ καμιὰ διαφορὰ στὸ λεχτικό, μονάχα σὲ κάποια παρατηρῶ μερικὲς παραλλαγῆς καί κοιτάζω νὰ βῶν τίς πλεῖο ταιριαστές. Ἐδῶ ἄς σημειώσω, ὅτι στὰ χωριὰ τῆς Κέρκυρας ἐμιλήθηκε πάντα καί μιλιέται ἡ ἀρχὴ καί καθαρὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Εἶπαμε, πὸς δὲν συμφωνοῦμε ὅτι «πρέπει τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια νὰ τὰ ξαναστηλώσομε, ὅπως πρῶτοβγῆκαν ἀπὸ τ' ἀργαστήρι τοῦ τεχνίτη» γιατί τὸ τραγοῦδι μὲ τὸν καιρὸ ἔχει λογαριαστῆ μοναχὸ του καί ἐν ἤτανε δυνατὸ νὰ τῶχομε ὅπως τὸ εἶπε τὴν πρῶτη φορὰ ὁ ποιητὴς, ἴσως νὰ μὴν ἐβλέπαμε παρὰ λίγη ἁμοιότητα μὲ τὸ σημερινό. «Τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια, παραμύθια καί παροιμίαι, λέγει ὁ Πολυλῆς στίς σκέψεις του γιὰ τὴ φιλολογικὴ μὰς γλῶσσα σελ. 78, καθὼς εἶναι οἱ καλῆτεροι τοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος ἀγωγοὶ εἶναι καί τὰ καλῆτερα τῆς γλώσσας χωνευτήρια· μέσα σ' αὐτὰ, ὅπως ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μεταδιδόμενα κυκλοφοροῦν πανταχοῦ, αἱ ἰδιωματικαὶ διαφοραὶ καί αἱ τοπικαὶ ἰδιοτροπίαι ἢ συγχωνεύονται ἢ παντάπασιν ἐξαφανίζονται... κλπ.»

Καί ἔχι μονάχα σωστὸ δὲν εἶναι νὰ τὸ ξαναστηλώσομε κλπ. ἀλλὰ καί ἀκατόρθωτο νὰ ξαναφέρῃ κανεὶς τὸ τραγοῦδι στὴν ἀρχαία μορφή του, γιατί πρέπει νάναί καί λίγο ποιητὴς, νάχη καί φαντασία καί «ἐξέχρηση» ποιητικῆ· μὰ τότε δὲ εἶναι καί ποιητὴς καί κοιτάζει τὰ δικὰ του ἔργα νὰ παραδώσῃ στὴν ἀθανασία.

Ὁ «κριτικὸς νοῦς» δὲν ἔχει εἶδῶ τὴ θέση του «γιὰ τὸ ξαναστήλωμα» γιατί νὰ διορθῶνε ἕνα χειρόγραφο ἢ τὸ συμπληρῶνε, ἀλλὰ γιὰ νὰ πιτύχη ἢ διορθῶσῃ εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο καί

δια του...

— Χίλια κομμάτια νὰ μὲ κάμουνε...

Τὴν ὥρα κείνη μπράμ μιά ἢ πόρτα ἀνοίξε μὲ θυμὸ καί πήδησε μέσα ὁ ἀνωματάρχης μὲ τὸ βουρδουλα στὸ χέρι...

— Αἱ ποίος φωνάζει; δῶ μέσα; λέει ἀγριεμένος κι αὐτός.

Ὁ Καχπεντουναῖς κάθισε ἥσυχα καί καλὰ· τοῦ κόπηκε μονομιὰς ὁ θυμὸς· τὰ μουστάκια του κάμανε πὸς κρεμοῦσανε κατὰ κάτω, κι ὅποιος τὸν ἐβλεπε κείνη τὴν ὥρα θά τὸν ἐπαίρει τὸ δίχως ἄλλο γιὰ κανέναν ξεπεσμένο πραγματευτὴ ἢ γιὰ κάποιον πὸ εἶτανε μελετημένος γιὰ παπᾶς.

— Δὲ σοῦ εἶπα, βρέ, ξαναλέει ὁ ἀνωματάρχης τοῦ καφετζῆ, πὸς ὁ νόμος διατάζει οἱ καφενέδες νὰ μὴν εἶνε ἀνοιχτοὶ παρὰ ὡρα; Δὲν ξέρεις πὸς ὅποιος δὲν ἀκούει τὸ νόμο παίρνει στὴν πλάτη του πρόστιμο βρῦ;.. Αἱ βρὲ δὲν τὸ ξέρεις;

— Ἐγὼ, κύρ ἀξιωματικὴ, μαθὲς, λέει φοβισμένος ὁ Γλυφιάς, ἐγὼ μαθὲς δὲ φταίω· ἐγὼ τώρα κατὰ πὸς πρόσταξε ἡ ἀφεντιά σου θάχα κλεισμένο τὸν καφενέ. Μὰ ἀπὸ καί ὁ καπετὰν Γιῶργης καί τὰ παιδιὰ ἀπὸ δῶ εἶχαν ἀπόψε εἶδῶ τραπέζι καί γιὰ τοῦτο...

— Ἐ καπετὰν Γιῶργης! ποίος εἶνε αὐτός ὁ καπετάνιος πὸ κοιτᾶ νὰ πάη ἐναντία στὸ νόμο; Ἄν-

γινόντανε γιὰ λόγου τοῦ ἕνα τέτοιο ζεῦκι εἶχε στριμμένο τὸ μουστάκι του διπλὰ καί τρίδιπλο, ἀνεσφογγωμένος ἴσα μὲ τὸν ἀγκωνα ἐπαιξε στὰ χέρια του ἕνα γιγαταγάνι ἀστραφτερὸ πὸ ἤθελε νὰ κομματιάσῃ τὰ ψητὰ ἄμα τὰ φέρνανε στὸ τραπέζι. Ἄμα οἱ ψησταῖδες εἶπαν πὸς εἶτανε ἔτοιμα τὰ φαγιὰ καί θά τὰ φέρνανε, ὁ Καχπεντουναῖς εἶπε νὰ πιοῦνε ἀπὸ ἕνα ρακί γιὰ τὴν ὄρεξη. Ἐκεῖ ἀπάνω στὸ πιόμα τοῦ ρακιοῦ ὁ Γλυφιάς εἶσε γιὰ χωρατὰ εἶπε πὸς ὁ ἀνωματάρχης, πὸ ἤρτε κείνης τῆς ἡμέρας στὸ χωριό, τοῦ θυμισε πὸς οἱ καφενέδες πρέπει νὰ κλειοῦνε μὲ τὴν ὥρα τους. Ποίος εἶδε καί δὲν ἐφοβήθη; ποίος ἄκουσε καί δὲν ἐτρόμαξε; Ἄγριψε τὸ παλληκάρι τῆς φακῆς· φωτιές πετοῦσανε τὰ μάτια του καί σπίντες τὰ μάγουλά του· τὰ μαλλιά του σαλεύανε σὰν τίς βελόνες τᾶχινου· χτυποῦσε τὸ γιγαταγάνι ἀπάνω στὸ τραπέζι.

— Ὅποιος κρατᾶς, ἄς ξεμουτίσῃ· ἂν δὲν τοῦ πιῶ τὸ αἶμά του νὰ μὴ μὲ λένε Καχπεντουναῖ. Ἄκους ἐκεῖ; ἤρτανε τὸ λουλοῦδι νὰ μωριστοῦνε...

Ἐφτάσανε καί τὰ ψητὰ· τὰ σηκώνανε μὲ μεγάλη εὐλάβεια καί κατάνυξη οἱ ὑποταχτικοὶ τοῦ Καπετὰν Γιῶργη. Ἡ ροδοκόκκινη θυρίδα τους καί ἡ γλυκεῖά τους μυρωδιὰ πληθύνανε τὰ σάλια στὸ στόμα τοῦ παλληκαριοῦ τῆς φακῆς καί τὸ θυμὸ στὰ φυλλοκάρ-

χρειάζεται μεγάλο μυαλό· όσο για τή συμπλήρωση· έχεις μεγαλύτερη ευκολία· γιατί άμα έχεις μπροστά σου τὰ χαράκια τῶν γραμμάτων, πού λείπουνε, ἢ άμα από τήν άδεια θέση ύπολογίζεις τὰ γράμματα, εύκολα βάζεις εκείνα πού λείπουνε και συμπληρώνεις τὰ χειρόγραφα· αλλά για τὰ δημοτικά τραγούδια, πού φέρνονται από στόμα σε στόμα, μπορούμε νά κάμουμε τήν ἴδια δουλειά;

Ἄγιοι Δούλοι 8 του Ἄλωνάρη 1905

Μένω με σέβας
ΔΗΜ. Θ. ΣΠΗΓΟΣ

ΧΑΡΑΒΓΕΣ

Γλυκειά χύνονταν γαλήνη στά καθάρια τὰ νερά
Κι άλαφρόπνοο έν'άγέρι πέταγε με θρό στά φύλλα,
Ἄδ' άβερινός στά ύψη χρυσοφέγγας λαμπερά
Κι άχοπέταγμα ύμνου άγάπης σέ στεργιά και κύμα έκύλα.

Δροσοστάλαχτη ἡ άβγοϋλα έσβυε τ' άστρα στη σειρά
Και γενειῶν ξεδιαλυοῦσε γύρω και βουνῶν μαβρίλα
Μίς σ' άντιφεγγίς χρωμάτων· κ' έγυνόταν με χαρά
Στόν άστραφτερό της δρόμο, τ' οὐρανοῦ ἡ χρυση κεντήλα.

Ξάφνω μπρός μου άλλη χαράζει ροδοφώτιστη άβγη
Και προβαίν' ἥλιος καινούργιος φωτεινός και φλογόβολος
Πού ἡ δλόπυρή του, καιεί τήν καρδιά μου, άναλαμπή·

Στρέφω πίσω: βλέπω τώρα σκεπασμένη και θαμπή
— Συμπαθήστε μ' άγια φῶτα, τ' οὐρανοῦ πού κλει ὁ θόλος—
Κείνη π' άνεχόρταστα είδα, τή χρυσῶρια άνατολή.

[Κατά τόν Annibal Caro]

ΝΑΣΙΠΠΟΣ

ΜΑΜΑ

Γιά τή γυναίκα μου

Μαμά, είναι ἡ γλυκόλαλη και θερμή λέξη, πού προφέρουν πρώτα πρώτα τὰ χειλάκια του μωροῦ παιδιοῦ, σάν ξανοίξη για πρώτη φορά τὸ φῶς του κόσμου· μαμά είναι και τὰ τελευταία λόγια πού προφέρουν τὰ σθυσμένα χείλια ὄντας στο ὑστερό πάλημα του θανάτου ζητοῦνε βοήθεια. Πόση γλυκάδα, πόση άγάπη, πόσα γέλια και δάκρυα κρύβονται σ' αὐτὴ τὴ λέξη, ἡ μάνα γνωρίζει.

Μαμά, ἡ θεία καλοσύνη του Θεοῦ, μαμά, τὸ μεγαλειὸ τῆς παθιασμένης ζωῆς... Ἡ παρθένα είναι ένα γλυκὸ ἔννερο τῆς φθαρτῆς ζωῆς, είναι ένα άφτιαστο πνεύμα, πού πρέπει νά βαδίση σέ θετικό σκοπό,

τίσασσι κατά τῆς αρχῆς, δυὸ χρόνια και πεντέμισση μῆνες φυλακή... Αἱ ποίος εἶν' αὐτός; Και χτύπησε δυνατὰ τὸ βούρδουλα άπάνω στο τραπέζι.

Με τὸ χτύπημα του βούρδουλα άνατινάχτηκε άπάνω και τὸ παλληκάρι τῆς Φακῆς...

— Κύριο σταθμάρχη, λέει, νά μᾶς συμπαθῆς ὅπου... Ξέρεις ἐμεῖς κακὸ σκοπὸ δὲν είχαμε· θά τρώγαμε και θά πηγαίναμε νά ἡσυχάσωμε... ἐμεῖς, νά άρώτα νά ἴδῃς ποτὲ μᾶς... είμαστε ἡσυχῶι ανθρωποι...

— Ἄ, του λόγου σου λοιπὸν εἶσαι πού λένε πῶς δὲν άκούς μηδ' άρχῆς μηδὲ νόμους, πού εἶσαι ένας άνυπόταχτος, ένας αίρετικός, ένας φευγόδικος... Ἄ εἰσὶ εἶσαι!

— Ὅχι· νά μᾶ τὸ σταυρὸ και σταυροκοπήθηκε ὁ καπετάνιος τῆς Φακῆς· ἐγὼ, κύρ άξιωματικέ, νά πῶς τὸ λένε, ποτὲ μου μωροῦ παιδιοῦ δὲν έλυσσα μύτη. Και λέγοντας αὐτὰ άγάλια άγάλια τὸ βόλευε για τήν πόρτα πού εἶτανε άνοιχτὴ φαρδειά πλατειά...

— Στάσου, λέει ὁ άνωματάρχης, νά σέ ψάξω, νά σοῦ κάμω κατοικονέρεβνα, νά μὴ φορῆς άρματα...

Τὴν ὥρα πού είκαμε πῶς θά πάη κατά κείνονε ὁ άνωματάρχης, μ' έναν πῆδο ὁ Καχπεντουνιας πετάχτηκε ὄξω και τοῦδωκε σέ κάτι θεοσκότεινες στενοῦρες φωνάζοντας...

είναι μιὰ καλλονή, πού θέλει και ζητάει ἀληθινὸ σεβασμὸ. Τὸ στεφάνι και ἡ μητρότητα βάζει και φέρνει τὴ γυναίκα, τὴν παρθένα, στήν ὑψηλὴ βαθμίδα του κόσμου και τῆς ζωῆς. Ἡ μάνα θά βάλῃ τὰ άσάλευτα θέμελα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς και γαλήνης. Κανένα πλάσμα, κανένα ζωὸ δὲν εἴχισε, οὔτε θά ζῆση πού νά μὴ αἰστανεται ἀνάλογα με τὴ φυσικὴ του κατάσταση αὐτὴ τὴ γλυκειά και περιπόθητη λέξη πού κραζεται μαμά, και οὔτε κανένα πνεύμα και καμμιά θέληση εσκέφτηκε ποτὲ νά στερέψη τὸν κόσμο τέτοιας θεϊκῆς και χριστιανικῆς άγάπης...

Εἶναι άνοιξη κι εύρισκόμαστε στή νεότη του χρόνου τριγυρισμένοι μ' άνηθ και εύωδιες, με λουλούδια και χρώματα, με γέλια και χαρές. Κι αὐτὴ ἡ πολυπαθη καρδιά σ' άπειρα χαμόγελα τῆς άνοστολισμένης φύσης, αρχίζει νά ρίχνῃ δλόχαρες ματιές και με κρυφὸ πόνο νά γλυκοσθάνεται πρὸς καιρα γέλια και χαρές. Ἡ γῆ εύρωστη και πλούσια σκορπάει περίσσια τίς εύωδιές της και τὰ στολίδια της, ἐνῶ ὅλη ἡ φύση παίζει και διασκεδάζει σ' αὐτὴ τὴν ἀτέλειωτη εὐτυχία.

Μία νά καθισμένη στή χλωρὴ τὴν πράσινη χλόη χάνεται ἀνάμεσα σ' αὐτὸ τὸ τρελλὸ πανηγύρι. Σὰ νυροῦλα και σὰ νεράιδα του βουνοῦ στέκεται κει. Τάχα νάνη κι αὐτὴ παρθένα κόρη κι ἤλθε νά παίζει με τὴν άνοιξη τῆς ζωῆς, πού κραζεται νύνη, μαζί με τὴν παναιώνια άνοιξη του άγύριστου χρόνου και νά πλέξῃ στέφανο χαρᾶς με λουλούδια και κρίνους; Τὸ πρόσωπό της δὲν προδίνει τίποτε, μᾶ ἡ ματιά της λέει πολλά. Εἶναι μητέρα, είναι μητέρα με πάθος και με θέληση, είναι μητέρα πού μέσα σ' ένα πλάσμα άγγελικὸ ἔχει κρυμμένα βάσανα, λύπες, γέλια, χαρές... Ἐνα άγγελουδί, ένα μωρό, ὁ Ἄλέξαντρος της μισοκρυμμένος στήν άνοστολισμένη χλόη ροδοκόκκινος και χαρούμενος παίζει άδιάφορα με τὰ λουλούδια και τίς χρωματιστές πεταλοῦδες π' έλαφρὸς τριγυρίζει τὰ μυρωδάτα άνηθ. Ἄχι, τὸ άγγελουδί τὸ ὑπέρολαμπερο, πού φέρνει τὴν άρμονία του θεοῦ κόσμου και τῆς παθιασμένης ζωῆς, πού είναι ἡ άκατανίκητη δύναμη τῆς γυναικός. Κάθε φωνή του, κάθε τρελλὸ χαμόγελό του, κάθε άπρόσεχτο βῆμα του, κάθε κουρασμένος άνασασμὸς του από μακρὰ, σὰ μαγνήτης καθρεφτίζεται σ' έναν τρυφερό και πονετικὸ καθρέφτη, πού λέγεται καρδιά μάνας.

Χρυσὲ άγγελε! Σὲ τί μεσουράνια ἀνεβάξεις τὸ πνεύμα και τὴν ψυχὴ τῆς μάνας, σὲ τί άόρατα σκα-

λοπάτια στηρίζεις και φέρνεις τὰ τρελλὰ ὄνειρά της ὅταν στὰ μαλακὰ της στήθη σὲ σφίγγει με πάθος μάνας και σὲ κράζει παιδί της.

Τρελλὴ γυναίκα, πνεύμα άστρατο, πού στὰ λόγια, στὸ νοῦ και στήν ψυχὴ πάντα άδύνατη εἶσαι, θά γενόσουν κατάρρα τῆς γῆς και μίτος του κόσμου, αν ἡ μεγάλη σοφία του Θεοῦ δὲ σοῦστελνε στήν άγκαλιά ένα πλάσμα νά σὲ κραζῇ μητέρα.

Ἄλωνάρη 18 1905.

Κέρκυρα

ΝΑΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΑΙΩΝΩΝ ΒΑΘΙΑ

ΤΑ ΡΟΔΑ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ

Με καρδιοχτύπι ἡ Βήγαινα γυρνάει ξεμαλλιάρα στὰ δάση μέσα για νά βρῇ τὸν ὡμορφο έραστή της, θαρρεῖ πῶς τὴν άπάτησε με κείνη τὴ ζουλιέρα τὴν Περσεφόνη, κι άγρια έσπάζει ἡ ὀργή της.

Και τρέχει, τρέχει ἔδῳ κ' ἐκεῖ με ζούλια, με λαχτάρα, γυρεύοντας τὸν Ἄδωνι, — τὸ τρυφερό παιδί της — πού μεσ' τὰ ρόδα ἀνάμεσα έβρηκε με τρομάρα, άπάνω κάπρο θάνατο στή γῆ τὴν ἰδική της.

Τρελλὴ από τὴ λύπη της ἡ θεϊκὴ Ἐρωμένη στοῦς βάτους, στὰ χαμόκλαδα δλημερῆς γυρνάει, σ' άγκάθια άγκυλώνεται και βγαίνει πληγωμένη.

Τὸ αἷμ' από τὸ σῶμα της, τ' άφρόπλαστο κυλάει και πέφτοντας στὰ κάταπερ τὰ ρόδα ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη, τὰ κοκκίνησε με τὸν άγρον ἰχώρα!

Λεμεσός

Μ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΥΔΗΣ

Ο ΣΥΜΜΑΧΟΣ

Καλέ μου σύντεκνε,

Μοῦ φαίνεται πῶς θά γύρισες πλειὰ πίσω. Στὸ ταξίδι πῶς τὰ καλοπέρασες; Πού γιόρτασες τὰ Λαμπρόσκολα; Στὴν τουρκοσκλαβωμένη, για στήν Προγονοσκλαβωμένη Ἑλλάδα; Ἐγὼ ἔδῳ τὰ κουτσοπέρασα· άκουσα τὴ Λαμπρὴ τὸ Βαγγέλιο στο κείμενο, στο ἥρωικὸ ἐξάμετρο, και στο Λατινικὸ μονάχα ρωμείκα δὲν τάκουσα. Συλλογίσου κουταμάρες· σ' ένα χωριουδάκι, σάν αὐτὸ πού βρισκομαι, νά σοῦ διαβάξουν οἱ παπαδες τὸ Βαγγέλιο Λατινικά! Τέτοια στενοκεφαλιά δὲν μπορεῖ νά τὴ χωρέση τὸ κεφάλι μου.

— Μωρέ Ἄλέξη, λιγάκι ακόμα δὲ θά μπορούσα πλειὰ νά βασταχτῶ. Τέτοις χωρατό, τέτοις πανηγύρι δὲ μοῦ ξανάλαχε. Και τώρα θά χρυσοπέρασωme απόψε. Τὸν κακομοῖρη τὸ Γιῶργη μηδὲ γνώρα δὲν τοῦδωκα...

— Ἐδῶ κάπου δλόφυρα θά παραφυλαγή νά φύγῃς, για νά ξανάρτη... Κάπου σὲ καμμιά ζώπορτα θάνε κολλημένος και θά καστερῇ, ἢ πίσω στις ρεμματιές θά παίρνῃ τὸν άγέρα του. Ἐλα, ἔλα νά του κάμωμε ακόμα ένα παιγνίδι· μπορεῖ νά του κόψωμε τὸ βῆμα του μιὰ και κελή... κι ὕστερα πάμε στή στρατῶνα και γλεντοῦμε.

Γελῶντας κι οἱ δυὸ τους βγήκανε ὄξω. Τραβήξανε απ' τᾶλλο μέρος, ἔχι από κείνο πού ἔφυγε τὸ παλληκάρι τῆς φακῆς. Ὁ Ἄλέξης πού ἤξερε τὰ φυσικά του εἶπε στον άνωματάρχη.

— Θάπογύρισε και θάνε από τοῦτο τὸ μέρος.

Στὸ δρόμο συνωμληστήκανε τί θά του παίξουν αν τότε βροῦνε. Ξεκινήσαμε μετὰ στο στενοδρόμο πού πήγαινε κατά τίς ρεμματιές, γειτονιά με κακὸ ὄνομα για τὰ Στοιχεῖα της και τίς Ἄνεραίδες της· κακοποτιές πού δὲν τίς περνοῦσε κανένας χωρὶς νά νεντριχιάση και νάκούῃ τὸ καρδιοχτύπι του. Πλατάνια θεόρατα, χιλιοχρονίτικα, με τὰ κλωνάρια πάνω μεσόρανα σηκωμένα, με κουφάλες κάτω ἔτες μ' ένα

— Αἴντε, μωρέ, και νάχῃς χάρη πού δὲν εἶμαι πιομένο, αλλοιῶς... και χάθηκε μέσα στο θεοσκότειδο.

Μ' αὐτὸ του φάνηκε πῶς έσωσε τὴν τιμὴ τῆς παλληκαρίας του. Ὁ άνωματάρχης ένα ένα εδωξε τὰ παιδαρέλια πού τὸσην ὥρα στεκόντανε ζαβλακωμένα και θωρούσανε τὸν ξεπεσμό του καπετάνιου των. Ὁ καφενὲς άδειασε.

— Τίνος εἶν' αὐτὰ τὰ φαγοπότια; λέει του Γλυφιᾶ.

— Νά μαθῆς τῶν παιδιῶν...

— Ἄ καλά αὐτὰ θά μαρτυρῆσουνε τὴν αντίσταση κατά τῆς αρχῆς. Πλήγορα στή στρατῶνα νά τὰ κουβαλήσης· κι άνεσήκωσε τὸ βούρδουλα. Τί νά κάμῃ ὁ φτωχὸς ὁ Γλυφιᾶς; Βασιλικὴ διαταγὴ και τὰ σκυλιά δεμένα. Τὰ μάζωξε ὅλα σὲ μιὰ κόφα και δρόμο κατά τὴ στρατῶνα βλαστημῶντας μέσα του και τὸν άνωματάρχη και τὸν Καχπεντουνια.

Τὴν ὥρα κείνη ξεκόλλησε από μέσα απ' τὸ σκοτεῖδι ένας ἴσκιος και ζύγωσε κατά τὸν καφενέ.

Ἦτανε ὁ χωρατατζῆς άδερφὸς του Καχπεντουνια ὁ Ἄλέξης πού κει αντίκρυ τρυπωμένος εδωπε ὅλο τὸ πανηγύρι και σπαρταροῦσε απ' τὰ γέλια. Ἄμα τὸν εἶδε ὁ άνωματάρχης ξέσπασε κι αὐτὸς στο γέλιο.

Καλὸ μέσο βρήκα νὰ σπαζῶ τὰ δόντια τῶν καθαριστῶν χτυπώντας τους με τὴ γροθιὰ τήν... κοντική. Βρήκα πολὺ σωστὸ κείνο ποῦ λέει ὁ Ψυχάρης στὰ «Ρόδα καὶ Μῆλα» ὁ Κόντος τὸ κάτω κάτω τῆς Γραφῆς ἔχει δίκιο· θέλει νὰ μᾶς κάμῃ νὰ γράφουμε μιὰ γλῶσσα ὡς εἶναι καὶ πεθαμένη· οἱ καθαριστῆδες ὅμως θέλουν νὰ μᾶς μάθουν τίποτα, γιατί ἡ γλῶσσα τους ποτὲς δὲν εἶτανε γλῶσσα. Δὲν θὰ εἶτανε ἄσκημο γιὰ τὴν ἰδέα μας νὰ πεταχτῆ παλὶ στὴ μέση ἡ Κοντική ράβδα καὶ νὰ τσακίσῃ μερικὰ δασκαλικά κεφάλια καὶ νὰ βαλῆ ὀμπρὸς στὰ γερὰ «τοὺς ἀγγελαίους» τοὺς τοῦ «πνηροῦ κόμματος». Ὁ φόβος τῆς Κοντικῆς γροθιάς ἐγέννησε τῆς ἀπλῆς τὸ ζήτημα κάτω ὁ σχολαστικισμὸς φωνάζανε τότε μὴ μπορῶντας νὰ τὰ βγάλουνε πέρα με τὸν Κόντο· ἡ γλῶσσα πρέπει νᾶναι ἀπλῆ. Μοῦ φαίνεται πῶς ἂν δὲν ἐπικανε τὸ χέρι τῶν Κόντου νὰ σέρνει τὰ μαλλιά τῶν καθαριστῶν, δὲ θὰ κουρεύονταν παρὰ θὰ εἶτανε ὅλοι ἡ μαλλιαροὶ ἡ κασιδιάρηοι. Γι' αὐτὸ μοῦ φαίνεται πῶς κειρὸς εἶναι νὰ βγῆ τοῦ Κόντου ἡ σημαία στὴ μέση· νὰ μποῦνε αὐτοὶ ποῦ γλωσσικοῦνε σήμερα ἀνάμεσα σὲ δύο φωτιές καὶ στὸ τέλος νὰ βιαστοῦν ἢ ν' ἀθροπίσουνε ἢ νὰ σκοτωθοῦνε μονάχοι τους σὰ σκορπιοί. Νὰ πεταχτοῦνε αὐτὴν τὴν ὥρα μερικοὶ Κοντικοὶ στὴ μέση, θὰ βροῦνε σωρὸ γλωσσικὲς ἀνοησίες νὰ ξετινάξουνε. Μιὰ Κοντικὴ ἀντίδραση, ὡς εἶναι γιὰ τὰ μάτια, μοῦ φαίνεται πολὺ θὰ μᾶς ὠφελήσῃ. Προχτὲς μοῦ συνέπεσε ἕνα τέτοιο περιστατικὸ, ὅπου καταλαβὰ τὴν ἀξία αὐτῆς. Ἐχομε ἐδῶ ἕνα ποῦ τσαμπουνοῦσε γιὰ μαλλιαροὺς καὶ γιὰ γλῶσσα· ἐγὼ δὲν ἐβάσταξα παρὰ τοῦ μῆκα με τέχνη στὸ ρουθούνι. Γύρισα τὸ φύλλο ἀπὸ τὸ Κοντικὸ μέρος—τὲς Γλωσσικὲς παρατήρησες τὲς θυμοῦμαι στὰ πέντε δάχτυλα—καὶ τοῦ ἀπέδειξα πῶς αὐτὸς καὶ τὰ ταίρια του δὲ νοιώθουν κουκουτσι ἀπὸ Ἑλλ. γλῶσσα· πῶς μόνος ὁ Σεβ. καθηγητῆς Κόντος κτλ. ξέρει πῶς πρέπει νὰ γράφεται ἡ Ἑλλ. γλῶσσα· καὶ πῶς οἱ ἀληθινὸι λόγιοι δὲ θάρσυνε ποτὲ τοὺς μακαρονιστῆδες δασκάλους νὰ κοπανοῦνε γιὰ τὴν προγονικὴ γλῶσσα ποῦ αὐτοὶ τὴν καταστρέφουνε με τὴν ἀμάθειά τους· Ζεματίστηκε ὁ φίλος· ἐπιασε νὰ βρίζῃ τὸν Κόντο ὡς σχολαστικὸ, κι' ἐγὼ μέσα μου πέθαινα στὰ γέλια με τὸν ἀδερφικὸ πῆλεμο ποῦ γέννησα μέσα στὸ μυαλὸ τοῦ δασκάλου. Ποῦ θὰ εἶπῃ πῶς ὁ Κοντισμὸς πολὺ μπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἀκόμα.

Γ. Κ.

σπίτι, καὶ νερὸ ποῦ ἔτρεχε ἀφρισμένο στὸν κατήφορο, νερὸ δυὸ μυλοπότια κάτω στὶς ρίζες του, εἶτανε στάλθητα τόπος ποῦ καὶ τὴν ἡμέρα ἀκόμα σ' ἔκανε νὰ τρομάξῃς ἀπ' τὴν ἄγρια ὁμορφιά του.

Μιὰ ἀπ' τὶς περὶ μεγάλες του παλληκαριές ὁ Καχπεντουνας εἶχε νὰ περνᾷ ἀπὸ κείνο τὸ μέρος τὴ νύχτα, νὰ στέκεται στὸν ἴσκιό τῶν πλατανίων καὶ νὰ τραγουδᾷ τὸν ἀμάνι του. Ἀλήθεια, εἶτανε τρεμουλιαστὸ τὸ τραγούδι του, μὰ ὄχι ἀπὸ τρομάρα, ἔτσι ἔλεγε ὁ ἴδιος· ἔτρεμε γιατί ἔτσι τῷθελε ὁ σκοπός. Τὸ τί ἐβλεπε καὶ τί ἄκουε σὲ κείνο τὸ τρομερὸ μέρος, πόσες φορές τὸ δηγήθηκε! Μιὰ φορὰ κεῖ ποῦ στεκότανε ἀκκουμπισμένος στὴν κουφάλα ἐνὸς πλατανίου, ἴσα ἴσα ζυγιάζανε τὰ μεσανύχτα, εἶδε τὸ Μεσανύχτη, στοιχειὸ ποῦ ἄλλο νὰ σοῦ ποῦνε καὶ ἄλλο νὰ τὸ ἰδῆς. Ἡ κορφή του ἔφτανε τᾶστρα, τῶνα του χέρι τὴν Ἀνετολὴ καὶ τᾶλλο τὴ Δύση. Ὅποιοι ἰδῆ αὐτὸ τὸ στοιχειὸ χάνει τὴ μιλία του, ἂν δὲ χάσει τὴ ζωὴ του γιὰ ἕνα χρόνο. Ὁ Καχπεντουνας τὸ εἶδε καὶ δὲν ἐφοβήθηκε· ἔκαμε τὸ σταυρὸ του, εἶπε τρεῖς φορές τὸ Πάτερ ἡμῶν, εἶχε καὶ τὸ τίμιο ξύλο ἀπάνω του κι' ἔτσι δὲν ἐβλάφτηκε. Ὁ Μεσανύχτης σὰν ἄκουσε τὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ σὰν καπνὸς ἐχάθηκε. Καὶ τί καὶ τί δὲν εἶδε σὲ κείνο τὸ στοιχειωμένο μέρος! Ἀνεράιδες ἀπροφορεμέ-

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

Η ΕΕΝΗ

Γιὰ τὴ δ. Ἰντα Γαριζώνη

Πῶς τὴ θυμάμαι κείνη τὴν ἀγῆ. Πάνω στὸ κρούσταλλο τῆς ροδογλυστρουσαν τοῦ ἡλιοῦ οἱ ἀχτίδες καὶ ἀπαλόπεφταν πάνω στὴν ὑγρὴ καὶ κρῦα γῆ βουβά, ἀφίνοντας ἀτριχύμιστο τὸ γλαυκὸ φῶς. Πέρα, τῶν περιβολιῶν τὰ δειντρά γλαυκόζωστα, ἀσάλευτα, ἀνάπνευαν λαμποκοπώντας τὴ γαλήνη δίχως τὴν παρामीκρὴ θολοῦρα, καὶ στὸν οὐρανὸ τὸν δλογάλανο κι' ἀσυνέφιαστο, τὸ μισοφέγγαρο ἀσπρολογοῦσε ὡς κρῖνο. Τὰ πατήματά της, πάνω στοῦ στενοῦ δρόμου τὸ καλντερίμι, με ζύπνησαν ὅπως με ζυπνοῦσαν πάντα τὰ χελιδόνια. Πεταχτήκα στὸ παράθυρο καὶ τὴν εἶδα, ποῦ χτυποῦσε γρήγορα με νευρικὸ κούνημα τὸ σίδερο τῆς πόρτας τοῦ ἀντικρυνοῦ μεγάλου σπιτιοῦ, γέρνοντας τὸ κεφάλι πίσω καὶ κοιτώντας τὶς κλεισμένες γρύλλιες. Εἶταν στὰ κατάμαυρα, φερούσε ἕνα σκούφο ἀπὸ γούνα στὸ κεφάλι καὶ μιὰ μεγάλη βελίττα. Στὸ χέρι της κρατοῦσε μιὰ σακκουλά ταξιδιοῦ. Δὲν καλοπῆρα τὴ μορφή της, μονάχα εἶδα πῶς εἶτανε χλωμῆ, χλωμῆ σὰν τὸ κερί...

Ἀμέσως ἕνα κεφάλι ξεπροβάλλει ἀπὸ μιὰ γρύλλια, ὕστερα χάθηκε καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἡ πόρτα ἀνοιξε. Καὶ ἄκουσα τὰ πατήματά της νὰ ἀντιλάξῃ ξαφνισμένη τοῦ σπιτιοῦ ἡ μπασιά, σκαστὰ καὶ γρήγορα ὡς γέλιο. Ὑστερα ἀκούστηκαν φωνές, γέλια...

Καρτεροῦσα ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ τὴν ἰδῶ νὰ ξεπροβάλλῃ, μὰ τοῦ κάκου. Μιὰ στιγμή μόνον τὸ βράδι ἄκουσα ποῦ μιλοῦσε δυνατὰ μέσα στὸ σπῆτι... Ὡ φωνὴ γλυκύτερη κι' ἀπὸ κείνη τῆς μάνας μου σὰ με νανοῦριζε ἢ σὰ μοῦ σιγόλεγε παραμῦθια. "Ἄχ! Καλή μου μαννοῦλα, πὲς μου· ξέρεις τὴν ξένη;" Ὡ! Πῶς τὸ φτωχικὸ μας ἔρημο μοῦ φαίνεται, καὶ σὺ, καλή μου, μιὰ γριουλά, μιὰ γριουλά ἄσκημη... Τρεῖς μέρες πέρασανε κι' οὔτε στιγμήουλα δὲν περνοῦσε ποῦ νὰ μὴ βλέπω πάντα μπροστὰ μου τὴν ξένη. Ὡ! τρεῖς βαριές μέρες. Ἐπειτα τὴν εἶδα, καὶ τὴν εἶδα ποῦ καθόταν μιὰ βραδιά με τοὺς συγγενήδες της στὸν καφενὲ τοῦ λιμανιοῦ, μὰ ἡ βραδιά εἶτανε τόσο σκοταδερῆ, ποῦ δὲ μοῦ βλοῦσε νὰ ξεχωρίσω τὸ πρόσωπό της. Ἡ χλωμάδα της μονάχα θαμπόφεγγε μέσα στὸ σκοτάδι. Πέρασα δίπλα της,

νὲς με τὰ ξαθὰ μαλλιά στὶς πλάτες ζαπλωμένα νὰ χορεύουνε καὶ νὰ τραγουδοῦνε; Ἀράπη με κάτι ἀχίτες ἴσα με κάτω στὰ στήθια του νὰ ξανμιζῆ τὰ φλουριά του; Τὸ στοιχειωμένο ρεῖδι τοῦ Παλιόμουλου μεγάλο σὰ φουσκωμένο βουβαλοδέρματο καὶ με κεφάλι στολισμένο με διαμαντόπετρες ποῦ λαμποκοποῦσανε σὰν τὶς ἀχτίδες τοῦ Ἡλιοῦ; Μιὰ φορὰ εἶδε καὶ τὸ νερὸ τοῦ ρεματιοῦ ποῦ ἔτρεχε φλουρὶ Βενέτικο καὶ Ματζάρικο· πρόφτασε καὶ πῆρε μιὰν ἀπλοχεριά... μὰ ἀπ' τὴ χαρὰ του μίλησε καὶ πάλι τὰ φλουριά γενήκανε νερὸ καὶ δυὸ μονάχα ποῦ εἶτανε ὀλότελα σκεπασμένα μέσα στὴ χούφτα του μείνανε φλουριά καὶ τᾶχε ἀκόμα· θεοκαίνουρα σὰν νὰ τᾶβγαζες τωραδὰ ἀπ' τὸ καμίνι. Εἶτανε ἀλαφροίσκιωτος καὶ γιὰ τοῦτο ἐβλεπε αὐτὰ τὰ ὄξ' ἀπὸ δῶ. Τὰ συνήθισε πλεῖα καὶ δὲν τὸν ἐπέειραζε. Οἱ χωριανοὶ του ὄξω ἀπὸ πεντέξη τὸν ἐπιστεῦνανε· γιατί κι' αὐτοὶ θαρροῦσανε πῶς βλέπανε ἄλλος περὶ πολὺ κι' ἄλλος περὶ λίγο.

Τὴ βραδεία λοιπὸν τοῦ γλεντιοῦ ὁ Ἀλέξης κατὰλαβε πῶς ὁ ἀδερφός του θὰ πῆγε κατὰ κείνο τὸ μέρος πιστεύοντας πῶς κανένας δὲ θὰ κοτοῦσε νὰ τόνε κυνηγήσῃ ἴσα με κεῖ.

Ἐτσι λοιπὸν μαζὶ με τὸν ἀνωματάρχη βγήκανε κατὰ τὶς Ρεμματιές. Τὰ μάτια τους ζεφέξανε μέσα

μὰ οὔτε καὶ τότε δὲν τὴν εἶδα. Καθησα στὸ πεζοῦλι τῆς πλατείας καὶ τὴν κοιτοῦσα. Τὸ πρόσωπό της, ἕνα προσωπκι μικρὸ ἠσκιόνουνταν ἀπὸν μεγάλο καπέλλο με νταντέλλα ἐλόγυρα, ποῦ περτε ὡς τὰ μάτια της.

Χίλια παραμῦθια νὰ μοῦ πῆς, μαννοῦλα μου, χίλια παραμῦθια! Ταξίδεψε τὰ μάτια μου στὰ ὀλόχρυσα καὶ διαμαντένια τὰ παλάτια τῶν ρηγάδων! Κεῖ μέσα θέλω νὰ συντύχω τὴν ὄρανοῦλα μου—ἔτσι τὴν ἔλεγα μονάχος μου ὄρανοῦλα! Τὴν εἶδα, τὴν εἶδα στὸ ὄνειρό μου. Ὡ! πῶς ἔστραχτεν ἡ χλωμάδα της. Καὶ εἶτανε μέσα στὸ σπῆτι μας! Ὁνειρο γλυκὸ, ποῦ μοῦ εὐόδιασε, ποῦ μοῦ ἀνάστησε τὸ φτωχικὸ! Μάννα, στολίσου καὶ γίνε ζωοψη καὶ νὰ σιγουρίσουμε τὸ σπῆτι· θέλω νὰ τὸ σπειρῶ ὅλο ἄνθια κι' εὐωδιές γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὴν ξένη! Κι' ἔλα νὰ σοῦ πῶ, μαννα μου· θάθελες, γλυκειά μου, νὰ τὴν εἶχες ἐσὺ γεννήσει τὴν ὄρανοῦλα; Νὰ δροσοβολοῦσε στὶς ολέθες της τὸ ἴδιο με τὸ δικὸ μας αἷμα. Ὡ! Καὶ νὰ τὴν εἶχα χρυσὴ ἀδερφοῦλα! Ὁλημέρις θὰ τρέχαμε στοὺς κάμπους καὶ τὰ περιβόλια χερσοπιστοὶ καὶ θὰ τῆς ἐπλεκα μῦρια στεφάνια ἀπὸ ἀγριο-λούλουδα καὶ θάμουνα ἐγὼ ὁ φύλακας της, ποῦ στὸ λόγο της θὰ θυσιαζόμουνε κι' οὔτε μάτια ξένου δὲ θάρσινε νὰ μολεῖσῃ τῆς μορφῆς της τὸ φῶς. Ζουλέβω τὸ σπῆτι ποῦ τὴν κρατεῖ, τοὺς δούλους Ζουλέβω ποῦ τὴ βλέπουνε. Μιὰν ἄλλη νύχτα τὴν εἶδα ξανα. Εἶτανε με μιὰ μεγάλη πικρία· γελούσε, μιλοῦσε ἀδιακόπα. Καθησα στὸ ἴδιο μέρος στὸ πεζοῦλι. Ἐστρεψα τὸ πρόσωπό μου θυμωμένος καὶ θαροῦσα τὴ θαλασσα. Ὅλοι ποῦ εἶτανε δίπλα της μοῦ εἶταν μισητοί. Αὐτοὶ τὴν ἔκαναν νὰ γελαῖ, νὰ κουβεντιάζῃ, αὐτοὶ τὴ βλέπανε! Σὲ μιὰ στιγμή ποῦ γύρισε τὸ κεφάλι κι' εἶδα τὰ μάτια της, θαμπώθηκα. Ἐνα σκοτάδι ποῦ θάμπωνε καὶ ποῦ ἀπλώνονταν παντοῦ. Κάθε τι ἐπαφα νὰ βλέπω καὶ κοιτώντας μόνον τὴ θάλασσα, ἐνοιωθα κάτι νὰ με τραβᾷ σιγαλα, ὡς ποῦ τὰ μάτια της μοῦ φάνηκαν μέσα στὴ θάλασσα τὴ μαύρη ποῦ καθρέφτιζε τὸ μελανιασμένον οὐρανὸ. Καὶ να τὴν ξανά μπριστὰ μου. Ὡ! Εἶναι κοντὰ μου τώρα. Περπατοῦμε πέρα κεῖ στὴν ἀμμουδιά τὴν κοιμισμένη καὶ τὰ πατήματά μας μόνον ζυπνᾶνε τὴ σιγαλιά. Τώρα τῆς βλέπω καθαρά τὴ μορφή. Ὅπως τὴν εἶδα στὸ ὄνειρό μου. Κανένας δὲν εἶναι σιμά της. Ἐμεῖς μονάχα καὶ γύρω μιὰ μαύρη γαλήνη, ποῦ περιζώνει τὸ πᾶν. Ὡ! Τρομάρα! Μπορῶ καὶ τῆς πιάνω τὸ χέρι, τὸ μικρὸ της τὸ

στὸ σκοτάδι καὶ στὴν ἀστροφειγγιὰ μπορούσανε νὰ ξεχωρίσουνε τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὸ δέντρο. Πρὶν βγοῦνε ὀλότελα ὄξω ἀπ' τὸ δρόμο εἶδανε ἕναν ἴσκιό νὰ περπατῆ πάνω κάτω ἀνάμεσα στὰ πλατάνια στὸ ἀποχειλῶμα τῆς ρεμματιῆς. Κοιτοστάθηκε ὁ Ἀλέξης καὶ στολῶνοντας καλὰ τὰ μάτια του σὰ γάτος ξεχώρισε πῶς ὁ ἀδερφός του εἶτανε κείνος ποῦ ἀδρασκελίζε κεῖ πέρα, τὸ πλληκαρι τῆς Φακῆς, ποῦ δὲ μπορούσε νὰ χωνέψῃ τὴν προσβολὴ ποῦ ἔφαγε κείνη τὴ βραδεία. Τοῦ τοῖχου τοῖχου πηγαίνοντας ὁ Ἀλέξης με τὸν ἀνωματάρχη καὶ στὸ νύχι πατώντας νὰ μὴν ἀκουστῆ ἡ ποδοβολὴ τους κοντοζυγώσανε τὸν Καχπεντουνασ χωρὶς νὰ τοὺς μυριστῆ. Κεῖ ἄξαφνα πεταχτήκανε δίπλα του καὶ πιάσανε δυνατὴ δμιλία:

— Αἰ καπετάνιο μου, δὲ θέλει ζεσυνόριο, ἔλεγε ὁ Ἀλέξης· εἶνε καλὸ παιδί· ἀλαφροφέρνει, μὰ ἡ καρδιά του εἶνε καλή.

Ὁ Καχπεντουνας ἄξαφνα τσακωμένος ἐκεῖ πέρα δὲν ἐπρόφτασε νὰ τὸ βάλῃ στὰ πόδια· ἐκόλλησε τὴ ράχη του ἀπάνω στὴν κουφάλα ἐνὸς πλατάνου καὶ καρτεροῦσε νὰ ἰδῆ τὸ τέλος...

(Τὸ τέλος στ' ἄλλο φύλλο).

Γ. Δ. ΝΑΛΕΤΗΣ

χεράκι. Νά το! Τό κλείνω μέτα στά δυό μου χέρια σάν περιστέρι μικρό.

"Υστερ' άκούω μιιά χοντρή φωνή κυρίου, γέλια. Άκούω κι άλλους πού γελάνε, γυρίζω τό πρόσωπό μου από τή θάλασσα και νά την παλι ανάμεσα στην παρία, πού τά μάτια μου δέν μπορεϊ νά υποφέρη. Καλύτερα μονάχος μου. Δέ θέλω νά σε βλέπω πιά. Θέλω νά σού πώ πώς δέ με νοιάζει, και δέ με νοιάζει κι ε μιλές τόσο πολύ, κι ε γελές, έγω, νά! τραβάω τό δρόμο μου!

Πώς πετάξανε όλες οι μέρες! Νά τό βαπόρι τώρα πού καρτεράει νά σε πάρη. Τά φωτερά του ζωηρά γλυστράνε μέσα στό γυαλί τής θάλασσας, πού ούτε ή παραμικρή ανάπνια αναδέβει. Χωμένος μέσα στό σκοτάδι, σε μιάν άκρη κοιτούσα τό βαπόρι... Μιά βάρκα φτερουγίζει πάνω στη θάλασσα και νά ή όρφανούλα μου μέσα. Φορεϊ πάλι τό σκούφο από τή γούνα στό κεφάλι και τή μεγάλη βελέττα. Μά δέν μπορώ νά τή ξεχωρίσω πάνω στό βαπόρι. Όλοι οι άνθρωποι μου φαίνονται οι ίδιοι σά μαύροι ίσκιος πού σέρνονται στό φώς. Κοιτάζω, κοιτάζω... Η βλέψη τεντώνεται νά σπάση! Τίποτα! Σε μιιά στιγμή μονάχα τήν είδα στη σκάλα νά φωνάζη στη βάρκα πού γύριζε και νά κουνάη ένν μαντήλι. Κι' οι άχοι τής φωνής τής φώλιασαν στην ψυχή μου για πάντα!

Τό βαπόρι μαύρο σιζίζει τά κύματα με τήν πιό σκληρή γρηγοράδα. Πόσο τυχικά χάθηκε από τά μάτια μου. Τώρα έν' άδειο παντού νοιώθω ν' άπλώνεται. Γύρισα στό σπίτι μου δίχως ψυχή, μά δέν μπόρεσα νά κρατηθώ. Ξαναπήγα στό λιμάνι χωρίς νά θέλω. Δέ φαίνονταν τίποτα πιά.

— Έχε γεια, όρφανούλα μου!

"Ω Παναγιά μου! Τή ζαλήνη ξάπλωσε στα κύματα πού τήν πάνε κι ες είναι ή ύπνος της γλυκός κι ανάλαφρος. Θάλασσα, θά μου τήν ξαναφέρης τάχα άλλη φορά; Στο σκοτάδι σου μέσα βλέπω πάντα τά μάτια της, τά μεγάλα κι δλόμαυρα ν' άπλώνονται, ν' άπλώνονται...

Μπήκε παντού ή πνοή της. Τώρα, όταν με τήν αύγη τά χελιδόνια άράδα πάνω στη στέγη μου με γλυκοξυπνάνε, τά πατήματά του τά γελαστά άκούω, ώ όρφανούλα μου, στό καλντερίμι του στενού του δρόμου νά πετάνε ανάλαφρα.

Και σε βλέπω πάντα μέσα στών βιβλίων τις ιστορίες και στα παραμύθια μέσα πότε βασιλοπούλα και πότε μιιά μαυροφορεμένη όρφανούλα, έρημη κι άπροστάτευτη.

Κάθε μέρα αλλάζεις μορφή, μά μνήσκεις πάντα ή χρυσή άδερφούλα μου, πού με ταξιδέβει και πού μου άγιαζει κάθε τής ζήσης μου στιγμή. Και τώρα όλες τις στιγμές τις βλεπώ, άφου έχω έσένα στό πλάι μου, κι όλες δροσοβολάνε πάνω στον ξάστερο τής ψυχής μου ούρανό ξέχωρα κάθε μιιά, ώσάν καινούριο άστρο.

Μαζ! τώρα, πλάι-πλάι, διαβάζουμε τά άγια τά Βιβλία κι ή Έκκλησία μας πιό άγια μου ξανοίγεται, πού σε βλέπω μέσα, και τό λιβάνι πιό πολύ μωσκοβολάει τώρα...

Μά τώρα πήρες μιιά μορφήν άλλοιώτικη. Δέν είσαι πιά ή μαυροφορεμένη παιδούλα με τά μεγάλα μάτια τά δλόμαυρα, πού άκίνητα με κοιτάνε, με κοιτάνε πάντα και με τή χλωμή θεωρία. Τώρα, μέσα στω μεσημεριών τό βράσιμο, τρέχω στους κάμπους και στα χωράφια και σε βλέπω πίσω από τά δεντρά νά μου παραμονέβης τή σκέψη και σε βλέπω στα στάχυα μέσα λιοκαμένη, μιιά δυνατή και γεμάτη στα μαλλιά χόρτα χωριατοπούλα, με χοντρά ρούχα και πού στα χέρια σου κρατάς, στα χέρια σου τά γυμνά, ένα μεγάλο δρεπάνι, ένω ένα σιδερένιο

χαμόγελο, ώσάν άστραπόφωτα πού δέν περνάει, φωτάει τό πρόσωπό σου.

Και πάντα στις ξεροποταμιές και τά πετροτόπια άκούω νά χτυπάνε τά χοντρά σου τά παπούτσια και τρέχουμε μαζί στις πλαγιές, σάν άγρίμια, εύωδιασμένοι από τό έρωμα τών κλημάτων και του χωμάτου.

"Ω γλυκειά πατρίδα μου και χώμα πού πατώ άγιο, ώ πατρίδα μου πού δέν άναπνές παρά άγία.

Μαννούλα μου, έχε γεια, έχε γεια! Τό φτωχικό μου πιά τάρνιέμαι!..

Λευκάδα

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΕΒΑΡΗΣ

ΚΟΡΦΙΑΤΙΚΑ ΕΠΟΙΚΙΑ

[Από τή συλλογή Δημ. Σπίγγου].

Β.) ΓΙΑ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙΑΣΜΑ (1)

"Άγιοι Άναργύροι του Χριστού
Πρώτοι γιατροί του κόσμου
Όπου έγιατρεύατε πολλούς
Γιατρεύτε και τό Δούλο του Θεού (τό δεινά)
Από τό φεγγάρισμα.

— Άπό τό φεγγάρισμα του, τή σκοτούρα του, τήν τρομάρα του, τή λιγοψυχία του, τήν αναγούλια του, τήν κιτρινάδα του, τά κοψίματά του, τήν κοιμάρα του,

Άπό τήν καρδιά του, από τά κόκκαλά του,
Άπό τις έδδομηντα δυό άνάγκες του κορμιού του.

Φεγγαράκι μου λαμπρότατο
Σ' χρυσό σακμνί καθούμενο.

Άνθισμένο, μυρισμένο
Και ροδοκοκκινισμένο.

Έδώ βάνω άμυγδαλάκι, (2)
Βάνω άσήμι και χρυσάφι,
Δαχτυλίδι πρωτοστέρανης,

Και νερό άσύντυχο.
Άνθισέ τονε, μύρισέ τονε

Και ροδοκοκκίνισέ τονε
Τό δούλο του Θεού (τό δεινά).

Άπό μένα έορκισμένος,
Άπό τήν Παναγιά τή Δέσποινα γιατρεμένος.

Δ. ΣΠΙΓΓΟΣ

(1) Τό έορκι λέγεται έφτά βραδιές κατά σειρά, τρεις φορές τήν κάθε βραδιά, κοιτάζοντας ή έορκίστρα τό φεγγάρι.

(2) Σ' ένα ποτήρι βάζει έφτά ψύχες άμύγδαλων και τά έπίλοιπα πράματα πού αναφέρει τό έορκι.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΠΑΡ' ΤΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΓΑΜΟ ΣΟΥ...

Άξιότιμοι Κύριοι!

Είμαι ένας από τους τακτικωτέρους αναγνώστας του περιοδικού σας, όχι όμως και θαυμαστής, νά έννοούμεθα τό διαβάζω έτσι όπως διαβάζω και τά άρθρα τών Βουλγαρικών έφημερίδων, από περιέργεια και για νά εύρίσκω άφορμάς νά γελάω καμμιιά φορά. Τίποτε περισσότερο.

Μέσα στό «Νουμά» βλέπω νά υποστηρίζετε τήν γλώσσα σας φανατικά και νά καταφέρεσθε θανασιμώς κατά τής καθαρευούσης.

Καλό και άγιο αυτό για σας και δέν έχει τί νά σας πη κανείς.

"Ενα όμιλος μου έχτύπησε στό μάτι λίγο άσχημα και μου έφερε κάτι σκέψεις όχι και τόσο ικανοποιητικές για σας.

Πώς, άφου δέν θέλετε ούτε νά βλέπετε ούτε νά άκούετε τήν καθαρευούσιν δημοσιεύετε τά Συνοπτικάς καταστάσεις τής Έθνικής Τραπέζης τής Ελλάδος εις υπερκαθαρεύουσιν.

Αυτό είναι πολύ περίεργος νά τό μάθω.

Τό Κεντρι

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Άπό μιιά Άθηναϊκή φημερίδα — παραπολύ πατριωτική — άπαρκάλοουμε — μάθαμε τις προάλλες πως όσοι Κρητικοί υποστηρίζουν τόν Προϊγκηπα Γεώργιο είναι προδότες!

— Η «Έσπερινή» μας αύτή, καθώς και δυό τρεις άλλες φημερίδες, δέν ξαναμπαίνουνα στην Κρήτη γιατί ή λογοκρισία άπαγόρευσε τήν κυκλοφορία τους.

— Εύτόχημα θά-ανε αν ή δύναμη τής λογοκρισίας έφτανε ίσους δώ και μεις γλύτωνε από τόν τέτιο άδιάντροπο πατριωτισμό τους.

— Πέρου πράπερου ή «Άστραπή» είχε δημοσιέψει τήν εικόνα τής Ντούζε για εικόνα τής... Άγίας Βαρβάρας. Μιά κι αύτή από τις τυνησιαμένες μπαρμπετιές του τύπου μας.

— Ένας φίλος μας λοιπό στην Κούλουρη έδωσε τήν «Άστραπή» σε ζωήγιο και του έσηκωσε σε σανίδα τήν εικόνα τής Ντούζε. Και τώρα τήν προσκυνάει για Άγια Βαρβάρα και τής άνάδει ταχτικά τό καντήλι της.

— Τό γράφουμε αυτό για νά μάθει ή μεγάλη τεχνίτρα πως σ' ένα χωριό τής Ελλάδας προσκυνιέται για Άγια. Κι αύτή τή μεγάλη χάρη τή χρωσταίει σε μιιά καλοτυνεϊδητη φημερίδα μας.

— Καταδικάστηκε έπιτέλους ή άλλοτε ήγούμενος τής Πεντέλης Ιερόθεος Μητροπάνης, πού για τόν έναρτο βίο του είχε ονομαστεί Παπα-Βοκκάκιος.

— Η άπόφαση τής Έερ. Σύνοδος δημοσιεύτηκε δλά-καρη στις έφημερίδες κ' ήταν άξιόλογο και διασκεδαστικότατο άνάγνωσμα μ' αυτές τις ζέστες.

— Ό διευθυντής τής Άστυνομίας μας ζήτησε τήν παραίτησή του.

— Όλοι τδ λέν πως ή κ. Παπούλας έκανε και με τό παραπάνου τό καθήκον του, κι όλοι τδ ξέρουν πως όποιος δημόσιος υπάλληλος κάνει έδώ τό καθήκον του ή παύεται ή ά ν ο γ κ α ζ ε τ α ι νά παραιτηθή.

— Στου Παντόπουλου παίχτηκε τελευταία τό «Έδώ κ' έκαί» τών Ένωμένων Παγοποιεϊων τής φιλολογίας μας.

— Φανταζόσαστε πιά τή δροσιά του.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

"Εντοκοι καταθέσεις

Η Έθνική Τράπεζα δέχεται έντόκους καταθέσεις εις τραπεζικά γραμμάτια και εις χρυσόν, ήτοι εις φράγκα και λίρας στερλίνας άποδοτίας εις ώρισμένην προθεσίαν ή διαρκείας Αί εις χρυσόν καταθέσεις και οι τόκοι αυτών πληρώνονται εις τό αυτό νόμισμα εις δ έγένετα ή κατάθεσις, εις χρυσόν ή δι' έπιταγής ύψους (chéque) επί του έξωτερικού και έπιταγήν του όμολογούχου.

Τό κεφάλαιον και οι τόκοι τών όμολογιών πληρώνονται έν τφ Κεντρικφ Καταστήματι και τή αίτήσι του καταθέτου επί τφ Έποκαταστήματι τής Τραπέζης, έν Κερκύρα δέ, Κεφαλληνία και Ζακύνθω διά τών ύποκαταστημάτων τής Έθνικής Τραπέζης.

Τόκοι τών καταθέσεων

1	1)2	ταίς 0)0	κατ' έτος διά καταθ. 6 μηνών
2	"	0)0	" " " 1 έτους
3	1)2	" 0)0	" " " 2 έτών
2	"	0)0	" " " 4 έτών
4	"	0)0	" " " 5. έτών

Αί όμολογοί τών έντόκων καταθέσεων εκδίδονται κατ' έκλογήν του καταθέτου νομαστικά ή άνώυμια.